

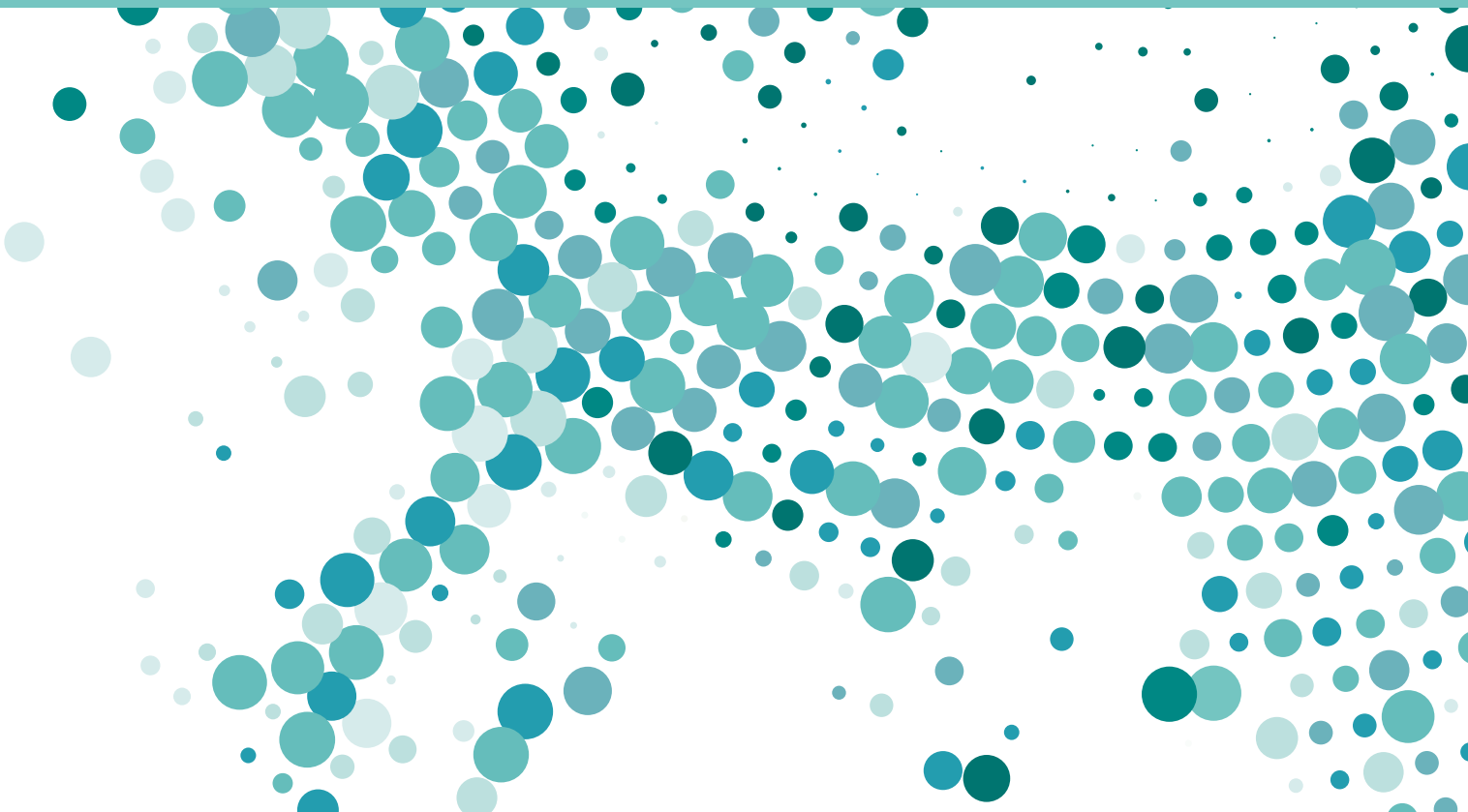

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

Kansalaismielipide: Turvapaikanhakijat ja turvapaikkapolitiikka

SISÄMINISTERIÖN JULKAISU 9/2017

Sisäinen turvallisuus

KANSALAISMIELIPIDE

Turvapaikanhakijat ja turvapaikkapolitiikka

Sisäministeriön julkaisu 9/2017

ISSN verkkojulkaisu 2341-8524

ISBN verkkojulkaisu 978-952-324-130-5

Kuvailulehti

Julkaisija	Sisäministeriö	21.3.2017
Tekijät	Alisa Puustinen, Harri Raisio, Esa Kokki & Joonas Luhta	
Julkaisun nimi	Kansalaismielipide: Turvapaikanhakijat ja turvapaikkapolitiikka	
Julkaisusarjan nimi ja numero	Sisäministeriön julkaisu 9/2017	
Diaari/hankenumero		Teema Sisäinen turvallisuus
ISBN PDF	978-952-324-130-5	ISSN PDF 2341-8524
URN-osoite	URN:ISBN:978-952-324-130-5	
Sivumäärä	91	Kieli suomi
Asiasanat	Turvapaikkapolitiikka, turvapaikanhakijat, kansalaiskysely, puntaroiva demokratia, kansalaisfoorumit	
Tiivistelmä	<p>Kansalaismielipiteen tutkiminen kytkeytyy osaksi meneillään olevaa sisäisen turvallisuuden strategiatyötä sekä suomalaisen yhteiskunnan kantokykyä turvapaikanhakijatilanteesta kartoittavaa laajaa hanketta. Tutkimuksen tavoitteena oli saada mahdollisimman kattava kuva suomalaisten näkemyksistä, kokemuksista ja mielipiteistä koskien turvapaikanhakijatilannetta sekä ideoita toiminnan kehittämiseksi tulevaisuudessa. Tämän raportin tavoitteena on raportoida tutkimuksen tulokset, suomalaisten mielipiteet ja näkemykset, sellaisenaan kuin ne on toteutetuissa kansalaiskyselyssä ja -foorumeissa esitetty.</p> <p>Hankkeessa kerättiin laaja tutkimusaineisto. Sähköisen kansalaiskyselyn tiedonkeruu toteutettiin ajanjaksolla 30.12.2016 - 10.1.2017. Kyselyn otos perustuu Suomen Onlinetutkimuksen sähköiseen kuluttajapaneeliin. Kuluttajapaneelin koko on noin 30 000 henkilöä. Vastaajajoukko on niin sanottu "Suomi pienoiskoossa" -otanta kuluttajapaneelistä, jossa vastaajajoukon jakauma on suhteutettu koko väestön demografisiin tekijöihin. Kyselyyn vastasi 1047 suomalaista. Hankkeen keskiössä oli viisi puntaroivan demokratian ihannetta tavoittelevaa kansalaisfoorumia. Nämä toteutettiin tammikuussa 2017 viidellä eri paikkakunnalla (Vantaa, Turku, Tampere, Jyväskylä, Oulu). Kansalaisfoorumien laadullisen aineiston kautta oli mahdollista syventää kansalaiskyselyssä esiin nostettuja teemoja sekä tuoda esille kansalaisten näkemysten kirjoa tilastollista kuvailua laajemmin. Kaiken kaikkiaan kansalaisfoorumeihin osallistui 123 suomalaista.</p> <p>Tutkimuksen aineistosta yksittäisenä eniten suomalaisia turvapaikkatilanteesta huolestuttavana teemana nousee esille koko yhteiskuntaa leimaava polarisaatiokehitys. Olipa mielipide turvapaikkakysymykseen mikä tahansa, koetaan leimautumisen mahdollisuus hyvin suurena. Oma mielipidettä ei koeta voitavan esittää suoraan ja mahdollisuudet asialliseen, tietopohjaiseen keskusteluun esimerkiksi turvapaikkapolitiikasta koetaan heikoiksi. Esikotouttaminen muodostui teemaksi, joka sai laajaa kannatusta läpi aineiston. Kansalaisfoorumien ideoista lähes puolet keskittyi esikotouttamiseen tai suomalaisen yhteiskuntaan integroitumiseen liittyviin teemoihin. Näkemyksenä korostui lisäksi se, että Suomen tulisi panostaa nykyistä enemmän sekä kehitysapuun että kiintiöpakolaisjärjestelmän parempaan hyödyntämiseen. Turvapaikanhakujärjestelmää toivotaan kehitettävän siihen suuntaan, että juuri kipeimmin apua tarvitsevat saisivat sitä varmimmin. Myös turvallisuuteen liittyvät kysymykset huolestuttivat suomalaisia. Erityisesti kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneisiin laittomasti maassa oleskeleviin henkilöihin suhtauduttiin kriittisesti.</p>	
Kustantaja	Sisäministeriö	
Julkaisun myynti/jakaja	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi	

Presentationsblad

Utgivare	Inrikesministeriet	21 Mars 2017	
Författare	Alisa Puustinen, Harri Raisio, Esa Kokki & Joonu Luhta		
Publikationens titel	Folkopinion: Asylsökande och asylpolitik Kansalaismielipide: Turvapaikanhakijat ja turvapaikkapolitiikka		
Publikationsseriens namn och nummer	Inrikesministeriets publikation 9/2017		
Diarie- /projektnummer	Tema	Inre säkerhet	
ISBN PDF	978-952-324-130-5	ISSN PDF	2341-8524
URN-adress	URN:ISBN:978-952-324-130-5		
Sidantal	91	Språk	finska
Nyckelord	Asylpolitik, asylsökande, medborgarenkät, rådslående demokrati, medborgarforum		
Referat	<p>Referat</p> <p>Undersökning av folkopinionen utgör en del av det pågående strategiarbetet för inre säkerhet och ett omfattande projekt som kartlägger det finländska samhällets förmåga att klara en asylsökarsituation. Målet med undersökningen är att få en så täckande bild som möjligt av finländarnas synsätt, erfarenheter och åsikter gällande asylsökarsituationen samt idéer för att utveckla verksamheten i framtiden. Målet med denna rapport är att redovisa undersökningens resultat, finländarnas åsikter och synsätt, sådana som de framförts i genomförda medborgarenkäter och -forum.</p> <p>I projektet samlades ett omfattande forskningsmaterial in. Insamlingen av data i den elektroniska medborgarenkäten genomfördes under perioden 30.12.2016–10.1.2017. Urvalet i enkäten baseras på konsumentpanelen hos Suomen Onlinetutkimus. I konsumentpanelen ingår cirka 30 000 personer. Svargruppen är ett så kallat "Finland i miniatyr"-sampel ur konsumentpanelen där svargruppens fördelning har satts i förhållande till hela befolkningens demografiska faktorer. Enkäten besvarades av 1047 finländare. I projektets fokus fanns fem medborgarforum som strävade efter rådslående demokrati. Dessa genomfördes i januari 2017 på fem olika orter (Vanda, Åbo, Tammerfors, Jyväskylä, Uleåborg). Genom medborgarforumens kvalitativa material var det möjligt att fördjupa teman som lyftes fram i medborgarenkäten och föra fram medborgarnas synsätt bredare än genom statistiska beskrivningar. Sammanlagt deltog 123 finländare i medborgarforumen.</p> <p>Det enskilda temat som oroade finländarna mest i undersökningsmaterialet när det gäller asylsökarsituationen var den polariserande utveckling som färgar hela samhället. Oberoende av vilken åsikt man har i asylfrågan upplever man en mycket stor risk att bli stämplad. Man upplever att den egna åsikten inte kan framföras rakt och möjligheterna till en saklig, faktabaserad diskussion om till exempel asylpolitik upplevs som små. Förintegration bildade ett tema som fick bred uppslutning genom hela materialet. Nära hälften av idéerna i medborgarforumen fokuserade på teman i anknytning till förintegration eller integrering i det finländska samhället. Ett synsätt som blev tydligt var dessutom att Finland borde satsa mer än idag på såväl utvecklingshjälp som bättre utnyttjande av kvotflyktingsystemet. Man önskar att asylsökningssystemet utvecklas i den riktningen att de som mest behöver hjälp också skulle få det. Även frågor i anslutning till säkerhet oroade finländarna. Speciellt kritisk var inställningen till personer som fått avslag på sin asylansökan och som vistas olagligt i landet.</p>		
Förläggare	Inrikesministeriet		
Tryckort och år	Lönnberg Print & Promo, 2017		
Beställningar/ distribution	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Description sheet

Published by	Ministry of the Interior	21 March 2017	
Authors	Alisa Puustinen, Harri Raisio, Esa Kokki & Joonas Luhta		
Title of publication	Citizens' view: Asylum seekers and asylum policy Kansalaismielipide: Turvapaikanhakijat ja turvapaikkapolitiikka		
Series and publication number	Ministry of the Interior publications 9/2017		
Register number		Subject	Internal security
ISBN PDF	978-952-324-130-5	ISSN PDF	2341-8524
Website address (URN)	URN:ISBN:978-952-324-130-5		
Pages	91	Language	Finnish
Keywords	Asylum policy, asylum seekers, citizen survey, deliberative democracy, citizens' forums		
<p>Abstract</p> <p>The study of citizens' views is linked to the on-going work on the internal security strategy and an extensive project that charts the carrying capacity of the Finnish society in the current asylum seeker situation. The objective of the study was to obtain as comprehensive a picture as possible of Finnish people' views, experiences and opinions related to the asylum seeker situation as well as ideas for developing activities in the future. The purpose of this document is to report on the results of the study and on Finnish people's opinions and views as they were expressed in a citizen survey and citizens' forums implemented as part of it.</p> <p>A large body of research data was collected in the course of the project. Data collection in the form of an electronic citizen survey took place between 30 December 2016 and 10 January 2017. The sample picked for the survey was based on the consumer online panel of Online Test Finland Ltd. The size of the online panel is some 30,000 people. The respondents were a representative sample of the consumer panel where the respondent distribution corresponded with demographic factors of the entire Finnish population. 1,047 Finnish people responded to the survey. At the centre of the project were five citizens' forums that aspired to the ideal of deliberative democracy. These were held in five different cities in January 2017 (Vantaa, Turku, Tampere, Jyväskylä, Oulu). The qualitative data produced by the citizens' forums made possible a sharper focus on the themes brought up in the citizen survey and elucidation of the variety of the citizens' views more extensively than in a statistical analysis. In total, 123 Finnish people took part in the citizens' forums.</p> <p>In the survey data, the trend towards polarisation that characterises the entire society emerged as the theme that is of the greatest concern for Finnish people regarding the asylum situation. Whatever their views of the asylum question are, the respondents find that there is a very high possibility of becoming stigmatised. They do not feel they can express their opinions directly, and they find that the opportunities for appropriate, facts-based discussion on the asylum policy, for example, are poor. Preliminary integration came up as a theme that received wide support throughout the data set. Almost one half of all ideas suggested in the citizens' forums were relevant to the themes of preliminary integration or integration in Finnish society. The view that Finland should invest more in both development aid and better utilisation of the quota refugee system was additionally highlighted. The respondents would like to see the asylum system developed so that those in the greatest need for help would be the ones most likely to receive it. Finnish people were also concerned about questions related to safety and security. In particular, their attitudes towards persons who have been denied asylum and who are staying in the country illegally were critical.</p>			
Publisher	Ministry of the Interior		
Publication sales/ Distributed by	Online version: julkaisut.valtionevosto.fi Publication sales: julkaisutilaukset.valtionevosto.fi		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	7
2	TUTKIMUKSEN TAUSTA.....	8
2.1	Tutkimusasetelma	8
2.2	Kansalaiskysely.....	11
2.2.1	Kansalaiskyselyn aineiston analyysi.....	14
2.3	Kansalaisfoorumit.....	15
2.3.1	Osallistujien valinta.....	16
2.3.2	Kansalaisfoorumin läpivienti.....	18
2.3.3	Kansalaisfoorumeista kerätty tutkimusaineisto.....	19
2.3.4	Kansalaisfoorumeissa kerätyn määrällisen kyselyaineiston analyysi ja raportointi	20
3	KANSALAIKSYSELYN TULOKSET	22
3.1	Toimenpiteet turvapaikanhakijoiden maahantulon kontrolloimiseksi	22
3.2	Turvapaikanhakijoiden vastaanottopalvelujen järjestäminen Suomessa.....	23
3.3	Oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden kuntiin siirtyminen ja kotoutuminen.....	25
3.4	Turvapaikanhakijoiden maahantulo.....	27
3.5	Turvapaikan myöntäminen.....	31
3.6	Turvapaikanhakijat ja palvelut Suomessa	33
3.7	Kielteisen päätöksen saaneet turvapaikanhakijat.....	35
3.8	Suomalaisen yhteiskunnan keskustelukulttuuri turvapaikanhakijatilanteessa	37
3.9	Tietolähteet, tiedottaminen ja uutisointi	39
3.10	Palaute kansalaiskyselystä	42
4	KANSALAIKSYSELYN TULOKSET.....	44
4.1	Kansalaisfoorumeiden pienryhmäkeskustelujen kokoavat teemat	44
4.1.1	Keskusteluilmapöytä, tiedottaminen ja uutisointi	45
4.1.2	Turvallisuus	46
4.1.3	Vastaanottokeskuksissa vietetty aika ja esikotoutuminen	47
4.1.4	Integraatio suomalaiseen yhteiskuntaan	48
4.1.5	Kehitysyhteistyö, kiintiöpakolaisjärjestelmä, EU ja ongelmien juurisyyt.....	48
4.1.6	Taloudelliset resurssit.....	49
4.1.7	Kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneet ja laittomasti maassa oleskelevat.....	50
4.1.8	Ihmisoikeudet, ihmiskauppa, salakuljetus ja lasten asema	50
4.1.9	Suomen ja suomalaisten kantokyky – pitkäaikaisvaikutukset.....	51
4.2	Kansalaisfoorumeissa syntyneet ideat	52
4.3	Näkemyksen muutos kansalaisfoorumeissa	64
4.4	Kokemukset kansalaisfoorumiin osallistumisesta.....	67
5	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	70
5.1	Yhteiskunnallinen polarisaatio.....	70
5.2	Esikotoutuminen.....	71
5.3	Turvallisuus	72
5.4	Kehitysapu ja kiintiöpakolaisjärjestelmä	73
5.5	Laittomasti maassa oleskelevat.....	74
5.6	Tutkimuksen rajoitukset ja jatkotutkimusaiheet	74
	LÄHTEET	76
	LIITTEET	79
	Liite 1. Sähköisen kansalaiskyselyn väittämät.....	79
	Liite 2. Kansalaisfoorumeissa kerätyn paperisen kyselyn väittämät	82
	Liite 3 (Liitetaulukot 1–7).....	85

1 JOHDANTO

Kansalaismielipiteen tutkiminen kytkeytyy osaksi meneillään olevaa sisäisen turvallisuuden strategiatyötä sekä suomalaisen yhteiskunnan kantokykyä turvapaikanhakijatilanteessa kartoittavaa laajaa hanketta. Tutkimuksen tavoitteena oli saada mahdollisimman kattava kuva suomalaisten näkemyksistä, kokemuksista ja mielipiteistä koskien turvapaikanhakijatilannetta sekä ideoita toiminnan kehittämiseksi tulevaisuudessa. Koska sähköinen kansalaiskysely (N 1047) ja viidessä kansalaisfoorumissa (Vantaa, Turku, Tampere, Jyväskylä, Oulu) kerätty kyselyaineisto pohjautuvat pääosin hallituksen turvapaikkapoliittiseen toimenpideohjelmaan (8.12.2015), kertyy samalla tutkimukseen perustuvaa tietoa suomalaisten suhtautumisesta hallituksen turvapaikkapoliittisiin toimenpidelinjauksiin. Tutkimus fokusoituu sisäministeriön hallinnonalan toimintaan, jolloin esimerkiksi työ- ja elinkeinoministeriön vastuulle kuuluva kotouttamispolitiikka rajautuu tutkimuksen ulkopuolelle.

Tämän raportin tavoitteena on raportoida tutkimuksen tulokset, suomalaisten mielipiteet ja näkemykset, sellaisenaan kuin ne on kansalaiskyselyssä ja kansalaisfoorumeissa esitetty. Sähköisestä kansalaiskyselystä raportoidaan kaikkien kyselyssä olleiden väittämien suorat vastausjakaumat sekä tuodaan esille kyselyssä annettuja avovastauksia. Vastausjakaumia tarkastellaan myös suhteessa erilaisiin taustamuuttujiin. Kansalaisfoorumeissa kertyneiden ”ennen” ja ”jälkeen” -kyselyaineistojen kautta tuodaan esille foorumeiden aikana mahdollisesti tapahtuneita näkemysten ja mielipiteiden muutoksia.

Laadullisen, kansalaisfoorumeissa kerätyn pienryhmäkeskusteluaineiston sisältö on tiivistetty laajempiin yläkategorioihin, joiden sisällä kuvataan keskusteluissa esiintyneitä näkemyksiä. Näkemysten kirjo oli kaiken kaikkiaan noin 36 tuntia kestäneissä pienryhmäkeskusteluissa luonnollisesti suurempi, kuin mitä ylätasolle tiivistetyissä kategorioissa pystytään raportointivaiheessa tuomaan esiin. Yksittäisiä mielipiteitä ei näin ollen ole mahdollista raportoida sellaisenaan, vaan keskusteluista on aineiston analyysissä nostettu esiin kokoavat teemat. Kaikkien viiden kansalaisfoorumin keskustelujen sisällöt olivat hyvin samankaltaiset ja keskusteluteemojen saturaatio selvästi havaittavissa. Eri puolilla Suomea nousivat keskusteluissa esiin samankaltaiset mahdollisuudet, haasteet, huolet ja kysymykset. Nämä kaikki heijastuvat suoraan myös kansalaisfoorumeiden osallistujien kehittämiin ideoihin. Kansalaisfoorumeissa syntyneet ideat ja osallistujien niihin antamat arviot esitetään raportissa idea kerrallaan. Kunkin idean yhteydessä tarkastellaan osallistujien ideaan kytkemiä mahdollisuuksia ja haasteita.

Laaja tutkimusaineisto kootaan raportin johtopäätöksissä yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Raportin loppuun käsitellään vielä tutkimuksen haasteita ja rajoituksia, sekä tuodaan esille aineistosta kumpuavia jatkotutkimusaiheita¹.

¹ Tutkimuksen sisällöllisessä validoinnissa hyödynnettiin vertaisarviointia. Kolme tutkimushankkeen ulkopuolista tutkijaa eri tutkimuslaitoksista antoi arvionsa raportista ja kommentoi tutkimusasetelmaa, menetelmiä, analyysia, tuloksia sekä niistä tehtyjä päätelmiä, pitäen tutkimuksen kokonaisuutta eheänä sekä tutkimuseettisesti kestäväenä.

2 TUTKIMUKSEN TAUSTA

Tutkimukselle asetettiin tavoitteeksi saada esille mahdollisimman kattava, määrällinen ja laadullinen, kuvaus suomalaisten näkemyksistä ja mielipiteistä koskien turvapaikkapolitiikkaa sekä turvapaikanhakijoita. Tavoitteen saavuttamiseksi hyödynnettiin kahta eri menetelmällistä otetta: perinteistä määrälliseen mielipidemittaukseen perustuvaa kansalaiskyselyä sekä deliberatiivisen, puntaroivan demokratian ihanteen mukaista kansalaisfoorumia, johon yhdistettiin ennen ja jälkeen mielipidemittaus. Koska tutkittava aihe on hyvin sensitiivinen ja runsaasti julkista mediakeskustelua herättävä, oli tarpeellista hakea määrällisen mielipidemittauksen lisäksi syvempää laadullista aineistoa, eli perusteluja, kansalaisten näkemysten taustoittamiseksi. Tähän mielipiteiden ja näkemysten taustalla vaikuttavien argumenttien, tietopohjan sekä perustelujen analysointiin kansalaisfoorumien pienryhmäkeskustelut tarjosivat hedelmällisen lähtökohdan. Avoimessa keskusteluilmapiiirissä sensitiivistäkin aihetta ja siihen kytkeytyä yhteiskunnallisia vaikutuksia pystytään pohtimaan ja puntaroimaan laajemmin kuin mihin mielipidekyselyn kaltainen strukturoitu aineistonkeruu antaa mahdollisuuksia. Kansalaisfoorumeissa haettiin lisäksi ideoita ja kansalaislähtöisiä ratkaisuehdotuksia turvapaikkatilanteessa esille nousseisiin ongelmiin ja haasteisiin.

Kansalaisfoorumien keskustelujen taustalla vaikuttivat ennen keskustelua täytetty hallituksen turvapaikkapoliittiseen toimenpideohjelmaan pääosin pohjautuva kysely sekä ennen keskustelua osallistujien kanssa lävitse käyty tietopaketti. Näissä olleita teemoja käsiteltiinkin foorumien keskusteluissa syvällisemmin, jolloin erityisesti kyselyaineistossa esiin nostetuille väittämille saatiin foorumeissa kerättyä tarkentavaa lisäaineistoa. Kansalaisfoorumeita haluttiin kuitenkin pitää mahdollisimman osallistujalähtöisinä siten, että varsinaiset keskustelujen aiheet nousisivat suoraan kunkin pienryhmän osallistujilta. Tutkimuksellisesti tällä haluttiin kunnioittaa kansalaisten omaa kokemusta turvapaikkatilanteesta ja siihen kytkeytyvistä teemoista ohjaamatta keskustelua liiaksi ulkoapäin.

Seuraavissa alaluvuissa kuvataan tarkemmin tutkimusasetelma ja tutkimusmenetelmät.

2.1 Tutkimusasetelma

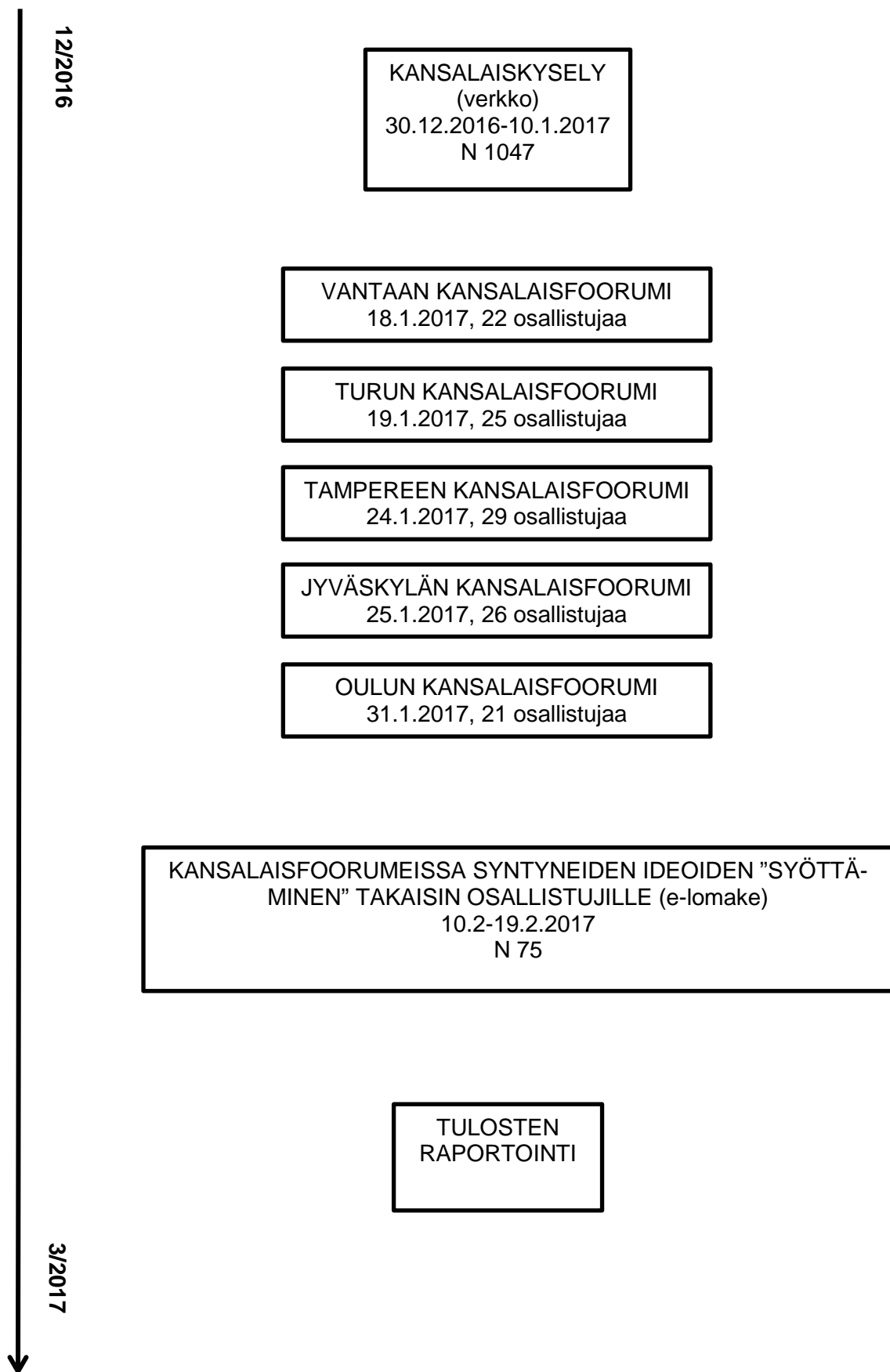
Tutkimuksen taustalla on ajatus deliberatiivisesta, puntaroivasta demokratiasta. Kyseessä on demokratiateoria, joka sisältää lukuisia ihanteita ja käytänteitä (ks. Herne & Setälä 2005)². Ihanteina mainitaan usein muun muassa tasa-arvoinen keskustelu, keskinäinen kunnioitus, näkemysten perustelevuus, vilpittömyys ja tiedon saataavuus (ks. Mansbridge 2015). Näistä tasa-arvoisella keskustelulla viitataan siihen, että pakkovalta, kuten uhkailu ja voimankäyttö, ei tulisi vaikuttaneeksi keskustelujen kulkuun. Keskinäinen kunnioitus ilmenee puolestaan toisten näkemysten kuuntelemisena ja huomioimisena. Näkemysten perustelevuus viittaa siihen, että deliberaatio ei ole mitään tahansa jokapäiväistä puhetta; keskiössä on erilaisten näkemysten esiintuominen, niiden perustelu sekä vaihtoehtojen perusteellinen punninta. Vilpittömyyden ihanteen mukaisesti osallistujien tulisi olla totuudenmukaisia sanomissaan. Lisäksi laadukas deliberaatio edellyttää mahdollisimman monipuolisen tiedon käyttöönsaamista.

² Ajankohtainen teemakatsaus, ks. Rask ym. (2017).

Deliberatiivinen demokratiateoria on tunnettu ihanteidensa lisäksi myös toimintamalleistaan. Teoria pitääkin sisällään monia erilaisia mikrotason toimintamalleja (mini-public). Näitä ovat muun muassa kansalaisraadit (Citizens' Jury), deliberatiiviset mielipidemittaukset (Deliberative Polling) ja 2000-luvun kuntakokoukset (21st Century Town Meeting) (ks. Grönlund, Bächtiger & Setälä 2014). Nämä monentyyppiset deliberatiiviset kansalaisfoorumit voidaan määritellä seuraavien kolmen ominaispiirteen kautta (Ryan & Smith 2014):

1. Kansalaisfoorumiin osallistuu kattava joukko ihmisiä, joita käsiteltävä asia koskee. Osallistujajoukko on tällöin mahdollisimman edustava ja monimuotoinen suhteessa kohdeväestöön.
2. Kansalaisfoorumin osallistujat ottavat osaa strukturoituun deliberaatioon, jota ohjaavat riippumattomat ryhmänvetäjät eli fasilitaattorit. Deliberaatioon liittyy niin eri näkökulmien esille tuonti ja puntarointi, kuin myös monipuolisen tiedon saaminen deliberaatioiden tueksi.
3. Kansalaisfoorumin tavoitteena on tuoda päätöksentekijöiden tietoon osallistujien punnittu näkemys. Pyrkimys on päätöksentekoon vaikuttaminen.

Suomessa on pilotoidu jo lukuisia deliberatiivisia kansalaisfoorumeita. Esimerkiksi Maanpuolustuksen tieteellisen neuvottelukunnan (MATINE) rahoittamassa tutkimushankkeessa toteutettiin vuoden 2015 aikana kolme turvallisuuskahvilaksi nimettyä deliberatiivista toimintamallia (ks. Raisio ym. 2017). Näissä asukkaat pääsivät puntaroimaan haastavia teemoja, kuten Tornion järjestelykeskuksen toimintaa ja hybridisodankäyntiä. Kyseisessä tutkimuksessa deliberatiivisten kansalaisfoorumeiden potentiaali todettiin olevan suurimmillaan kysymyksissä, joissa mielipiteet ja asenteet ovat polarisoituneet, ja eri osapuolten toivotaan vuorovaikutuksen sekä puntaroivan tiedonkäsittelyn kautta rakentavan asiasta yhteistä ymmärrystä. Turvallisuuskahviloiden osallistujat ja hankkeessa mukana olleet viranomaiset nostivat esille lukuisia teemoja, joiden tiimoilta voisi jatkossa toteuttaa turvallisuuskahviloiden kaltaisia tilaisuuksia. Maahanmuuttoon ja turvapaikanhakijoihin liittyvät teemat olivat näistä keskeisimmän esillä.

Kuvio 1: Tutkimushankkeen eteneminen.

Sisäministeriön toimeksiannosta deliberatiivisten kansalaisfoorumeiden toteutusta lähdettiin jatkamaan. Menetelmäksi valikoitui variaatio deliberatiivisesta mielipidemittauksesta. Tutkimuskokonaisuuteen kytkeytyy lisäksi laajempi kansalaiskysely, mikä mahdollistaa aineistojen välisen vertailun sekä tarjoaa yhdessä kansalaisfoorumeiden laadullisen aineiston kanssa kattavan kuvan kansalaisten mielipiteistä. Kansalaiskysely ja deliberatiivisen demokratian ihanteita tavoitelleet kansalaisfoorumit kuvataan yksityiskohtaisesti seuraavissa alaluvuissa. Tutkimushankkeen eteneminen on kuvattu kuviossa 1. Tutkimusaineistojen kokonaisuus on puolestaan kuvattu taulukossa 1.

Taulukko 1: Tutkimusaineistot.

Kansalaiskysely:	Sähköinen kyselyaineisto, N 1047
	Laadullinen avovastausaineisto, 93 sivua
Kansalaisfoorumit, 5 kpl:	Pienryhmäkeskustelut 20 kpl (123 hlöä), n. 36 tuntia nauhoitusta (134 sivua aukikirjoitettuna keskustelumuiistiinpanoina)
	”Ennen” -kysely, N 123
	”Jälkeen” -kysely, N 123
Kansalaisfoorumeissa syntyneet ideat, 22 kpl:	Sähköinen arviointiaineisto, N 75
	Laadullinen avovastausaineisto, 66 sivua

2.2 Kansalaiskysely

Kansalaiskysely pohjautuu pääosin hallituksen turvapaikkapoliittisen toimenpideohjelman (8.12.2015) linjauksiin. Kyselyn tavoitteena oli kartoittaa, mitä tavalliset suomalaiset ajattelevat hallituksen toimenpideohjelman linjauksista. Kyselyssä oli toimenpideohjelman linjausten ohella asenteita kartoittava osio, joka mukailee vuoden 2017 tammikuussa alkaneen kansainvälisen World Values Surveyn maahanmuuttoa koskevan osuuden kysymyksenasettelua (www.worldvaluessurvey.org). Lisäksi kyselyllä kartoitettiin suomalaisten näkemyksiä turvapaikkatilanteeseen liittyvästä tiedottamisesta ja uutisoinnista sekä eniten käyttämistä tietolähteistä. Taustaineistona kyselyn suunnittelussa käytettiin kansainvälisiä tutkimuksia, joissa oli kartoitettu eri menetelmillä ja tutkimusasetelmilla turvapaikkapolitiikkaa ja turvapaikanhakijoita koskevia asenteita³. Näiden lisäksi suunnitteluvaiheessa analysoitiin Iltalehden sekä Suomen Kuvalehden vuonna 2015 Taloustutkimuksella teettämien kyselyiden kysymyksenasettelut ja aineistot (Suomalaisten maahanmuuttoasenteet: Iltalehden kysely 2015; Suomalaisten maahanmuuttoasenteet: Suomen Kuvalehden kysely 2015). Aineistot ovat saatavilla tutkimuskäyttöön Yhteiskuntatieteellisestä tietoarkistosta (www.fsd.uta.fi).

³ Kansalaiskyselyn suunnittelun taustaksi toteutettiin marraskuussa 2016 suppea kirjallisuuskatsaus Scopus-tietokannasta. Hakutermeinä käytettiin ”asylum seeker” & attitude sekä ”asylum seeker” & survey. Hakutulokset rajattiin käsittämään vain yhteiskunta- ja sosiaalitieteet, jolloin esimerkiksi lääketieteelliset, hoitotieteelliset, epidemiologiset sekä psykiatriset tutkimukset aiheeseen liittyen rajattiin ulkopuolelle. Lopulliseen katsaukseen valittiin 54 elektronisesti saatavilla olevaa artikkelia, joista 53 oli englanninkielisiä ja yksi saksankielinen. Teemaan liittyvää tutkimusta on julkaistu enenevässä määrin vuoden 2005 jälkeen. Turvapaikanhakijoihin kohdistuviin asenteisiin liittyvää tutkimusta on toteutettu yksittäisistä valtioista selkeästi eniten Australiassa (esim. Anderson 2016; Anderson ym. 2015; Greenhalgh & Watt 2015; Louis ym. 2007; McKay & Dunn 2016; McKay ym. 2012; Pedersen ym. 2005a ja 2005b; Trounson ym. 2015). Euroopassa turvapaikanhakijoihin liittyviä asenteita on aivan viime vuosina tutkittu laajimmin Isossa-Britanniassa ja Saksassa (esim. Adam 2015; Blinder & Allen 2015; Cragge 2016; Czymara & Schmidt-Catran 2015; Mocan & Raschke 2016; Tenenbaum & Ruck 2012).

Kansalaiskysely toteutettiin aineiston keräämisen nopeuttamiseksi sähköisesti. Sähköisen kyselyn otoksen keräsi Suomen Onlinetutkimus Oy, ajanjaksolla 30.12.2016 - 10.1.2017. Otos perustuu Suomen Onlinetutkimuksen sähköiseen kuluttajaneeliin. Kuluttajaneelin koko on noin 30 000 henkilöä. Vastaajajoukko on niin sanottu "Suomi pienoiskoossa" -otanta kuluttajaneelistä, jossa vastaajajoukon jakauma on suhteutettu koko väestön demografisiin tekijöihin (ikä, sukupuoli, koulutus, ammatti tai asema, talouden yhteenlasketut bruttotulot ja asuinmaakunta). Kyselyyn vastasi 1047⁴ suomalaista, joista 51% naisia ja 49% miehiä. Vastaajista 28% ilmoitti todennäköisesti äänestävänsä seuraavissa kunnallisvaaleissa hallituspuolueita ja 36% oppositiopuolueita. 36% vastaajista ei osannut sanoa, ei äänestäisi lainkaan, tai ilmoitti äänestävänsä jotain muuta puoluetta. Asuinmaakunnakseen 35% osallistujista ilmoitti Uudenmaan, 13% Pirkanmaan, 13% Varsinais-Suomen ja 6% Keski-Suomen. Muiden maakuntien vastaajamäärät vaihtelivat 1% – 4% välillä (paitsi Ahvenanmaa 0%). Otoksen vastaajajoukko kuvataan yksityiskohtaisemmin taulukoissa 2 ja 3.

Taulukko 2: Kansalaiskyselyn vastaajajoukon ikä, sukupuoli ja koulutustausta.

	Henkilöä	Prosenttia (%)	Koko Suomi (% tilastokeskus 31.12.2015 ⁵)
Sukupuoli			
Nainen	536	51,2	51
Mies	510	48,7	49
Muu	1	0,1	-
Ikä			
18-24	109	10,4	11,1 ⁶
25-34	174	16,6	16,8
35-44	169	16,1	16,0
45-54	182	17,4	17,4
55-64	193	18,4	17,8
65-74	158	15,1	15,5
75-	62	5,9	5,4
Koulutus⁷			
Perus-/kansakoulu	71	6,8	
Ammatti- / tekninen- / kauppakoulu (keskiaste)	233	22,3	
Ylioppilas / lukio (keskiaste)	138	13,2	
Opisto (keskiaste)	140	13,4	
Ammattikorkeakoulu	167	16,0	
Yliopisto / korkeakoulu	268	25,6	
Muu	19	1,8	
En osaa sanoa	11	1,1	

⁴ Noin tuhannen vastaajan otosta voidaan pitää riittävän suurena, jotta saadaan tilastollisesti riittävä variaatio vastaajajoukon taustamuuttujiin "Suomi pienoiskoossa" -tyyppisen otoksen mahdollistamiseksi.

⁵ Suomi lukuina: www.tilastokeskus.fi/tup/suoluk sekä Tilastokeskus www.stat.fi/til.

⁶ Tilastokeskus tilastoi 15-24 vuotiaat, kyselyssä kohdejoukkona 18-vuotta täyttäneet kansalaiset.

⁷ Suomessa 31.12.2015 kaikista tutkinnon suorittaneista keski-asteen tutkinnon suorittaneita n. 57% (otoksessa n. 54%) ja korkea-asteen tutkinnon suorittaneita n. 42% (otoksessa n. 46%). Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestön koulutus rakenne [verkojulkaisu]. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 21.2.2017]. <http://www.stat.fi/til/vkour/index.html>

Taulukko 3: Kansalaiskyselyn vastaajajoukon ammatti / asema ja talouden bruttotulot.

	Henkilöä	Prosenttia (%)	Koko Suomi (% tilastokeskus 31.12.2015 ⁸⁾)
Ammatti tai asema⁹			
Yrittäjä	42	4,0	
Johtava asema	30	2,9	
Muu ylempi toimihenkilö, Asiantuntija	122	11,7	
Toimihenkilö	113	10,8	
Työntekijä	208	19,9	
Opiskelija / koululainen	93	8,9	7,5 ¹⁰
Eläkeläinen	306	29,2	25,0 ¹¹
Kotiäiti / -isä	17	1,6	
Työtön	84	8,0	9,2 ¹²
Muu	21	2,0	
En osaa sanoa	11	1,1	
Talouden yhteenlasketut bruttotulot, €/vuosi			
alle 10 000	56	5,3	
10 000 – 20 000	98	9,4	
20 001 – 30 000	132	12,6	
30 001 – 40 000	136	13,0	
40 001 – 50 000	115	11,0	
50 001 – 60 000	76	7,3	
60 001 – 70 000	85	8,1	
70 001 – 80 000	58	5,5	
80 001 – 90 000	39	3,7	
yli 90 000	67	6,4	
en osaa sanoa	185	17,7	

Kaikissa sähköisissä, erilaisiin kuluttaja- tai markkinatutkimuspaneeleihin perustuvissa kyselyissä on poikkeuksetta mukana sisäänrakennettu valikoitumisharha, sillä paneeleihin osallistuminen perustuu vapaaehtoisuuteen. Vastaajajoukko sähköisiin paneeleihin perustuvissa tutkimuksissa tai mielipidemittauksissa ei siten koskaan vastaa tarkkuudeltaan satunnaisotantaa väestörekisteritiedoista. Kuten taulukosta 2 voidaan kuitenkin todeta, kansalaiskyselyn vastaajajoukon antamat taustatiedot vastaavat prosenttiosuuksiltaan Tilastokeskuksen tilastoimia, koko väestöä koskevia

⁸ Suomi lukuina: www.tilastokeskus.fi/tup/suoluk sekä Tilastokeskus www.stat.fi/til.

⁹ Ammatin tai aseman vertaaminen koko väestötasolla työllisiin ammatin ja aseman mukaan ei ole yksiselitteistä, sillä ammattiluokittelut poikkeavat tutkimuksessa käytetyssä ja Tilastokeskuksen tilastoimissa luvuissa hieman toisistaan. Koko väestön tasolla johtavassa asemassa työskentelee n. 3,3% (otoksessa 2,9%). Ylempiä toimihenkilöitä, asiantuntijoita ja toimihenkilöitä voidaan katsoa koko väestön tasolla olevan n. 43% työllisistä (otoksessa 45,6%). Työntekijöitä työllisistä aseman tai ammatin mukaan on koko väestöstä n. 50% (otoksessa n. 40%). Yrittäjiä kaikista työllisistä oli koko väestössä vuonna 2016 n. 13,5% (otoksessa n. 8%). Suomen virallinen tilasto (SVT): Työvoimatutkimus [verkkojulkaisu]. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 22.2.2017]. <http://www.stat.fi/til/tyti/index.html>

¹⁰ Vuonna 2015 koko väestöstä opiskelijoita ja koululaisia oli n. 7,5% (otoksessa 8,9%). Suomen virallinen tilasto (SVT): Työssäkäynti [verkkojulkaisu]. Työttömien Taustat 2015, 1. Taloudellinen huoltosuhte oli 143 vuonna 2015. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 22.2.2017]. http://www.stat.fi/til/tyokay/2015/03/tyokay_2015_03_2017-02-17_kat_001_fi.html

¹¹ Vuonna 2015 koko väestöstä eläkeläisiä oli n. 25% (otoksessa eläkeläisten määrä suhteessa koko otokseen on n. 29%). Suomen virallinen tilasto (SVT): Työssäkäynti [verkkojulkaisu]. Työttömien Taustat 2015, 1. Taloudellinen huoltosuhte oli 143 vuonna 2015. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 22.2.2017]. http://www.stat.fi/til/tyokay/2015/03/tyokay_2015_03_2017-02-17_kat_001_fi.html

¹² Työttömyysaste oli tammikuussa 2017 9,2% (otoksessa työttömien osuus 8,0%). Suomen virallinen tilasto (SVT): Työvoimatutkimus [verkkojulkaisu]. Tammikuu 2017. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 22.2.2017]. http://www.stat.fi/til/tyti/2017/01/tyti_2017_01_2017-02-21_tie_001_fi.html

taustamuuttujia. Kyselyn vastaajajoukon näkemysten voidaan näin ollen tilastollisessa mielessä tulkita heijastavan suomalaisten keskimääräistä mielipidettä turvapaikkapolitiikasta ja turvapaikanhakijatilanteesta.

Sähköisen kansalaiskyselyn väittämät muodostettiin pohjautuen pääosin hallituksen turvapaikkapoliittiseen toimenpideohjelmaan. Väittämien kieliasua pyrittiin muokkaamaan virkamieskielestä selkeämpään muotoon, säilyttäen samalla aihealueen käsitteellinen tarkkuus. Monet väittämät jäivät tästä huolimatta pitkiä ja ne sisälsivät hankalasti tulkittavia käsitteitä. Kansalaisfoorumeissa kyselyyn vastaajat antoivat suullista palautetta siitä, että väittämiin on vaikea ottaa kantaa ja muodostaa asioista selkeää mielipidettä; käsiteltävästä teemasta ei koeta olevan itsellä riittävästi tietoa. Pienryhmäkeskustelujen sekä tiedonsaannin jälkeen foorumeissa onkin ”jälkeen” -kyselyn vastauksissa havaittavissa selkeästi ”ennen” -kyselyä vähemmän en osaa sanoa -vastauksia tai neutraaleja kannanottoja. Kansalaisfoorumeissa kerätty vertailuaineisto on kuvattu tarkemmin alaluvussa 2.3.4. Kaikki sähköisessä kansalaiskyselyssä esitetyt väittämät ovat listattuna liitteessä 1.

Sähköisen kansalaiskyselyn väittämät oli jaettu yhdeksään osioon, siten kuin ne on esitetty tämän raportin luvussa kolme. Jokaisen osion lopussa vastaajalla oli mahdollisuus kommentoida kyseiseen osioon antamia vastauksia, tarkentaa vastauksiinsa, kommentoida väittämiä tai antaa niistä palautetta. Kaiken kaikkiaan sähköisessä kyselyssä tätä vastaajien avointa palautetta kertyi yhteen koottuna 93 sivua (fontti Times New Roman 12, riviväli 1 ½)¹³. Määrää voidaan pitää poikkeuksellisen suurena, sillä strukturoiduissa kyselylomakkeissa avoimen palautteen määrä jää yleensä hyvin niukaksi. Ylivoimaisesti suurin osa avoimesta palautteesta kohdistui nimenomaan osioiden sisällölliseen teemaan, ei esimerkiksi väittämien sanamuotoihin tai kyselytekniisiin seikkoihin. Avointen vastausten sisältö raportoidaan luvussa kolme yhdessä määrällisten vastausten jakaumien kanssa.

2.2.1 Kansalaiskyselyn aineiston analyysi

Määrälliset vastaukset esitellään luvussa kolme vastausten suorina (prosentti)jakaumina. Taustamuuttujien vaikutuksien tarkastelua varten aineisto jaettiin kahteen tai kolmeen ryhmään taulukossa 4 esitetyn jaottelun mukaisesti. Taustamuuttujista muodostettujen ryhmien erojen tilastollista merkitsevyyttä tarkasteltiin ristiintaulukoimalla ja khii-toiseen riippumattomuustestillä testaten. Tutkimushankkeen aikana kerätyn tekstipohjaisen aineiston (kansalaiskyselyn avovastaukset, sähköinen arviointiaineisto) analyysi toteutettiin sisällönanalyysina.

¹³ Osallistujien kirjoittamat kommentit jakautuvat osioittain seuraavasti: toimenpiteet turvapaikanhakijoiden maahan-tulon kontrolloimiseksi 108 kpl; turvapaikanhakijoiden vastaanottopalvelujen järjestäminen Suomessa 131 kpl; oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden kuntiin siirtyminen ja kotoutuminen 121 kpl; turvapaikanhakijoiden maahan-tulo 122 kpl; turvapaikan myöntäminen 93 kpl; turvapaikanhakijat ja palvelut Suomessa 88 kpl; kiel-teisen päätöksen saaneet turvapaikanhakijat 94 kpl; suomalaisen yhteiskunnan keskustelukulttuuri turvapaikanhakijatilanteessa 80 kpl; tiedottaminen ja uutisointi 81 kpl; tietolähde, josta etsii tietoa turvapaikanhakijatilanteesta 62 kpl; palaute kansalaiskyselystä 139 kpl.

Taulukko 4: Vastaajien jako ryhmiin taustamuuttujien vaikutuksia tarkasteltaessa.

	Ryhmä 1	Ryhmä 2	Ryhmä 3
Sukupuoli			
	Nainen	Mies	
Ikä			
	18-34-vuotiaat	35-64-vuotiaat	yli 64-vuotiaat
Koulutus			
	Perus-/kansakoulu	Ylioppilas / lukio (keskiaste)	
	Ammatti- / tekninen- / kauppakoulu (keskiaste)	Ammattikorkeakoulu	
	Opisto (keskiaste)	Yliopisto / korkeakoulu	
Asuinmaakunta			
	Uusimaa	Pirkanmaa	Muu maakunta
		Varsinais-Suomi	
Talouden yhteenlasketut bruttotulot, €/vuosi			
	0-50 000	yli 50 000	
Puolue, jota äänestäisi seuraavissa kuntavaaleissa			
	Sipilän hallituksessa oleva puolue	Eduskunnan oppositiopuolue	

2.3 Kansalaisfoorumit

Kyselyt heijastavat yleisesti vain vastaajan yhden hetken mielialaa, johon vaikuttavat monet henkilökohtaiseen elämäntilanteeseen liittyvät tekijät. Kyselyssä ei myöskään pystytä taustoittamaan kysytyjä teemoja laajasti tai tarjoamaan vastaajalle kattavaa faktatietoa vastaustensa pohjaksi. Kyselyn vastaajajoukko on varsinkin sähköisissä kyselyissä aina myös jollain tavoin valikoinut, kuten edellä on kuvattu. Järjestettyjen kansalaisfoorumien kautta pyrittiinkin tarjoamaan suomalaisille mahdollisuus sekä saada faktatietoa turvapaikanhakijatilanteesta että pääsy keskustelemaan asiasta turvallisessa ja neutraalissa ympäristössä. Tämän lisäksi kansalaisfoorumit muodostavat kansalaiskyselyssä kerätylle aineistolle riippumattoman vertailuaineiston, johon laajan kansalaiskyselyn tuloksia voidaan reflektoida. Kansalaisfoorumien laadullisen aineiston kautta on mahdollista syventää kansalaiskyselyssä esiin nostettuja teemoja sekä tuoda tilastollista kuvailua laajemmin esille kansalaisten näkemysten kirjoa.

Kansalaisfoorumit toteutettiin sovellettuna deliberatiivisena mielipidemittauksena. Deliberatiivinen/puntaroiva mielipidemittaus on alun perin Standfordin yliopiston professorin James S. Fishkinin kehittämä menetelmä. Menetelmä voidaan ymmärtää mielipidemittaukseksi ennen ja jälkeen deliberaation¹⁴ (ks. Fishkin 2009). Menetelmän kautta halutaan saada selville, mitä kansalaiset ajattelisivat kulloinkin käsiteltävästä asiakysymyksestä sen jälkeen, kun he ovat saaneet asiasta monipuolista tietoa sekä käyneet fasilitoituja keskusteluja muiden kansalaisten kanssa. Deliberatiivinen mielipidemittaus soveltuukin käytettäväksi silloin, kun halutaan syvällisempää tietoa kuin perinteisillä kyselyillä on mahdollista saavuttaa. Ihanteellisesti prosessi alkaa etukäteiskyselyllä, joka lähetetään satunnaisotannalle valituille kansalaisille. Vastanneista valitaan mahdollisimman edustava ryhmä, yleensä 200–300 henkilöä, jotka osallistuvat varsinaiseen deliberatiiviseen mielipidemittaukseen. Valitut osallistuvat viikonlopun mittaiseen yhteiseen tilaisuuteen, jossa aihetta käsitellään monipuolisen tiedon ja keskustelujen avulla. Keskustelut käydään pienryhmissä koulutettujen fasilitaattoreiden johdolla. Pienryhmät laativat myös kysymyksiä paikalle kutsuille asiantuntijoille. Lopuksi osallistujat vastaavat jälkikäteiskyselyyn, josta selviää

¹⁴ Tässä tutkimuksessa käytännössä ennen ja jälkeen tutkijoiden esittämän tietopaketin, maahanmuuttoviraston asiantuntijoiden vastausten osallistujien kysymyksiin sekä pienryhmäkeskustelujen, joiden aikana osallistujien oli edelleen mahdollista kysyä tarkentavia kysymyksiä paikalla olleilta maahanmuuttoviraston edustajilta.

heidän deliberaation jälkeinen mielipiteensä. Etu- ja jälkikäteiskyselyjen tulokset analysoidaan, jolloin selviää, miten tieto ja keskustelut ovat mahdollisesti muuttaneet osallistujien mielipiteitä. Analyysin valmistuttua tulokset välitetään tiedotusvälineille.

Deliberatiiviseen demokratiateoriaan kytkeytyvässä kirjallisuudessa korostetaan, näkemysten peilaamisen sijaan, kattavaan tietoon ja laaja-alaisiin keskusteluihin perustuvaa mahdollisuutta näkemysten muuttumiseen¹⁵ (Curato ym. 2016). Herne ja Setälä (2005) ovat esittäneet näkemysten muuttumiselle kolme erilaista syytä. Ensinnäkin virheelliset uskomukset vähenevät monipuoliseen informaatioon perehtymisen kautta. Toiseksi epäjohdonmukaiset argumentit vähenevät, koska deliberaation painoarvoa saavien argumenttien tulee olla harkittuja ja perusteltuja. Kolmanneksi kohtuuttomat vaatimukset vähenevät, koska osallistujat alkavat ymmärtää, että paikoittain on välttämätöntä tehdä raskaita päätöksiä ja niihin liittyviä uhrauksia, toisin sanoen osallistujat saavat paremman otteen todellisuudesta (ks. myös Yankelovich 1995; 2011). Deliberaation myötä kansalaisten näkemyksistä tulee punnitumpia, jolloin niitä on myös vaikeampi manipuloida (Fishkin 2009).

Perinteisestä deliberatiivisesta mielipidemittauksesta muokattiin tämän tutkimushankkeen realiteetteihin (rajalliset ajalliset ja taloudelliset resurssit) paremmin sopiva ketterämpi toimintamalli. Yhdellä paikkakunnalla kootun deliberatiivisen mielipidemittauksen sijaan kansalaisfoorumeja toteutettiin ”solumaisesti” viidellä paikkakunnalla (Vantaa, Turku, Tampere, Jyväskylä, Oulu). Näin vältettiin osallistujien matkakustannuksista aiheutuvia kuluja. Toisaalta deliberaation hajauttaminen mahdollisti tulosten alueellisen vertailun. Lisäksi toteutetut kansalaisfoorumit kestivät viikonlopun sijaan yhden pitkän illan (17.00-20.30). Pidempi kesto olisi voinut mahdollistaa perusteellisemmän asiaan perehtymisen sekä monipuolisemmat keskustelut. Toisaalta pidempi kesto olisi todennäköisesti vähentänyt ihmisten osallistumishalukkuutta merkittävästi. Deliberatiivisten kansalaisfoorumeiden suunnittelijat joutuvatkin usein tekemään kompromisseja eri ideaalien välillä (ks. Mongoven ym. 2016).

2.3.1 Osallistujien valinta

Tutkimushankkeen tutkijat ovat käyttäneet aiemmin osallistujien rekrytoinnissa niin sanottua itsevalikointia (ks. Raisio & Vartiainen 2011; myös Raisio ym. 2017). Tapahtumaa on markkinoitu laajasti esimerkiksi lehtimainoksia, sähköpostilla ja sosiaalisen median välityksellä. Ihmiset ovat saaneet ilmoittautua mukaan vapaasti ja lopullinen osallistujajoukko on valittu siten, että siitä muodostuu mahdollisimman edustava suhteessa kohdeväestöön. Tämän kaltaisen osallistujien rekrytoinnin haasteena on kuitenkin se, että sen kautta ilmoittautujajoukossa korostuu aktiivisten kansalaisten määrä. Lisäksi osallistujajoukosta tulee helposti homogeeninen¹⁶. Åbo Akademin ja Turun yliopiston tutkijat ovat puolestaan tehneet kansalaiskeskustelujen osallistujien laajoja satunnaisotantoja. Esimerkiksi vuoden 2012 maahanmuuttoteemaisen

¹⁵ Tällä ei tarkoiteta sitä, että mielipiteet muuttuisivat lineaarisesti suvaitsevampaan ja liberaalimpaan tai vastaavasti konservatiivisempaan suuntaan, vaan pikemminkin liikkuvuutta tapahtuu monialaisesti neutraaleista näkemyksistä kannanottoihin, ääripäistä maltillisemmiksi ja paikoin tietynsuuntaisten tendenssien vahvistumiseen suhteessa ”raakamielipiteisiin” (ks. esim. Fishkin 2009).

¹⁶ Esimerkiksi Deliberatiivisen demokratian instituutin ja Koneen Säätiön toteuttamissa vaikuttamiskahviloissa (joissa yhdessä teemana oli turvapaikanhakijoiden ihmisoikeudet) osallistujajoukoista muodostui itsevalikoitumisen kautta melko homogeenisiä. Puuttumaan jäivät etenkin vähemmän koulutetun kansanosan äänet; usein paikalla oli käsiteltävän teeman asiantuntijat ja kannattajat, kriittisempien äänien jäädessä selvästi aliedustetuiksi. (ks. Harju ym. 2017.)

kansalaiskustelun alkuvaiheen otoskoko oli 12 000 henkilöä (ks. Grönlund, Herne & Setälä 2015).¹⁷

Tiukoista aikaraameista johtuen tässä tutkimushankeessa päädyttiin ulkopuolisen rekrytoijan käyttöön. Kansalaisfoorumeiden osallistujien rekrytoijana toimi Tutkimustie Oy. Kyseessä on tutkimuksen tukipalveluja tarjoava yritys. Tutkimustie hyödyntää osallistujarekrytoinneissaan Testaamo-verkkopaneeliaan. Kyseiseen paneeliin rekisteröityminen on mahdollista kenelle tahansa suomalaiselle. Jäseniä Testaamossa on noin 9 800 (helmikuu 2017). Kansalaisfoorumeiden toteutuspaikkakunnat valittiin siten, että ne olisivat alueellisesti mahdollisimman kattavasti, huomioiden myös Testaamon jäsenten määrät kyseisissä kaupungeissa. Ilmoittautumisen alaikäraja oli 16-vuotta, mutta muita ehtoja ilmoittautumiselle ei ollut. Toisin kuin esimerkiksi tarkasti määritellyissä fokusryhmissä, ketään osallistujaa ei lähtökohtaisesti suljettu pois epäsovivana. Tutkimustie aloitti osallistujien rekrytoinnin 12.12.2016. Kansalaisfoorumeihin ilmoittautumista markkinointiin Testaamo-verkkopaneelissa sekä sosiaalisessa mediassa (Tutkimustien omat sosiaalisen median kanavat; kaupunkikohtainen markkinointi Facebookissa ja Instagrammissa; markkinointi Facebookin kaupunkikohtaisissa vapaissa ryhmissä). Kansalaisfoorumeiden houkuttelevuutta pyrittiin lisäämään osallistujien saamalla nimellisellä osallistumiskorvauksella (25 € lahjakortti). Rekrytoinnin myötä kansalaisfoorumeihin ilmoitaututtiin seuraavasti:

- Tampere: 83 henkilöä
- Oulu: 51 henkilöä
- Vantaa: 69 henkilöä
- Turku: 60 henkilöä
- Jyväskylä: 62 henkilöä

Tutkimustie vastasi myös osallistujien valinnasta kansalaisfoorumeihin. Tavoitteena oli saada jokaiseen kansalaisfoorumiin mahdollisimman monipuolinen 25 hengen osallistujajoukko. Mahdollisten peruuntumisten vuoksi kansalaisfoorumeihin valittiin pääsääntöisesti 30 osallistujaa. Kansalaisfoorumeihin ilmoittautuneet täyttivät ilmoittautumisen yhteydessä kyselylomakkeen, jossa kartoitettiin heidän taustojaan (demografiset ja asenteelliset tekijät). Kansalaisfoorumeihin valittujen sekä lopulta osallistuneiden henkilöiden taustatiedot ovat kuvattuna taulukossa 5. Taulukossa kuvattujen tietojen lisäksi ilmoittautuneilta kysyttiin myös työ- sekä elämäntilanteesta. Osallistujajoukon voidaan todeta olevan suhteellisen heterogeeninen niin demografisilta kuin myös asenteellisilta taustatekijöiltään, joskin naisia on suhteellisesti enemmän kuin miehiä, eikä osallistujajoukossa ole lainkaan yli 75-vuotiaita henkilöitä. Vertailtaessa sähköistä kansalaiskyselyä (taulukot 3–11) ja kansalaisfoorumeiden alus- täytettyä kyselyä (liite 3), on havaittavissa kansalaisfoorumeiden osallistujajoukon olleen näkemyksissään hieman maltillisempia¹⁸.

¹⁷ Suomessa on toteutettu aiemmin myös maahanmuuttajille suunnattuja deliberatiivisia keskustelufoorumeita. Esimerkiksi Vaasassa toteutettiin vuosina 2012-2013 Terveystien ja hyvinvoinnin laitoksen koordinoiman Solid Voice -hankkeen osana kaksi World Café -tilaisuutta sekä kansalaisraati (ks. Raisio 2013). Suomen Settlementiliitto on puolestaan toteuttanut World Café -tilaisuuksia, joissa on ollut mukana paikallisia asukkaita ja turvapaikanhakijoita (ks. Ruuskanen ym. 2015).

¹⁸ Tämä näkyi esimerkiksi hieman myönteisempänä suhtautumisena siihen, että mikäli Suomi vastaanottaa kasvavia turvapaikanhakijamääriä, voidaan valtion velkaa lisätä tilanteesta selviämiseksi. Osallistajat olivat myös kriittisempiä sen suhteen, että turvapaikanhakijoiden maahantulo kasvattaisi rikollisuutta tai terrorismin uhkaa. Osallistajat suhtautuivat lisäksi hieman myönteisemmin kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneisiin henkilöihin ja heidän suojeluunsa palautukselta.

Taulukko 5: Kansalaisfoorumeihin valitut ja niihin osallistuneet.

	VALITUT	OSALLISTUNEET
Sukupuoli		
Nainen	79	70
Mies	66	53
Ikä		
16-24	20	13
25-34	33	30
35-44	26	23
45-54	34	29
55-64	22	18
65-74	10	10
75-	0	0
Koulutus		
Peruskoulu	11	8
Ammatillinen tutkinto	49	38
Ylioppilastutkinto	26	21
AMK-tutkinto	20	20
Kandidaatin tutkinto	12	11
YAMK-tutkinto	3	3
Maisterin tutkinto	20	18
Tohtorin tutkinto	4	4
Osallistutko aktiivisesti yhteiskunnan ja/tai lähiyhteisösi toimintaan?		
Kyllä	69	59
En	49	41
En osaa sanoa	27	23
Suomella on kyky vastaanottaa nykyistä suurempia määriä turvapaikanhakijoita.		
Samaa mieltä	23	20
Osittain samaa mieltä	42	36
Ei samaa eikä eri mieltä	14	13
Osittain eri mieltä	24	20
Eri mieltä	40	32
En osaa sanoa	2	2
Turvapaikanhakijatilanne uhkaa Suomen ja suomalaisten turvallisuutta.		
Samaa mieltä	22	17
Osittain samaa mieltä	40	32
Ei samaa eikä eri mieltä	18	16
Osittain eri mieltä	35	31
Eri mieltä	29	26
En osaa sanoa	1	1

2.3.2 Kansalaisfoorumin läpivienti

Jokainen kansalaisfoorumi toteutettiin saman kaavan mukaan (ks. kuvio 2). Ilta alkoi hankkeen tutkijan pitämällä alustuksella. Alustuksessa kerrottiin tutkimushankkeen tausta, annettiin esimerkkejä keskusteluteemoista sekä kuvattiin keskusteluperiaatteet. Alustuksen jälkeen osallistujat täyttivät alkukyselyn. Tämän jälkeen hankkeen tutkija esitteli etukäteen laaditun informaatiopakettin. Informaatiopaketti sisälsi tietoa turvapaikkapolitiikan taustalla olevista laista ja sopimuksista. Informaatiopaketissa määriteltiin myös teeman kannalta keskeiset käsitteet. Lisäksi paketti sisälsi tilastotietoa muun muassa oleskeluluvista ja -oikeuksista, turvapaikkahakemusten määris-

tä, kiintiöpakolaisista, vastaanottopalveluista sekä tietoa vastaanottotoiminnan menoista. Informaatiopaketti jaettiin jokaiselle osallistujalle myös paperitulosteena, jotta siinä esitettyihin tietoihin on mahdollista sujuvasti palata pienryhmäkeskustelujen aikana. Jokaisessa kansalaisfoorumissa oli mukana kaksi Maahanmuuttoviraston edustajaa. Lisäksi Vantaan kansalaisfoorumissa oli mukana myös sisäministeriön edustaja. Viranomaisedustajat vastasivat osallistujien tarkentaviin kysymyksiin tietopaketin läpikäynnin jälkeen sekä pienryhmäkeskustelujen aikana.

Illan ohjelma	
17.00-17.10	Illan taustoitus
17.10-17.30	Alkukysely
17.30-18.00	Informaatiopaketin läpikäynti ja tarkentavia kysymyksiä
18.00-20.00	Pienryhmäkeskustelut
20.00-20.20	Loppukysely
20.20-20.30	Loppusanat

Kuvio 2: Kansalaisfoorumien aikataulu.

Yhteisen osuuden jälkeen osallistajat aloittivat pienryhmäkeskustelut. Osallistujat oli jaettu etukäteen asenteiltaan ja demografisilta tekijöiltään heterogeenisiin pienryhmiin. Jokaisessa kansalaisfoorumissa oli neljä pienryhmää, joissa kussakin oli yksi tutkijataustainen riippumaton fasilitaattori, ryhmänvetäjä. Fasilitaattoreiden tehtävänä oli muodostaa suojaisa tila keskusteluille; sellainen, jossa kaikki saavat sanottua mielipiteensä ja tulevat kuulluiksi. Fasilitaattorit ohjasivat keskusteluja ottamatta kantaa käsitelyihin asioihin. Fasilitoinnissa pyrittiin siihen, että keskustelut olisivat osallistujalähtöisiä. Osallistujat saivat keskustella juuri niistä asioista, jotka heitä eniten koskettavat. Maahanmuuttoviraston edustajat olivat paikalla koko illan ja heitä oli mahdollista pyytää pienryhmiin silloin, kun nousi esille askarruttavia asioita. Maahanmuuttoviraston edustajat pystyivät tällöin tarkentamaan muun muassa turvapaikkaprosessiin liittyviä käytänteitä tai vastaanottotoiminnan kuluja koskevia epäselvyyksiä. Pienryhmäkeskusteluiden päättyttyä osallistujat täyttivät vielä loppukyselyn. Tilaisuuden päätti viranomaisedustajan loppusanat.

2.3.3 Kansalaisfoorumista kerätty tutkimusaineisto

Kansalaisfoorumissa kerättiin neljäntyyppistä tutkimusaineistoa:

- 1) Osallistujat täyttivät kyselylomakkeen heti tutkijan pitämän alustuksen jälkeen, ennen tietopaketin läpikäyntiä ja keskusteluja. Kyselyn täytti 123 osallistujaa.
- 2) Kansalaisfoorumien tietopaketin läpikäymisen ja pienryhmäkeskusteluiden jälkeen, aivan foorumin loppuksi, osallistujat täyttivät tilaisuuden alussa tehdyn kyselyn uudelleen. Uusintakyselyllä etsittiin vastausta kysymykseen siitä, muuttuvatko osallistujien mielipiteet illan aikana. Loppukyselyssä oli lisäksi osio, jossa osallistujat arvioivat kansalaisfoorumia menetelmänä. Kyselyn täytti 123 osallistujaa. Kyselyn väittämät ovat raportin liitteenä 2. Kysely on kuvattu yksityiskohtaisemmin raportin luvuissa 2.2.1 sekä 2.3.4.

- 3) Kaikki kansalaisfoorumeiden pienryhmäkeskustelut nauhoitettiin. Nauhoitettuja pienryhmäkeskusteluja kertyi 20 pienryhmästä yhteensä noin 36 tuntia. Osallistujille annettiin mahdollisuus kieltäytyä pienryhmäkeskustelujen nauhoituksesta, mutta kukaan osallistujista ei vastustanut keskustelujen nauhoittamista tutkimuskäyttöön. Pienryhmäkeskusteluja ei litteroitu sanasta sanaan, vaan niistä kirjoitettiin nauhojen kuuntelun yhteydessä keskustelumuiistiinpanot, joita kertyi 134 sivua (fontti Times New Roman 12, riviväli 1 ½).
- 4) Pienryhmien fasilitaattorit keräsivät keskustelujen aikana muistiin ryhmissä syntyneitä konkreettisia ideoita turvapaikanhakijatilanteeseen ja turvapaikapolitiikkaan liittyen. Ideoita poimittiin vielä foorumeiden toteuttamisen jälkeen pienryhmien nauhoituksista, jotta kaikki osallistujien esittämät konkreettiset kehittämissideat saataisiin esiin. Ideat muokattiin sähköiselle kyselylomakkeelle ja ”syötettiin” sen avulla takaisin kaikkien foorumeihin osallistuneiden arvioitavaksi. Ideoiden arviointiin kertyi vastauksia 75 kappaletta, vastausprosentin ollessa tällöin noin 61 (sähköinen arviointilomake lähetettiin kaikille foorumeihin osallistuneelle 123 henkilölle). Määrällisen arvioinnin lisäksi vastaajalla oli mahdollisuus antaa laadullista palautetta (heikkoudet, uhat, mahdollisuudet ja vahvuudet) jokaisesta arvioidusta ideasta. Laadullista palautetta kertyi 66 sivua (fontti Times New Roman 12, riviväli 1 ½).

2.3.4 Kansalaisfoorumeissa kerätyn määrällisen kyselyaineiston analyysi ja raportointi

Tammikuun 2017 aikana toteutetuissa kansalaisfoorumeissa kerättiin laadullisen keskusteluaineiston lisäksi myös (sähköistä kansalaiskyselyä mukailevalla paperisella lomakkeella) määrällistä vertailuaineistoa. Kansalaisfoorumeiden aluksi, ennen keskusteluja ja tietopakettia turvapaikkatilanteesta, osallistujat täyttivät kyselyn, jota voidaan käyttää riippumattomana vertailuaineistona sähköiselle kyselylle. Kansalaisfoorumeiden osallistujajoukon jakauma ei vastaa ”Suomi pienoiskoossa” -otosta samalla tilastollisella tarkkuudella kuin sähköinen kysely, mutta kansalaisfoorumeissa toteutettu ”ennen” -kysely tarjoaa reflektiopinnan sähköisen kyselyn vastausjakaumille. Vastaajajoukon taustamuuttujat on esitetty alaluvussa 2.3.1.

Kansalaisfoorumeiden lopuksi, tietopaketin ja keskustelujen jälkeen, osallistujat täyttivät alussa täyttämänsä kyselyn uudelleen. Tällä haettiin vertailuaineistoa siihen, muuttuvatko paikallaolijoiden mielipiteet keskustelujen ja tiedonsaannin seurauksena. Lopussa täytetyssä kyselyssä oli lisäksi kansalaisfoorumeihin menetelmänä liittyvä arviointiosio (ks. liite 2).

Ennen kansalaisfoorumin keskusteluja ja tiedonsaantia täytetyn kyselyn ja kansalaisfoorumin lopuksi täytetyn kyselyn määrälliset vastaukset käsitellään luvussa 4.3, jossa tarkasteellaan mielipiteiden muutosta foorumeiden aikana. Vastausten suorat (prosentti)jakaumat on esitetty liitteessä 3, liitetaulukkoissa 1-7. Ennen ja jälkeen kyselyistä analysoitiin myös vastausten suunnan muutos. Niissä väittämässä, jossa suorien vastausjakaumien perusteella oli selkeää muutosta vastausjakaumissa, analysoitiin jokaisen vastauksen kohdalla erikseen vastauksen suunnan muutos¹⁹. En-

¹⁹ Enemmän positiivinen, vähemmän positiivinen, enemmän negatiivinen, vähemmän negatiivinen, positiivisesta negatiiviseen, neutraalista positiiviseen, pysyi samana (positiivisena), pysyi samana (negatiivisena), pysyi samana (neutraalina), neutraalista negatiiviseen, positiivisesta eos, negatiivisesta eos, neutraalista eos, positiivisesta

nen keskusteluja ja keskustelujen jälkeisten vastausten eroja tarkasteltiin lisäksi ei-parametrisellä merkkitestillä testaten vastauskeskiarvojen nettomuutoksen tilastollista merkitsevyyttä.

neutraaliin, negatiivisesta neutraaliin, eosista negatiiviseen, eosista positiiviseen, eosista neutraaliin, negatiivisesta positiiviseen, pysyi eossina. (eos = en osaa sanoa)

3 KANSALAISKYSELYN TULOKSET

Sähköisessä kansalaiskyselyssä väittämät oli jaettu yhdeksään osioon: 1) toimenpiteet turvapaikanhakijoiden maahantulon kontrolloimiseksi, 2) turvapaikanhakijoiden vastaanottopalvelujen järjestäminen Suomessa, 3) oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden kuntiin siirtyminen ja kotoutuminen, 4) turvapaikanhakijoiden maahantulo (mukaellen World Values Surveyn asenneväittämät), 5) turvapaikan myöntäminen, 6) turvapaikanhakijat ja palvelut Suomessa, 7) kielteisen päätöksen saaneet turvapaikanhakijat, 8) suomalaisen yhteiskunnan keskustelukulttuuri turvapaikanhakijatilanteessa ja 9) viranomaisten tiedottaminen ja median uutisointi. Kansalaiskyselyn tulokset raportoidaan seuraavaksi osio kerrallaan.

3.1 Toimenpiteet turvapaikanhakijoiden maahantulon kontrolloimiseksi

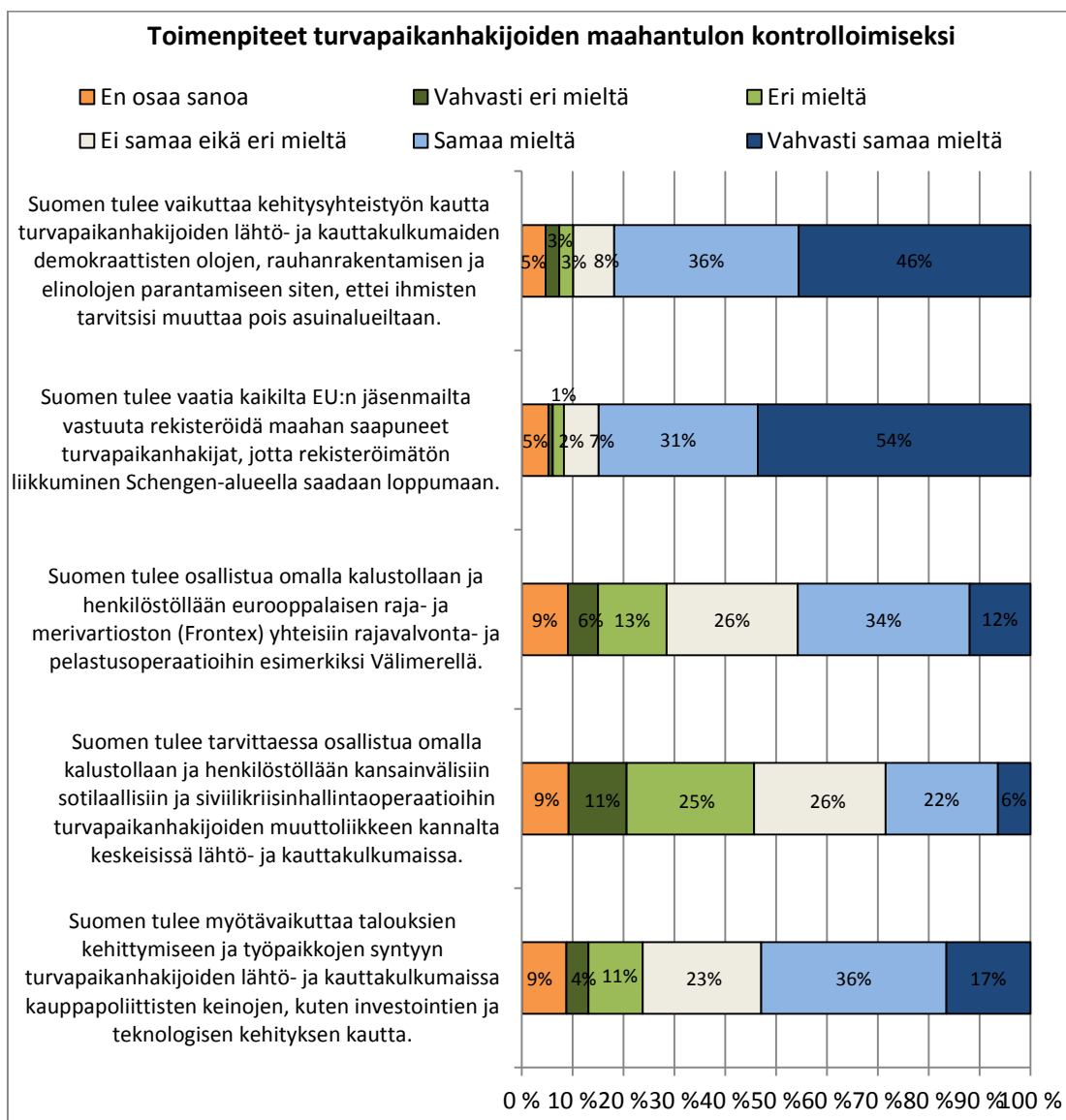
Selkeä enemmistö, 82%, kyselyyn vastanneista oli joko samaa tai vahvasti samaa mieltä siitä, että Suomen tulee kehitysyhteistyön kautta vaikuttaa turvapaikanhakijoiden lähtö- ja kauttakulkumaiden elinolojen parantamiseen, jotta ihmisten ei tarvitsisi muuttaa pois asuinalueiltaan. Niin ikään 85% vastaajista oli joko samaa tai vahvasti samaa mieltä siitä, että Suomen tulee vaatia kaikilta EU:n jäsenmailta vastuuta rekisteröidä maahan saapuneet turvapaikanhakijat, jotta rekisteröimätön liikkuminen Schengen-alueella saadaan loppumaan. 53% vastanneista oli lisäksi samaa mieltä siitä, että Suomen tulee myötävaikuttaa talouksien kehittymiseen ja työpaikkojen syntyyn turvapaikanhakijoiden lähtö- ja kauttakulkumaissa kaupapoliittisten keinojen, kuten investointien ja teknologisen kehityksen kautta. (Ks. kuvio 3.)

EU:n yhteinen rajavalvonta puolestaan jakoi vastaajien näkemyksiä selvästi enemmän. Osallistumisesta EU:n yhteisiin rajavalvontaoperaatioihin, esimerkiksi Välimerellä, oli samaa tai vahvasti samaa mieltä 46% vastaajista, 26% suhtautui siihen neutraalisti ja 19% oli siitä joko eri mieltä tai vahvasti eri mieltä. Noin joka kymmenes vastaaja ei osannut sanoa kantaansa väittämään. Eniten kansalaiskyselyn vastaajien mielipiteitä jakoi väittämä siitä, että Suomen tulee tarvittaessa osallistua omalla kalustollaan ja henkilöstöllään kansainvälisiin sotilaallisiin ja siviilikriisinhallintaoperaatioihin turvapaikanhakijoiden muuttoliikkeen kannalta keskeisissä lähtö- ja kauttakulkumaissa. 36% vastaajista oli väittämästä joko eri mieltä tai vahvasti eri mieltä, kun taas 29% oli siitä joko samaa tai vahvasti samaa mieltä. 26% vastaajista suhtautui väittämään neutraalista ja liki joka kymmenes vastaajista ei osannut sanoa kantaansa. (Ks. kuvio 3.)

Taustamuuttujien suhteen ei ollut havaittavissa merkittäviä eroja suhtautumisessa turvapaikanhakijoiden maahantulon kontrolloimiseen tähtääviin toimenpiteisiin.

Avovastauksissa tuotiin suhteellisen tasapuolisesti esille argumentteja toimenpiteiden puolesta ja niitä vastaan. Puoltavissa kommentteissa painotettiin Suomen vastuuta: *"Toimet on mitoitettava niin, että Suomi tekee oman osuutensa niin, että sitä voitaisiin pitää esimerkkinä muille."* *"Suomen ja muiden maiden tulee kantaa vastuunsa."* Lähtömaiden ongelmien ratkaisun nähtiin olevan keskeisellä sijalla. Väittäjä sotilaallisiin ja siviilikriisinhallinnan operaatioihin osallistumisesta koettiin ongelmalliseksi. Muutama kommentoija tarkensikin, että ei halua Suomen osallistuvan varsinaisiin sotilaallisiin toimiin (sodan osapuoleksi ryhtyminen), rauhanturvaamisen

ja siviilikriisinhallinnan ollessa kuitenkin suotavaa. Suomen rooliin kriittisesti suhtautuvat näkivät puolestaan, että ensin tulisi hoitaa oman maan asiat kuntoon: ”Suomen tulee kohdentaa kaikki taloudelliset voimavarat omaan maan kehittämiseen ja kehittymiseen. Me emme voi olla maksumiehinä muille valtioille.” Lisäksi Suomen todelliset vaikuttamismahdollisuudet pohdituttivat: ”Isoja kysymyksiä, joihin pieni Suomi ei voi kovin paljoa vaikuttaa.” Tällöin nousi esille myös ylikansallisten toimijoiden (EU, YK) rooli: ”C ja D kohtien pitää toteutua EU-yhteistyönä.”

Kuvio 3: Toimenpiteet turvapaikanhakijoiden maahantulon kontrolloimiseksi.

3.2 Turvapaikanhakijoiden vastaanottopalvelujen järjestäminen Suomessa

Kansalaiskyselyn vastausten perusteella enemmistö vastaajista olisi valmis tarvittaessa perustamaan kielteisen oleskelulupapäätöksen saaneille turvapaikanhakijoille erityisiä palautuskeskuksia minimipalveluin. Väittämästä samaa tai vahvasti samaa mieltä oli 63% vastaajista. Myös siitä, että vastaanottorahan sijasta voidaan tarvittaessa ottaa käyttöön maksukortteja turvapaikanhakijoiden välttämättömiin ruoka- ja

vaateostokseen oli vastaajien enemmistö, 67%, joko samaa tai vahvasti samaa mieltä. Enemmistö vastaajista, 63%, oli samaa tai vahvasti samaa mieltä myös siitä, että turvapaikanhakijoiden järjestelykeskuksessa vietetystä ajasta ei maksettaisi vastaanottorahaa eikä sosiaalietuuksia. (Ks. kuvio 4.)

Sen sijaan vastaanottokeskusten palvelutason alentaminen tai turvapaikanhakijoiden majoittaminen tarvittaessa myös kontti- tai telttamajoituksen jakeivat vastaajien mielipiteitä selkeämmin. Telttamajoituksesta oli eri mieltä tai vahvasti eri mieltä 30% vastaajista, 46%:n ollessa siitä joko samaa tai vahvasti samaa mieltä. Vastaanottokeskusten palvelutason alentamisesta tarvittaessa oli eri mieltä tai vahvasti eri mieltä 32% vastaajista ja samaa tai vahvasti samaa mieltä 46% vastaajista. (Ks. kuvio 4.)

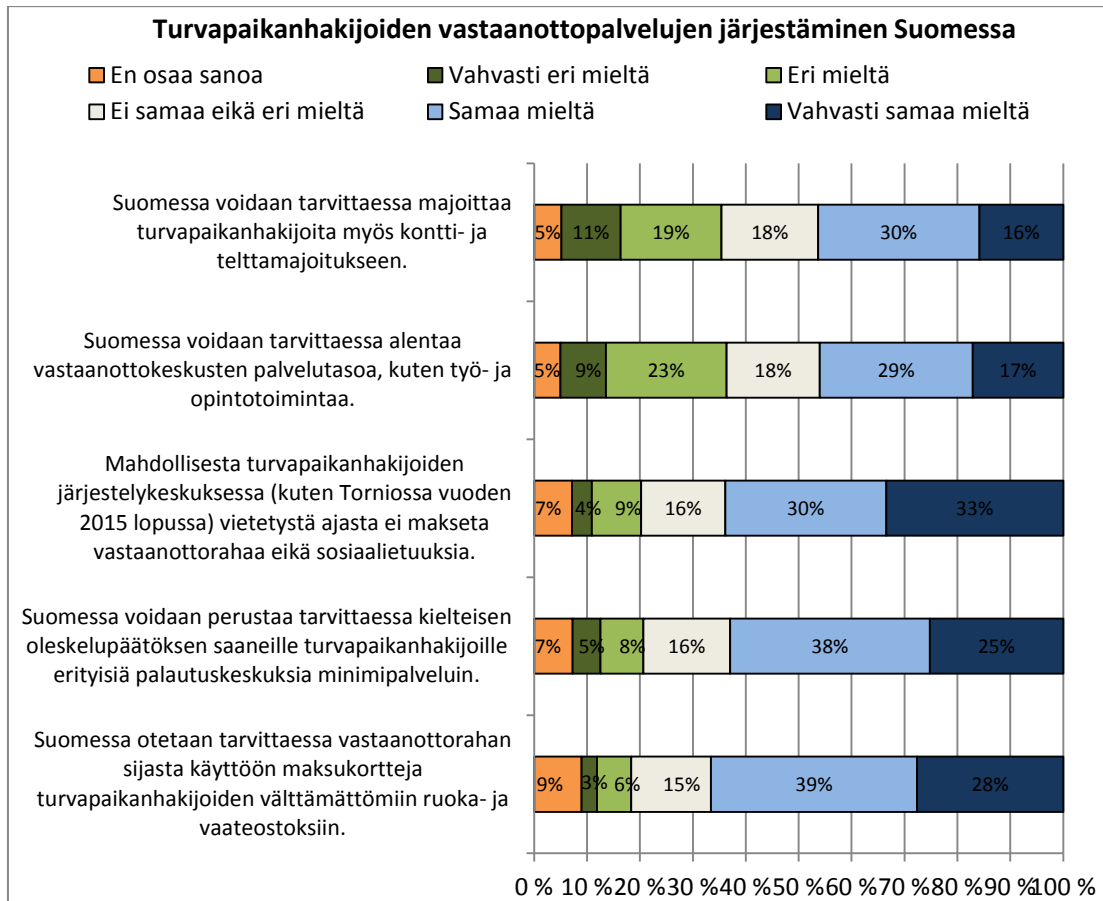
Turvapaikanhakijoiden vastaanottopalvelujen järjestämisessä Suomessa oli havaittavissa eroja taustamuuttujien suhteen. Miehet ($p < 0,001$) ja nuoret ($p = 0,049$) vastajat kannattivat vertailuryhmiä enemmän kontti- ja telttamajoitusvaihtoehtoa. Muiden taustamuuttujien suhteen suuria eroja ei havaittu.

Samoin miehet ($p < 0,001$), nuoret ($p = 0,018$) ja hallituspuolueiden kannattajat ($p < 0,001$) olivat vertailuryhmiään vahvemmin sitä mieltä, että vastaanottokeskusten palvelutasoa voidaan tarvittaessa alentaa.

Hallituspuolueiden kannattajat ($p = 0,004$) olivat oppositiopuolueiden kannattajia useammin samaa mieltä minimipalveluin varustettujen palautuskeskusten perustamisesta kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneille.

Taustamuuttujien suhteen ei ollut havaittavissa merkittäviä eroja muiden kysymysten kohdalla.

Vastaajat kommentoivat selkeästi eniten vastaanottorahaan liittyviä väittämiä. Kriittisimpien näkemysten mukaan vastaanottorahaa ei tulisi antaa lainkaan: *"Painotan: Turvapaikanhakijoille EI TULE ANTAA yhtään rahaa. Vain ja ainoastaan välttämätön asuminen, vaatetus ja ruoka."* Tässä nähtiin kuitenkin riskiksi rikollisuuden lisääntyminen: *"Kun ihmisiä pakotetaan elämään rahattomana, he tuntevat olonsa turvottomaksi ja voivat helpommin osallistua rikoksiin. En halua tukea tällaista toimintaa."* Kriittisyys vastaanottorahaa kohtaan heijastui myös näkemyksiin maksukorttien käytöstä, joskin osa kriittisimmistä oli sitä mieltä, että maksukortit auttaisivat kuitenkin vastaanottorahan kulumista tarpeellisiin hankintoihin (ei alkoholiin/tupakkaan). Toisaalta maksukortteja arvosteltiin siitä, että niiden käyttö tarpeettomasti nöyryyttäisi ja leimaisi turvapaikanhakijoita. Kontti- ja telttamajoitukseen liittyen huolta herätti puolestaan Suomen ilmasto: *"Suomessa on runsaasti tyhjillään olevia kiinteistöjä (esim. kuntaliitosten ja soten takia), joten mielestäni niiden käyttäminen hyödyttäisi sekä Suomea että turvapaikanhakijoita. Meidän ilmastossa telstat ja kontit huonoja ratkaisuja."* Vastaanottokeskusten palveluiden vähentäminen ei saanut kommentissa tukea: *"Suomen ei tule missään nimessä vähentää vastaanottokeskusten palvelutasoa, kuten työ- ja opintotoimintaa vaan pikemminkin lisätä sitä ja saada ihmiset motivoitua tekemään ja toimimaan, eikä passivoitumaan ja sulkeutumaan!"*

Kuvio 4: Turvapaikanhakijoiden vastaanottopalvelujen järjestäminen Suomessa.

3.3 Oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden kuntiin siirtyminen ja kotoutuminen

Kansalaisyhteiskunnan vastaajat olivat hyvin samanmielisiä suhteessa erilaisiin oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden kuntiin siirtymiseen ja kotoutumisen edistämiseen liittyviin toimenpiteisiin. 82% vastaajista oli samaa tai vahvasti samaa mieltä siitä, että oleskeluluvan saaneilta tulee edellyttää selkeää sitoutumista suomalaisen yhteiskunnan sääntöihin. 84% vastaajista oli joko samaa tai vahvasti samaa mieltä siitä, että Suomen tulee kotouttamistoimissa edellyttää sekä aktiivisuutta että vastikkeellisuutta. 87% oli samaa tai vahvasti samaa mieltä siitä, että Suomen tulee painottaa kotimaisen kielen opiskelua esimerkiksi työn tai opiskelun yhteydessä. (Ks. kuvio 5.)

Kansalaisyhteiskunnan kotouttamistoimiin osallistumisen vahvistamisesta oli samaa tai vahvasti samaa mieltä 70% vastaajista. 62% vastaajista oli samaa tai vahvasti samaa mieltä siitä, että oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden työllistymistä tulee nopeuttaa helpottamalla työllistymisoikeuksia ja työlupien saamista.

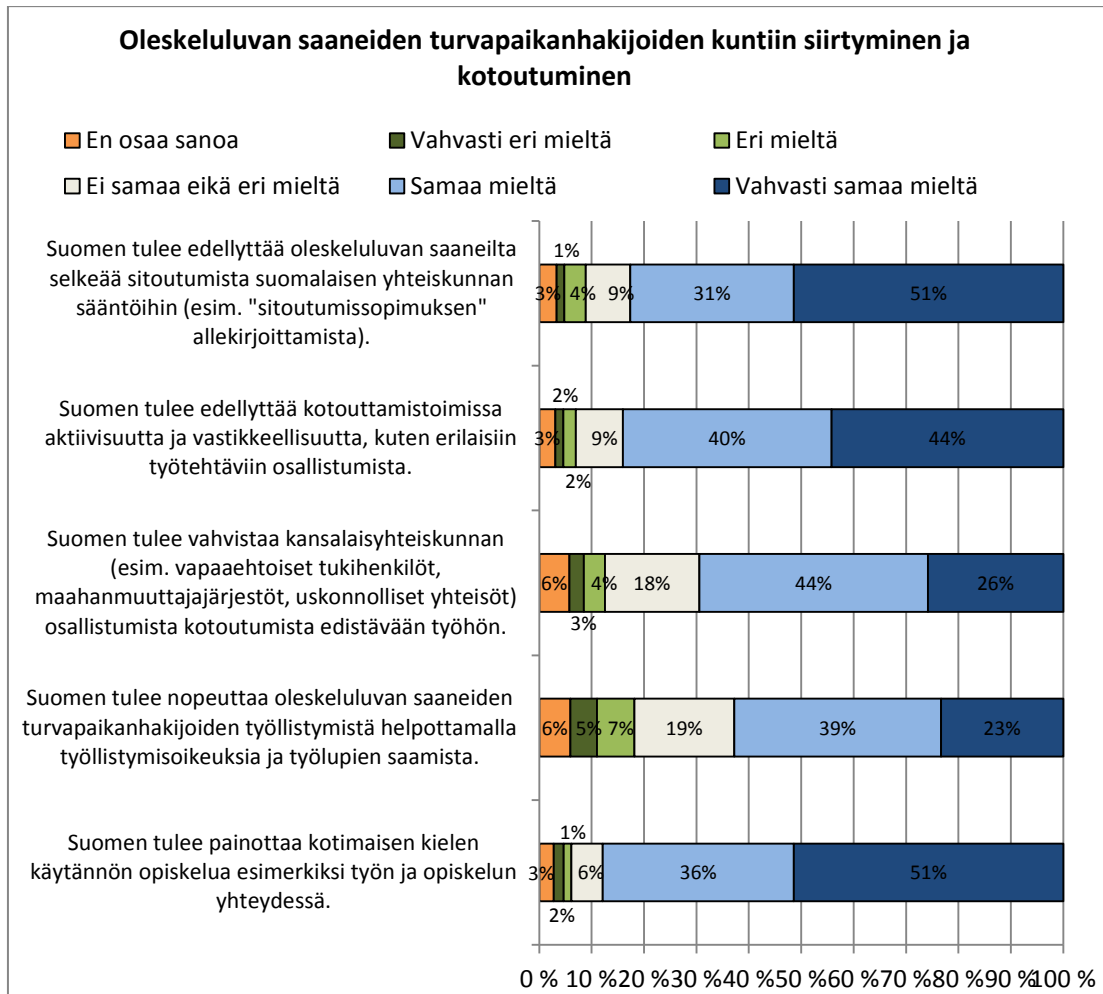
Vastaajista yli 65-vuotiaat ($p < 0,001$) edellyttäisivät kotouttamistoimissa aktiivisuutta ja vastikkeellisuutta enemmän kuin nuoremmat vastaajat. Muiden taustamuuttujien suhteen suuria eroja ei havaittu.

Naiset ($p < 0,001$) ja oppositiopuolueiden kannattajat ($p < 0,001$) vahvistaisivat vertailuryhmiään enemmän kansalaisyhteiskunnan osallistumista kotouttamista edistävään työhön.

Turvapaikanhakijoiden työllistymistä nopeuttavat ja helpottavat toimenpiteet jakoivat vastaajat kotitalouden tuloja lukuunottamatta poikkeaviin näkemyksiin vertailuryhmi- en välillä. Naiset ($p < 0,001$), yli 65-vuotiaat ($p < 0,001$), lukio-, amk- ja korkeakoulutut- kinnon suorittaneet ($p = 0,010$), uusimaalaiset ($p < 0,001$) ja oppositiopuolueiden kan- nattajat ($p = 0,008$) olivat vertailuryhmiään vahvemmin sitä mieltä, että turvapaikanha- kijoiden työllistymistä tulee nopeuttaa ja helpottaa.

Taustamuuttajien suhteen ei ollut havaittavissa merkittäviä eroja muiden kysymysten kohdalla.

Turvapaikanhakijoiden työllistymisen nopeuttamisen ongelmakohtana nostettiin esille suomalaisten työttömien määrä: *"Mitäpä jos Suomi nyt ensin nopeuttaisi ihan kanta- suomalaisten työllistymistä eikä maahanmuuttajien."* Toisaalta avovastauksissa nos- tettiin esille työnteon merkitys kotoutumiselle, toisaalta taas pohdittiin sitä, millaisia mielikuvia *"liian selkeiden 'ohituskaistojen'"* luominen tulisi aikaansaaneeksi kanta- suomalaisissa. Kotimaisen kielen (suomi/ruotsi) oppiminen koettiin tärkeäksi: *"Suo- messa pärjää paremmin kun osaa maan kielen, samalla luottamus kantaväestöön lisäntyy."* Myös vastikkeellisuuden merkitystä korostettiin, joskin turvapaikanhakijoi- den yksilölliset taustat huomioiden: *"Jos henkilö huonossa kunnossa, ei voi olettaa eikä pakottaa liikaa."* Sitoutuminen suomalaisen yhteiskunnan sääntöihin nähtiin tär- keäksi. Esille tuotiin erityisesti miesten ja naisten välistä tasa-arvoa. Varsinaisen si- toutumissopimuksen allekirjoittaminen koettiin kuitenkin olevan *"ihan yhtä tyhjän kanssa"* tai ihmisarvoa alentavaa.

Kuvio 5: Oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden kuntiin siirtyminen ja kotoutuminen.

3.4 Turvapaikanhakijoiden maahantulo

Asenteita suhteessa turvapaikanhakijoiden maahantuloon yleisellä tasolla kartoitettiin soveltamalla World Values Surveyn (WVS) uusimman tammikuussa 2017 alkaneen aineistonkeruun maahanmuuttoa käsittelevää asenneosiota. Maahanmuuton tilalle vaihdettiin tässä tutkimuksessa turvapaikanhakija, muutoin väittämät pidettiin suomentamista lukuun ottamatta samoina kuin kansainvälisessä kyselyssä. (Katso tarkemmin: www.worldvaluessurvey.org/WVSContents.)

Turvapaikanhakijoiden maahantulo suhteessa työvoimapulaan ja toisaalta työttömyyteen jakoi kansalaiskyselyn vastaajien mielipiteitä eniten. 46% vastaajista oli joko eri mieltä tai vahvasti eri mieltä siitä, että turvapaikanhakijoiden maahantulo helpottaisi työvoimapulaa. 24% vastaajista oli väittämstä joko samaa tai vahvasti samaa mieltä ja 23% suhtautui siihen neutraalisti. 35% vastaajista puolestaan oli eri mieltä tai vahvasti eri mieltä siitä, että turvapaikanhakijoiden maahantulo kasvattaisi suomalaisten työttömyyttä. Lähes yhtä suuri osuus, 33% vastaajista oli väittämstä joko samaa tai vahvasti samaa mieltä, joten väittämän kohdalla mielipiteet jakautuivat hyvin tasaisesti. (Ks. kuvio 6.)

Myös väittämät siitä, että maahantulo mahdollistaisi köyhemmistä maista saapuville saman elintason kuin suomalaisille, ja se, että turvapaikanhakijoiden maahantulo

korjaisi Suomen ikärakennetta jakoivat vastaajien mielipiteitä. 40% vastaajista oli joko samaa tai vahvasti samaa mieltä siitä, että turvapaikanhakijoiden maahantulo tarjoaa köyhemmistä maista saapuville mahdollisuuden samanlaiseen elintasoon kuin suomalaisilla. 27% suhtautui väittämään neutraalisti ja 23% oli siitä joko eri mieltä tai vahvasti eri mieltä. Vastaajista 36% oli samaa tai vahvasti samaa mieltä siitä, että turvapaikanhakijoiden maahantulo korjaa Suomen ikärakennetta. 26% suhtautui väittämään neutraalisti ja 28% oli siitä joko eri mieltä tai vahvasti eri mieltä. (Ks. kuvio 6.)

47% vastaajista oli samaa tai vahvasti samaa mieltä siitä, että turvapaikanhakijoiden maahantulo vahvistaa suomalaisen yhteiskunnan kulttuurista monimuotoisuutta. Noin neljännes vastaajista oli väittämästä joko eri mieltä tai vahvasti eri mieltä ja noin viidennes suhtautui siihen neutraalisti. (Ks. kuvio 6.)

Eniten samanmielisyyttä vastaajissa herättivät seuraavat väittämät: 1) turvapaikanhakijoiden maahantulo kasvattaa terrorismin uhkaa; samaa mieltä tai vahvasti samaa mieltä 64% vastaajista, 2) turvapaikanhakijoiden maahantulo johtaa sosiaalisiin konflikteihin; samaa mieltä tai vahvasti samaa mieltä 59% vastaajista ja 3) turvapaikanhakijoiden maahantulo kasvattaa rikollisuutta; samaa tai vahvasti samaa mieltä 57% vastaajista. Neutraalisti väittämiin suhtautui viidennes tai hieman vajaa viidennes vastaajista. Vajaa viidennes vastaajista (14-18% väittämästä riippuen) oli väittämistä joko eri mieltä tai vahvasti eri mieltä. (Ks. kuvio 6.)

Vastaajista yli 65-vuotiaiden ($p < 0,001$) ja lukio-, amk- ja korkeakoulututkinnon suorittaneiden ($p = 0,001$) mielestä turvapaikanhakijoiden maahantulo helpottaa työvoimaa varmemmin kuin vertailuryhmän mielestä. Muiden taustamuuttujien suhteen isoja eroja ei havaittu.

Miehet ($p = 0,013$), perus-, ammatti- ja opistotutkinnon suorittaneet ($p < 0,001$) ja muut kuin uusimaalaiset ($p = 0,016$) olivat vertailuryhmiään vahvemmin sitä mieltä, että turvapaikanhakijoiden maahantulo kasvattaa suomalaisten työttömyyttä.

Naiset ($p = 0,002$), yli 65-vuotiaat ($p = 0,001$), lukio-, amk- ja korkeakoulututkinnon suorittaneet ($p < 0,001$) ja oppositiopuolueiden kannattajat ($p < 0,001$) olivat vertailuryhmiään vahvemmin sitä mieltä, että turvapaikanhakijoiden maahantulo vahvistaa suomalaisen yhteiskunnan kulttuurista monimuotoisuutta.

Mitä nuorempi vastaaja oli, sitä enemmän hän oli sitä mieltä, että turvapaikanhakijoiden maahantulo johtaa sosiaalisiin konflikteihin ($p = 0,001$). Perus-, ammatti- ja opistotutkinnon suorittaneet ($p = 0,002$) ja hallituspuoleiden kannattajat ($p = 0,011$) olivat myös vertailuryhmiään vahvemmin sitä mieltä, että turvapaikanhakijoiden maahantulo johtaa sosiaalisiin konflikteihin.

Yli 65-vuotiaat vastaajat ($p < 0,001$), lukio-, amk- ja korkeakoulututkinnon suorittaneet ($p < 0,001$) ja uusimaalaiset ($p = 0,018$) olivat vertailuryhmiään vahvemmin sitä mieltä, että turvapaikanhakijoiden maahantulo korjaa Suomen ikärakennetta.

Alle 65-vuotiaat vastaajat ($p = 0,008$), perus-, ammatti- ja opistotutkinnon suorittaneet ($p < 0,001$) ja hallituspuolueiden kannattajat ($p < 0,001$) olivat vertailuryhmiään vahvemmin sitä mieltä, että turvapaikanhakijoiden maahantulo kasvattaa rikollisuutta.

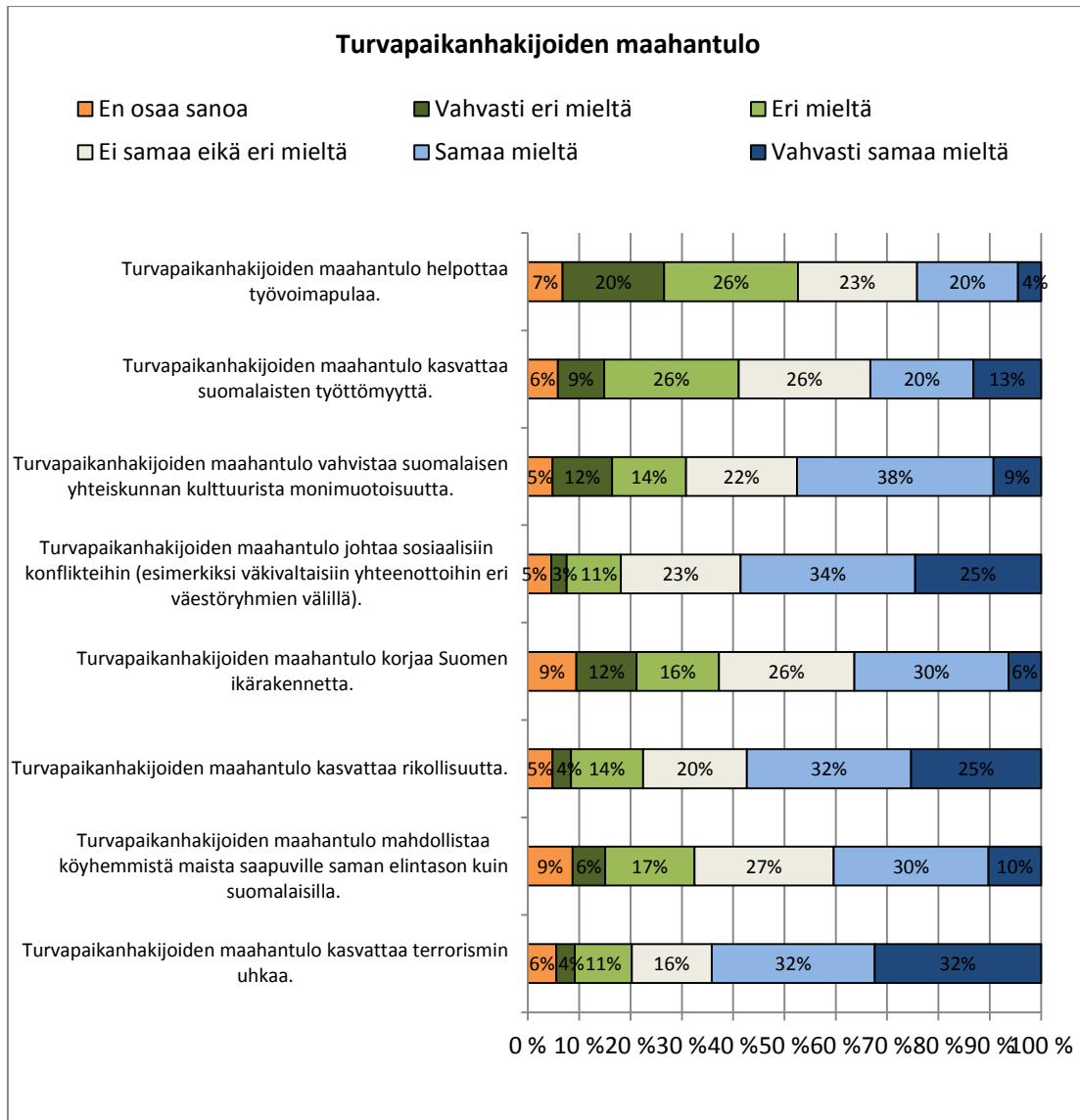
Alle 35-vuotiaat vastaajat ($p=0,022$) olivat vanhempia vastaajia enemmän sitä mieltä, että turvapaikanhakijoiden maahantulo mahdollistaa köyhemmistä maista saapuville saman elintason kuin suomalaisilla.

Perus-, ammatti- ja opistotutkinnon suorittaneet ($p<0,001$) ja hallituspuolueiden kannattajat ($p<0,001$) olivat vertailuryhmiään vahvemmin sitä mieltä, että turvapaikanhakijoiden maahantulo kasvattaa terrorismin uhkaa.

Taustamuuttajien suhteen ei ollut havaittavissa merkittäviä eroja muiden kysymysten kohdalla.

Työvoimapulan helpottumiseen liittyvä väite herätti vastaajissa ihmetystä: *"Olen työtön. Olen siksi katkera jokaiselle ulkomaalaiselle, joka saa täältä työtä. Suomessa ei ole työvoimapula."* Tähän liittyen tuotiin kuitenkin esille, että Suomessa on töitä, joita kantaväestö ei suostu tekemään ja että väestö ikääntyy: *"Suurin osa työllistyisi sellaisille alueille, joihin suomalaiset eivät mene ja suomalaisten eläkeläisten määrä vain kasvaa, joten tarvitaan nuorempia kansalaisia lisää."* Ikärakenteen mahdollinen muutos ja monimuotoisuuden lisääntyminen saivat vähemmän kommentteja. Suhautuminen näissä oli melko kriittistä. Monimuotoisuuden toteutumisen haasteeksi koettiin se, että kantasuomalaiset ja maahanmuuttajaryhmät ovat *"omissa kulttuurisissa poteroissaan"*. Ikärakenteen korjaamiseen liittyen muutama vastaaja nosti esille puolestaan mahdolliset negatiiviset vaikutukset huoltosuhteeseen.

Sosiaalisten konfliktien osalta korostettiin niin turvapaikanhakijoiden kuin myös kantaväestön roolia. Molempien ryhmien ääriaineiston nähtiin aiheuttavan ongelmia. Keskeiseksi syyksi mahdollisiin konflikteihin nähtiin kotoutumisen epäonnistuminen ja kantaväestön tietämättömyys tai ymmärtämättömyys turvapaikanhakuun liittyvistä asioista. Lisäksi laajemmalla yhteiskuntapolitiikalla nähtiin olevan vaikutuksensa: *"Kyllä [lisääntyy] juuri nykyisessä tilanteessa, jossa pienituloisten tukia ym. leikataan, vaikka suurituloisten ei. Tämä ei ole mikään vasemmisto-oikeisto-mielipide, vaan kylmä fakta"*. Myös rikollisuuden lisääntymisen osalta vastaajat toivat esille niin turvapaikanhakijoiden kuin myös kantasuomalaisten tekoja: *"Kasvattaa rikollisuutta niin kantaväestön kuin muidenkin osalta. Eli vastuu jakautuu aikalailta tasan."* Turvapaikanhakijoiden maahantulon nähtiin aiheuttavan terrorismin uhkaa, joskin tuotiin esille myös sitä, että uhkaan voidaan reagoida kotouttamistoimilla: *"Terrorismin uhka kasvaa mikäli ihmisille ei anneta mahdollisuuksia päästä töihin, tai muuten vaan pidetään tai käsitellään kuin 2-luokan kansalaisia."*

Kuvio 6: Turvapaikanhakijoiden maahantulo (World Values Survey).

3.5 Turvapaikan myöntäminen

Lähes puolet (49%) kyselyyn vastanneista suomalaisista oli joko samaa tai vahvasti samaa mieltä siitä, että turvapaikanhakijoiden vastaanottamisessa tulisi ensisijaisesti suosia helposti länsimaiseen kulttuuriin sopeutuvia ihmisiä. Neljännes vastaajista suhtautui väittämään neutraalisti ja noin viidennes vastaajista oli siitä joko eri mieltä tai vahvasti eri mieltä. (Ks. kuvio 7.)

Väittämät siitä, että Suomen tulee ottaa vastaan turvapaikanhakijoita vain EU:n sisäisinä siirtoina tai ainoastaan kiintiöpakolaisina suoraan pakolaisleireiltä jakoivat mielipiteitä runsaasti. Molemmissa väittämässä lähes kolmannes vastaajista suhtautui niihin neutraalisti. EU:n sisäisten siirtojen ollessa kyseessä 17% vastaajista ei osannut sanoa kantaansa ja kiintiöpakolaiskysymyksessä en osaa sanoa - vastausten määrä oli 12%. (Ks. kuvio 7.)

45% vastaajista oli joko samaa tai vahvasti samaa mieltä siitä, että perheenyhdistämisen kriteerejä tulisi tiukentaa siten, että sen edellytyksenä on sosiaaliuista riippumaton toimeentulo. Neutraalisti tähän suhtautui noin viidennes vastaajista ja neljännes vastaajista oli siitä joko eri mieltä tai vahvasti eri mieltä. (Ks. kuvio 7.)

Kyselyyn vastanneista 83% oli samaa tai vahvasti samaa mieltä siitä, että väärin tietojen antamisen viranomaisille (kuten todellisen iän tai henkilöllisyyden salaaminen) tulee vaikuttaa suoraan turvapaikan myöntämiseen. 68% vastanneista oli samaa tai vahvasti samaa mieltä siitä, että Suomen tulee säännöllisesti uudelleen arvioida eri lähtömaiden tilannetta sekä tarvittaessa kiristää turvalliseksi luokiteltujen lähtömaiden kriteerejä. Vastaavasti 62% vastaajista oli joko samaa tai vahvasti samaa mieltä väittämästä, että turvapaikanhakijoille myönnettävät oleskeluluvat tulee aina myöntää määräaikaisina. (Ks. kuvio 7.)

Miehet ($p=0,001$) ja hallituspuolueiden kannattajat ($p=0,003$) olivat vertailuryhmiään vahvemmin sitä mieltä, että turvapaikanhakijoiden vastaanottamisessa tulee ensisijaisesti suosia helposti länsimaiseen kulttuuriin sopeutuvia ihmisiä. Sen sijaan lukio-, amk- ja korkeakoulututkinnon suorittaneet ($p=0,003$) olivat muun koulutuksen saaneita vahvemmin eri mieltä asiasta. Muiden taustamuuttujien suhteen isoja eroja ei havaittu.

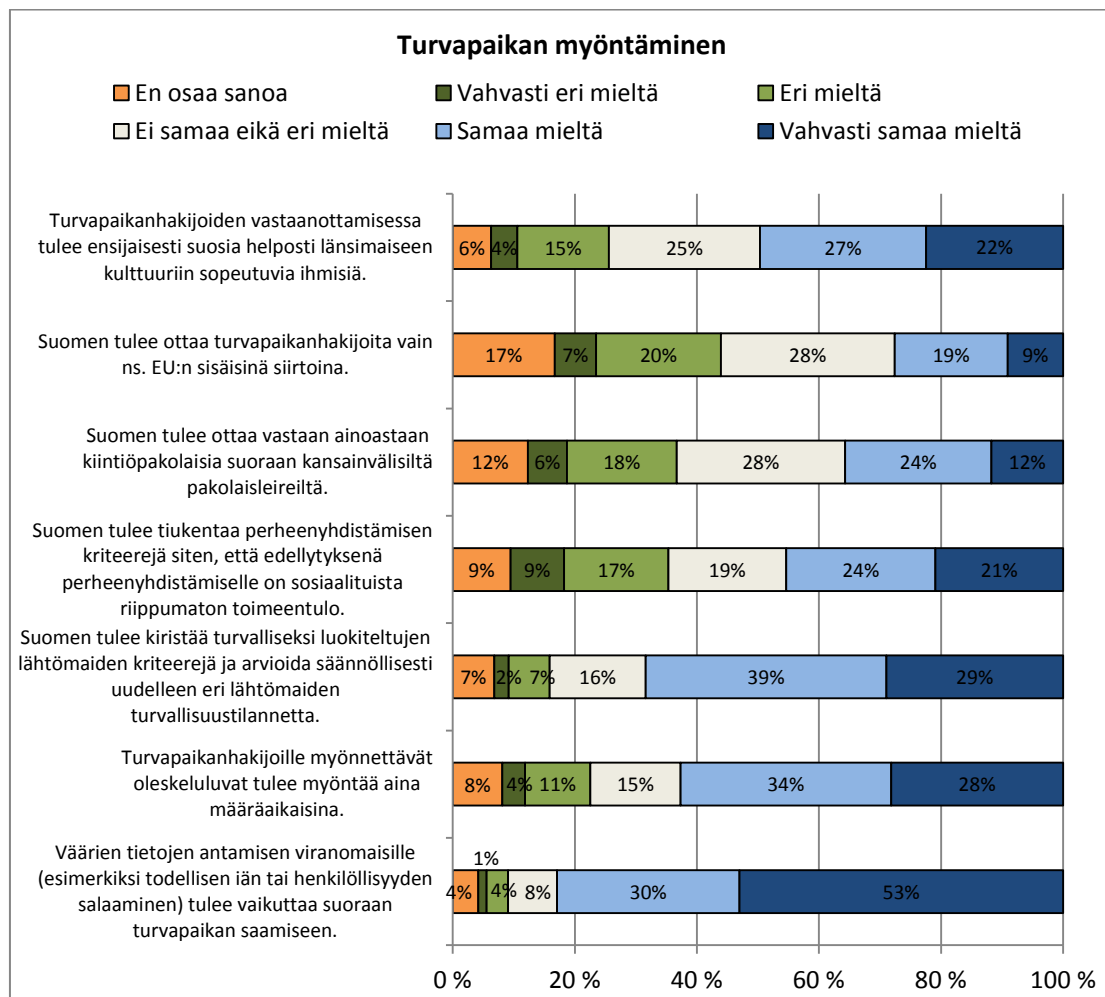
Lukio-, amk- ja korkeakoulututkinnon suorittaneet ($p=0,002$) ja oppositiopuolueiden kannattajat ($p=0,024$) olivat vertailuryhmiään vahvemmin eri mieltä siitä, että Suomen tulee ottaa vastaan turvapaikanhakijoita vain EU:n sisäisinä siirtoina.

Perus-, ammatti- ja opistotutkinnon suorittaneet ($p<0,001$) ja hallituspuoleiden kannattajat ($p<0,001$) olivat vertailuryhmiään vahvemmin sitä mieltä, että perheenyhdistämisen kriteerejä tulisi tiukentaa siten, että sen edellytyksenä on sosiaaliuista riippumaton toimeentulo.

Perus-, ammatti- ja opistotutkinnon suorittaneet ($p=0,005$) ja hallituspuolueiden kannattajat ($p<0,001$) olivat vertailuryhmiään vahvemmin sitä mieltä, että Suomen tulee säännöllisesti uudelleenarvioida eri lähtömaiden tilannetta sekä tarvittaessa kiristää turvalliseksi luokiteltujen lähtömaiden kriteerejä.

Perus-, ammatti- ja opistotutkinnon suorittaneet ($p<0,001$) ja hallituspuolueiden kannattajat ($p<0,001$) olivat vertailuryhmiään vahvemmin sitä mieltä, että turvapaikanhakijoille myönnettävät oleskeluluvat tulee aina myöntää määräaikaisina.

Taustamuuttujien suhteen ei ollut havaittavissa merkittäviä eroja muiden kysymysten kohdalla.

Kuvio 7: Turvapaikan myöntäminen.

Turvapaikan myöntämiseen liittyvistä väittämistä eniten avovastauksia keräsi väittäjä väärin tietojen antamisen vaikutuksista. Suurin osa kommentoijista oli samaa mieltä väittämän kanssa: *”Valehtelu ja rikollisuus on huomioitava päätöksiä tehtäessä.”* Väärin tietojen antaminen sai kuitenkin myös ymmärrystä. Turvapaikanhakija ei esimerkiksi välttämättä tiedä omaa ikäänsä. Turvapaikanhakijalla voi olla myös epäluuloja viranomaisia kohtaan. Tätä mieltä olleiden mukaan asiaa tulisikin pohtia aina tapauskohtaisesti: *”Väärin tietojen suhteen on hyvä mieltä miksi (pelko, ymmärtämättömyys suomalaisesta järjestelmästä? Vai tahallinen rikollinen syy?)”* Kommentit turvallisiksi luokiteltujen lähtömaiden kriteerien kiristämiseen olivat pääosin kielteisiä: *”Kriteerit ovat jo nyt tiukat, ja syynä näyttää olevan halu hillitä maahanmuuttoa.”* Väitteen kannalta tuotiin ongelmallisena seikkana esille se, että väite sisälsi kaksi eri asiaa samassa väittämässä, mikä vaikeutti kannanottoa. Oleskelulupien määräaikaistausta kannatettiin. Tämä nähtiin kommentoijissa ikään kuin väylänä pysyvämpään maassaoloon: *”Ensimmäinen oleskelulupa määräaikaisena, jos kotoutuminen ja suomalaiseen yhteiskuntaan sopeutuminen onnistuu, mahdollistetaan pysyvä oleskelulupa.”* Toisaalta tuotiin esille myös sitä, että määräaikainen lupa kannustaa turvapaikanhakijoita paluuseen lähtömaiden tilanteiden parantuessa. Kritiikkinä väittä-

mää kohtaan nostettiin esille määräaikaaisuudesta johtuva epävarmuus: ”Mitä ihmeen hyötyä olisi ihmisten pitämisestä jatkuvassa epävarmuudessa?”

Helposti länsimaiseen kulttuuriin sopeutuvien ihmisten suosimiseen turvapaikanhakijoiden vastaanottamisessa suhtauduttiin kommenteissa kielteisesti. Turvan tarve nähtiin ratkaisevaksi tekijäksi. Vain muutama vastaaja kommentoi, että vastaanottamisessa tulisi suosia ”*etupäässä kristittyjä*”. EU:n sisäisiin siirtoihin sekä kiintiöpakolaisten vastaanottamiseen suoraan pakolaisleireiltä suhtauduttiin kommenteissa myönteisesti: ”*Pakolaisleireillä on sentään oikeasti apua tarvitsevia. Naisia ja lapsia voidaan ottaa leireiltä.*” Perheenyhdistämisen kriteerien tiukentamisen haasteeksi nähtiin puolestaan vaikutukset kotoutumiseen: ”*Perheenyhdistäminen on tärkeää turvapaikan hakijan hyvinvoinnin ja kotoutumisen kannalta. Sitä ei saa heikentää.*”

3.6 Turvapaikanhakijat ja palvelut Suomessa

Turvapaikanhakijoiden palveluja Suomessa koskevat väittämät aiheuttivat yhtä väittämää lukuunottamatta hajontaa vastaajien mielipiteissä. 83% vastaajista oli yhtä mieltä siitä, että turvapaikanhakijoiden aktiivinen osallistuminen suomalaisen yhteiskunnan perustoimintoihin, kuten työ, opiskelu ja harrastukset, edistää sopeutumista suomalaiseen kulttuuriin. Kansalaisfoorumeissa keskusteltiinkin runsaasti juuri niin sanotun esikotoutumisen, eli vastaanottokeskuksessa vietettyä aikaa koskevan kotoutumisen, merkityksestä (ks. luku 4.1.3).

46% vastaajista oli samaa tai vahvasti samaa mieltä siitä, että valtio käyttää liikaa rahaa vastaanottokeskusten ylläpitämiseen. Lähes neljännes suhtautui väittämään neutraalisti ja viidennes oli siitä eri mieltä tai vahvasti eri mieltä. Joka kymmenes vastaajista ei osannut sanoa kantaansa. Kyselyyn vastanneista 65% oli valmis karsimaan vastaanottokeskusten palvelutasoa, mikäli Suomi vastaanottaa uudelleen enemmän tai merkittävästi enemmän turvapaikanhakijoita, kuin vuonna 2015. 58% oli eri mieltä tai vahvasti eri mieltä siitä, että vastaavassa tilanteessa voidaan lisätä valtion velkaa tilanteesta selviämiseksi. (Ks. kuvio 8.)

Kolmannes vastaajista on samaa tai vahvasti samaa mieltä väittämästä, jonka mukaan yksityisten palveluntuottajien asemaa vastaanottopalveluissa tulee vahvistaa, kolmannes suhtautuu siihen neutraalisti ja edelleen kolmannes on siitä joko eri mieltä tai vahvasti eri mieltä. Järjestöjen vastuun kasvattamisesta oli samaa mieltä 48% vastaajista ja noin kolmannes suhtautui siihenkin neutraalisti. (Ks. kuvio 8.)

51% vastaajista oli joko eri mieltä tai vahvasti eri mieltä väittämästä, jonka mukaan turvapaikanhakijoilla tulee olla sama oikeus sosiaaliturvaan kuin suomalaisilla, vaikka he eivät ole Suomen kansalaisia. Neljännes vastaajista oli väittämästä samaa tai vahvasti samaa mieltä. 42% vastaajista oli samaa tai vahvasti samaa mieltä siitä, että turvapaikanhakijat auttavat omalla osaamisellaan vahvistamaan Suomen taloudellista kilpailukykyä tulevaisuudessa. Noin kolmannes vastaajista oli väittämästä joko eri mieltä tai vahvasti eri mieltä. Yli puolet kansalaiskyselyn vastaajista oli niin ikään samaa tai vahvasti samaa mieltä siitä, että turvapaikanhakijoiden sijoittuminen suuriin kasvukeskuksiin kasvattaa asuinalueiden eriytymistä. Neljännes vastaajista suhtautuu siihen neutraalisti ja noin joka kymmenes on väittämästä joko eri mieltä tai vahvasti eri mieltä. 12% vastaajista ei osannut ottaa kantaa väittämään. (Ks. kuvio 8.)

Mitä nuorempi vastaaja oli, sitä vahvemmin hän oli sitä mieltä, että valtio käyttää liikaa rahaa vastaanottokeskusten ylläpitämiseen ($p < 0,001$). Perus-, ammatti- ja opistotutkinnon suorittaneet ($p < 0,001$) ja hallituspuolueiden kannattajat ($p < 0,001$) olivat vertailuryhmiään vahvemmin sitä mieltä, että valtio käyttää liikaa rahaa vastaanottokeskusten ylläpitämiseen. Muiden taustamuuttujien suhteen isoja eroja ei havaittu.

Hallituspuolueiden kannattajat vastustivat enemmän kuin oppositiopuolueiden kannattajat valtion velan lisäämistä selvittääkseen tilanteesta, jossa Suomi joutuu vastaanottamaan uudelleen enemmän tai merkittävästi enemmän turvapaikanhakijoita kuin vuonna 2015 ($p < 0,001$). Hallituspuolueiden kannattajat olivat oppositiopuolueiden kannattajia valmiimpia karsimaan vastaanottokeskusten palvelutasoa, mikäli Suomi vastaanottaa uudelleen enemmän tai merkittävästi enemmän turvapaikanhakijoita, kuin vuonna 2015 ($p < 0,001$).

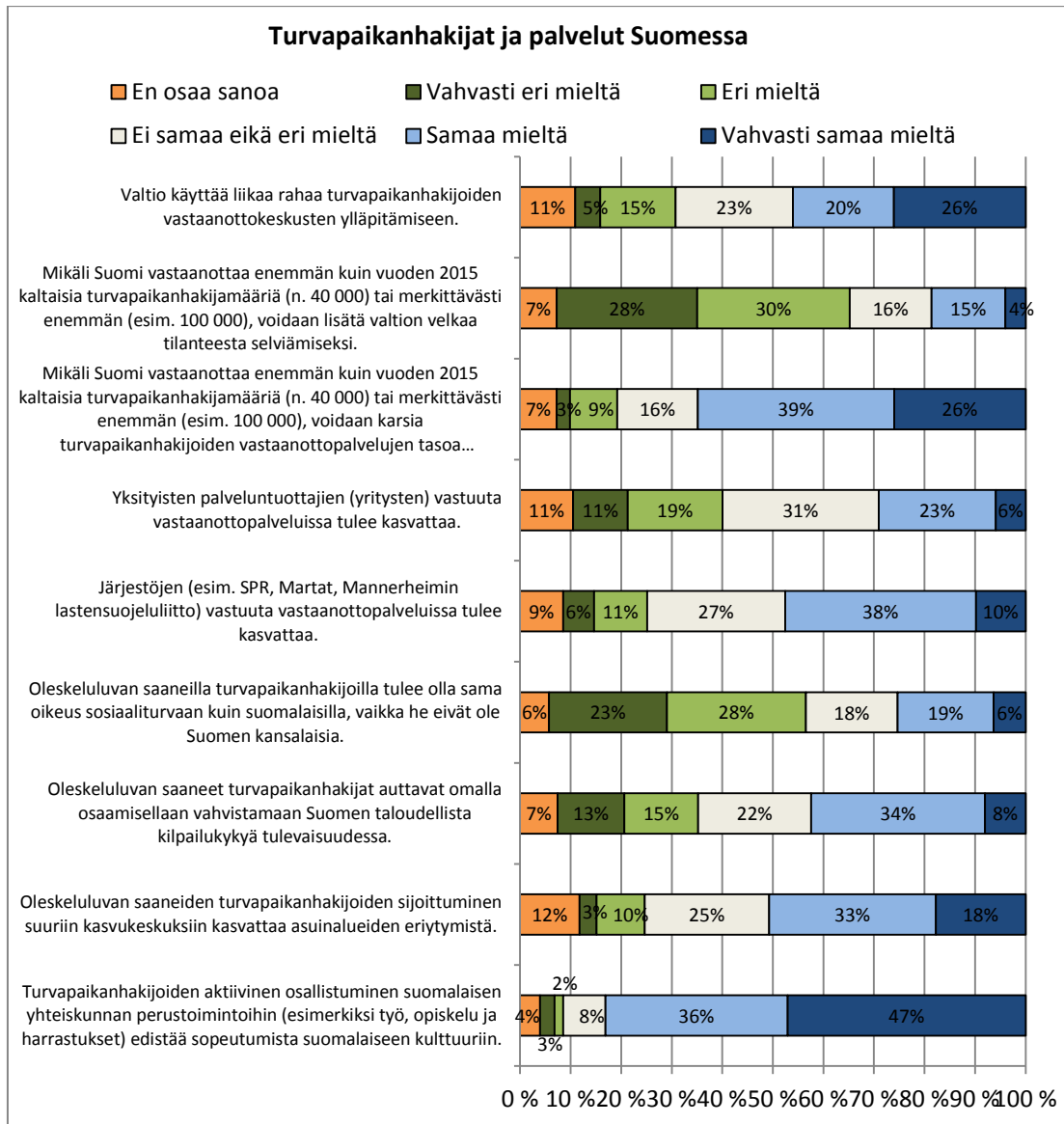
Naiset ($p = 0,001$) ja yli 65-vuotiaat ($p = 0,006$) olivat vertailuryhmiään vahvemmin sitä mieltä, että yksityisten palveluntuottajien asemaa vastaanottopalveluissa tulee vahvistaa.

Hallituspuolueiden kannattajat ($p < 0,001$) ja suuremmat kotitalouden tulot omaavat ($p = 0,001$) vastustivat vertailuryhmiään vahvemmin sitä, että turvapaikanhakijoilla olisi sama oikeus sosiaaliturvaan kuin suomalaisilla, vaikka he eivät ole Suomen kansalaisia.

Naiset ($p = 0,007$), yli 65-vuotiaat ($p < 0,001$), lukio-, amk- ja korkeakoulututkinnon suorittaneet ($p < 0,001$) ja oppositiopuolueiden kannattajat ($p < 0,001$) olivat vertailuryhmiään vahvemmin sitä mieltä, että turvapaikanhakijat auttavat omalla osaamisellaan vahvistamaan Suomen taloudellista kilpailukykyä tulevaisuudessa.

Taustamuuttujien suhteen ei ollut havaittavissa merkittäviä eroja muiden kysymysten kohdalla.

Avovastaukset keskittyivät pääosin järjestöjen ja yksityisen sektorin vastuisiin sekä oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden sijoittumiseen liittyviin kysymyksiin. Järjestöjen vastuun kasvattamisen haasteeksi koettiin järjestöjen jo nyt suuri työmäärä. Yksityistä sektoria kritisoitiin puolestaan ”*rahastamisesta*”. Sama kritiikki koski myös järjestöjä, mutta väheisemmässä määrin. Lopullisen vastuun nähtiin edelleenkin olevan valtiolla: ”*Valtio ei saa kuitenkaan pakoilla vastuutaan järjestöjen selän takana.*” Oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden sijoittuminen pohditutti kommentoijia. Toisaalta ymmärrettiin, että suuriin kaupunkeihin hakeutuminen on luonnollista. Toisaalta taas harmiteltiin sitä, että pienemmillä paikkakunnilla ei ole välttämättä tarjota opiskelu- tai työpaikkoja: ”*Suurissa kasvukeskuksissa on jo nyt asuntopulaa, mutta pienillä kylillä ei ole ehkä yhtä hyviä mahdollisuuksia työllistämiseen, opettamiseen jne. Toisaalta, ihminen tarvitsee sosiaalisen turvaverkon, joka esim. kielitaidottomana ei ole kuin oma yhteisö.*” Sosiaaliturvaan liittyvä väittämä jakoi näkemyksiä. Siinä missä toiset näkivät, että vain Suomen kansalaisilla olisi oikeus sosiaaliturvaan, toiset taas korostivat ettei oleskeluluvan saaneita turvapaikanhakijoita tulisi kohdella ”*kakkosluokan*” kansalaisina.

Kuvio 8: Turvapaikanhakijat ja palvelut Suomessa.

3.7 Kielteisen päätöksen saaneet turvapaikanhakijat

Vastajien suhtautuminen erilaisiin väitteisiin koskien kielteisen päätöksen saaneita, laittomasti maassa oleskelevia turvapaikanhakijoita, oli selkeimmin yhdenmukaista. Vastajista 76% oli joko eri mieltä tai vahvasti eri mieltä väitteestä, että kielteisen päätöksen saaneella turvapaikanhakijalla on oikeus jäädä oleskelemaan Suomeen. 78% vastajista puolestaan oli joko samaa tai vahvasti samaa mieltä siitä, että viranomaisten tulee palauttaa ne kielteisen päätöksen saaneet turvapaikanhakijat, jotka eivät poistu maasta vapaaehtoisesti. 69% vastajista oli samaa tai vahvasti samaa mieltä siitä, että laittomasti Suomessa oleskelevat kielteisen päätöksen saaneet turvapaikanhakijat ovat uhka yhteiskunnan sisäiselle turvallisuudelle ja vakaudelle. (Ks. kuvio 9.)

Väittämästä, että yksittäinen kansalainen voi suojella kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneita turvapaikanhakijoita palautukselta, oli eri mieltä tai vahvasti eri mieltä 66% vastajista. Yli puolet, 57%, vastajista oli eri mieltä tai vahvasti eri mieltä siitä, että kirkot ja aatteelliset järjestöt voivat suojella kielteisen turvapaikkapäätöksen saa-

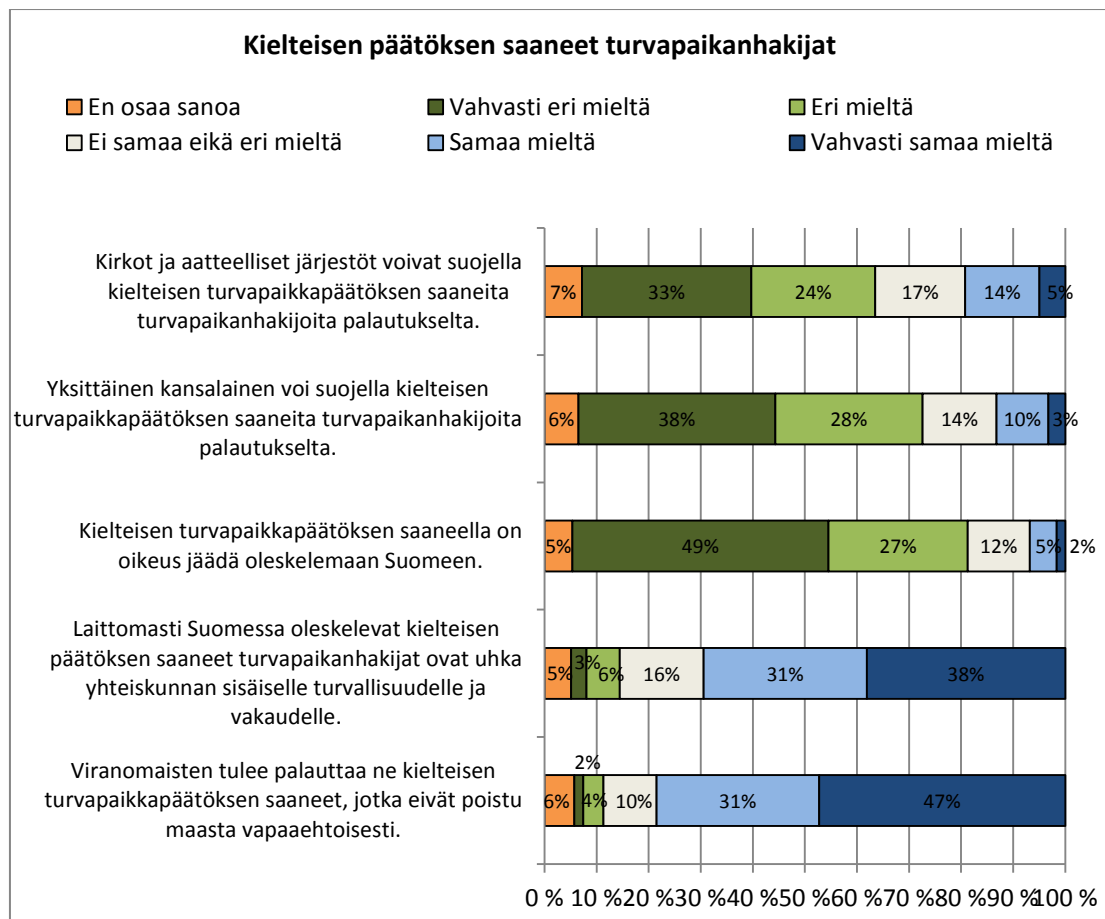
neita palautukselta. Tästä väittämästä noin viidennes vastaajista oli joko samaa tai vahvasti samaa mieltä. (Ks. kuvio 9.)

Hallituspuolueiden kannattajat olivat oppositiopuolueiden kannattajia enemmän eri mieltä siitä, että kirkot ja aatteelliset järjestöt voivat suojella kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneita palautukselta (p=0,006). Muiden taustamuuttujien suhteen isoja eroja ei havaittu.

Hallituspuolueiden kannattajat olivat oppositiopuolueiden kannattajia enemmän eri mieltä siitä, että yksittäinen kansalainen voi suojella kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneita palautukselta (p=0,007).

Hallituspuolueiden kannattajat olivat oppositiopuolueiden kannattajia enemmän sitä mieltä, että laittomasti Suomessa oleskelevat kielteisen päätöksen saaneet turvapaikanhakijat ovat uhka yhteiskunnan sisäiselle turvallisuudelle ja vakaudelle (p=0,043).

Taustamuuttujien suhteen ei ollut havaittavissa merkittäviä eroja muiden kysymysten kohdalla.

Kuvio 9: Kielteisen päätöksen saaneet turvapaikanhakijat.

Avovastauksissa tuotiin esille argumentteja niin palautukselta suojelua vastaan kuin myös sen puolesta. Keskeiset argumentit suojelun puolesta liittyivät koettuihin kristityn velvollisuuksiin sekä turvapaikkapäätösten epäinhimillisyyteen: ”Kielteisiä päätöksiä on tehty nyt epäinhimillisin perustein, näissä tilanteissa kirkko on ainoa joka voi asettua suojelijaksi, mutta myös yksityisillä henkilöillä ja yrityksillä tulisi olla mah-

dollisuus ryhtyä kielteisen päätöksen saaneen sponsoriksi takaamalla hänen toimeentulonsa esim. työnantajana.” Argumentit vastaan korostivat puolestaan toiminnan laittomuutta sekä turvallisuusuhkien syntymistä: ”Laittomasti maassa oleskelevan tuntemattoman tahon suojeleminen on turvallisuusuhka, jonka tulisi olla ankarasti rangaistava teko.”

Viranomaisten suorittaman palauttamisen puolesta argumentoitiin seuraavin tavoin:

”Koko turvapaikanhakujärjestelmä menettää pääosan merkityksestään, jos kielteisen päätöksen saaneisiin suhtaudutaan melkein samoin kuin turvapaikan saaneisiin.”

”Mitä hyötyä on tutkia turvapaikan saamisen perusteita, jos kielteisen päätöksen saaneet saavat jäädä tänne. Heti kielteisen päätöksen myötä palautus.”

”On myös voitava luottaa turvapaikkapäätöksen tekeviin viranomaisiin, sillä luottamus viranomaisiin on erittäin tärkeä yhteiskuntaa vakauttava tekijä.”

”Jos turvapaikanhakijan ei tarvitse Suomen lakia noudattaa, niin usko lainvalvojiin/-laatijoihin horjuu myös meillä suomalaisilla.”

Palauttamista vastaan ja kielteisestä turvapaikkapäätöksestä riippumattoman Suomessa oleskelun puolesta argumentoitiin inhimillisyyteen ja tapauskohtaisuuteen pohjautuen:

”Inhimillisuus on otettava huomioon ja toimittava tapauskohtaisesti.”

”Asioihin ei ole vain kyllä tai ei vastauksia, koska tilanteet ovat aina yksilöllisiä...joskus voi olla tarvetta suojella jotakuta.”

”Ihmisellä voi olla todellinen uhka kotimaassaan, vaikka sitä ei täällä todettaisikaan. Siksi nämä kysymykset palautuksista ovat hyvin hankalia. Totuutta voi olla vaikea saada ikinä selville viranomaisvoimin Suomesta käsin.”

”Joskus palauttaminen pitäisi olla harkinnanvaraista, jos esim. olot lähtömaassa ovat hyvin nopeasti vaihtuvia sota- ym. tilanteesta riippuen.”

3.8 Suomalaisen yhteiskunnan keskustelukulttuuri turvapaikanhakijatilanteessa

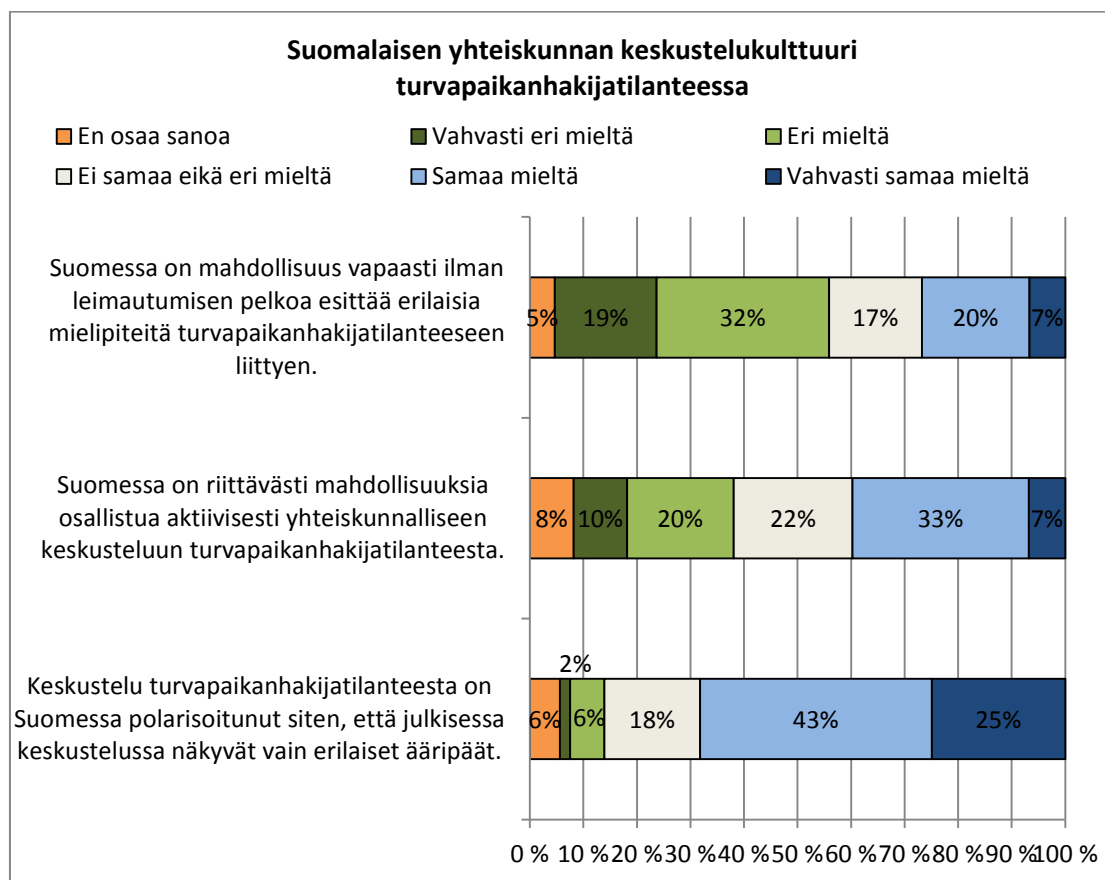
Kansalaiskyselyyn vastanneista 68% oli samaa mieltä siitä, että keskustelu turvapaikanhakijatilanteesta on polarisoitunut siten, että keskustelussa näkyvät vain erilaiset ääripäät. Noin puolet vastaajista on eri mieltä tai vahvasti eri mieltä siitä, että Suomessa on mahdollisuus vapaasti ilman leimautumisen pelkoa esittää mielipiteitä turvapaikanhakijatilanteeseen liittyen. Lähes kolmannes vastaajista oli väitteestä joko samaa tai vahvasti samaa mieltä. 40% oli samaa tai vahvasti samaa mieltä siitä, että Suomessa on riittävästi mahdollisuuksia osallistua aktiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun turvapaikanhakijatilanteesta. Kolmannes vastaajista oli väitteestä joko

eri mieltä tai vahvasti eri mieltä ja noin viidennes suhtautui siihen neutraalisti. (Ks kuvio 10.)

Yli 65-vuotiaat olivat nuorempia enemmän sitä mieltä, että Suomessa on mahdollisuus vapaasti ilman leimautumisen pelkoa esittää mielipiteitä turvapaikanhakijatilanteeseen liittyen ($p < 0,001$). Muiden taustamuuttujien suhteen isoja eroja ei havaittu.

Yli 65-vuotiaat olivat nuorempia enemmän sitä mieltä, että Suomessa on riittävästi mahdollisuuksia osallistua aktiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun turvapaikanhakijatilanteesta ($p < 0,001$).

Mitä nuorempia vastaajat olivat sitä enemmän he olivat sitä mieltä, että keskustelu turvapaikanhakijatilanteesta on polarisoitunut siten, että keskustelussa näkyvät vain erilaiset ääripäät ($p = 0,004$).

Kuvio 10: Suomalaisen yhteiskunnan keskustelukulttuuri turvapaikanhakijatilanteessa

Leimautumisen pelko tuli vastaajien kommenteissa esille hyvin vahvasti. Tämä koski yhtäläillä niin suvaitsevaisiksi kuin myös maahanmuuttokriittisiksi itsensä kokevia. Seuraavat kaksi pidempää kommenttia kuvaavat hyvin ihmisten kokemuksia:

”Omasta mielestäni olen hyvinkin niitä 'tolkun ihmisiä', mutta huomaankin että olen vaan suvakkihuora. Omien arvojeni mukaan kaikki ihmiset ovat saman arvoisia, enkä halua estää apua tarvitsevaa saada apua. Tämä kuitenkin määritellään helposti ilkeästi ikään kuin sietäisin kaiken. En tietenkään siedä väkivaltaa ja rikollisuutta, ihonväristä riippumatta. Mutta jos en halua rajoittaa turvapaikanhakijoiden ottamista pelkästään rahallisiin

syihin nojaten, olen se suvakkihuora joka ei arvosta suomalaisia. Minä en silti halua pistää koskaan ihmishenkeä (tai eläimiä, ympäristöä) taloudellisten seikkojen varjoon. Tämän vakaumukseni vuoksi koen olevani elitistinen paska suvakkihuora.”

”Olen nuori, korkeasti koulutettu nainen ja äiti, enkä voi sanoa aitoa mielipidettäni ääneen. Suhtaudun kriittisesti maahanmuuttoon, sillä se ei mielestäni ole ratkaisu globaalin eriarvoisuuden jatkuvaan kasvuun vaan päinvastoin jopa kiihdyttää sitä. En kuitenkaan voi avoimesti sanoa olevani maahanmuuttokriittinen, sillä pelko leimautumisesta on todellinen ja asemani ja työpaikkani olisi uhattuna, jos olisin avoimesti tätä mieltä. Maahanmuutosta keskustellaan mielestäni liian kapeasti ja lyhytnäköisesti, eikä nähdä metsää puilta. Siksi perustelujani ei kuunnella, vaan leimataan rasistiksi ja tuomitaan mielipiteeni sopimattomaksi.”

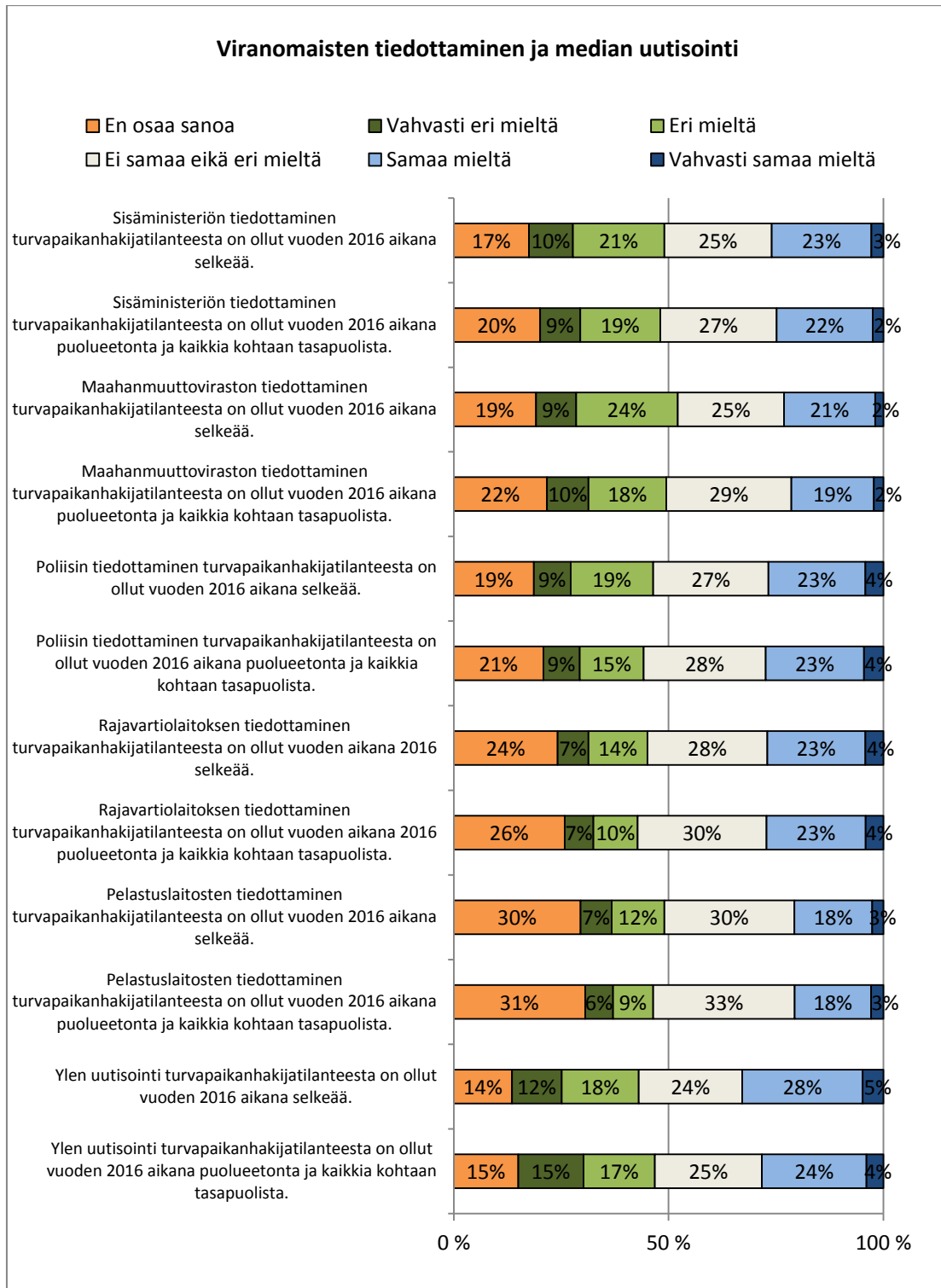
Muutama vastaaja kritisoi väitettä erilaisten ääripäiden olemassaolosta. Toisen ääripään olemassaolo kiistettiin: *”Natsit ja näiden samanhenkiset kotimaiset näkemykset kyllä muodostavat yhden ääripään, mutta missä on kyselyn viittaama toinen ääripää? Kuuluvatko ihmisoikeuksien, oikeusvaltion ja Suomen valtion allekirjoittaman kansainvälisen pakolaissopimuksen kannattajat ministeriön ja kyselyn tekijän mukaan siihen toiseen ääripäähän?”* Kommentteissa tuotiin kuitenkin vahvasti esille ääripäiden olemassaoloa, joiden välistä löytyy ”järkevä keskusteluympäristö”: *”Järkevää keskustelua on vaikea saada, koska näyttää siltä, että tässä asiassa on vain kaksi ääripäätä. Molempien näiden ääripäiden keskustelu vääristää todellisia aiheita ja keskustelijoita.”*

Keskustelukulttuuri ja erilaisten ääripäiden esiintyminen niin sosiaalisessa kuin ns. perinteisessäkin mediassa olivat teema, jota kansalaisfoorumeissa puntaroiitiin runsaasti. Tätä on kuvattu jatkossa tarkemmin luvussa 4.1.1. sekä johtopäätöksissä luvussa 5.1.

3.9 Tietolähteet, tiedottaminen ja uutisointi

Tarkasteltaessa viranomaisten tiedottamista ja median uutisointia koskevia kansalaiskyselyn vastaajien arvioita, voidaan todeta en osaa sanoa sekä ei samaa eikä eri mieltä -vastausten suuret osuudet. (Ks. kuvio 11.) Vastaajien on hyvin vaikea ottaa kantaa eri viranomaisten tiedottamisen selkeyteen tai puolueettomuuteen ja tasapuolisuuteen. Tämä korostui myös kyselyn kommentteissa: *”En pysty erottamaan kuka mitään on tiedottanut; vain YLE:n pystyn hahmottamaan.”* *”Ei ole tarkkaa näkemystä siitä miten kukakin osapuoli on toiminut.”*

Kommenteissa positiiviset näkemykset jäivät erittäin selvästi negatiivisten näkemysten varjoon. Tiedottaminen koettiin pääasiassa sekavana, puolueellisena ja puutteellisenä. Epäselvyydellä on ollut vaikutuksensa kokonaiskuvan muodostumiseen: *”Tiedotus joka taholta on ollut ihmeen epäselvää ja kuin murusia olisi kansalle heitelty, mistään ei ole saanut kunnon kokonaiskuvaa tilanteesta.”* *”Vähän on ollut sekavaa eikä ole loppujen lopuksi päässyt muodostumaan kokonaiskuvaa siitä mitä tapahtuu missäkin ja sitten nämä organisatoriset seikat, mikä on kenenkin vastuulla jne. joten jos tällaiset asiat selvitettäisiin voisi olla aina helpompi hahmottaa sitä missä mennään.”* Yksittäisenä tahona Yle sai eniten kriittistä palautetta: *”Yle on valinnut Suomen kannalta äärimmäisen vahingollisen linjan, ja levittää valheellista propagandaa, joka suhtautuu turvapaikanhakijoihin täysin kriittittävästi.”* *”Yle ei ole enää luotettava riippumaton uutisen välittäjä.”*

Kuvio 11: Tiedottaminen ja uutisointi.

Kansalaiskyselyn vastausjakaumat kertovat, että suurin osa hakee tietoa edelleen perinteisistä lähteistä. Noin 66% vastaajista etsii tietoa Ylen uutislähetysten kautta. Seuraavaksi yleisin tietolähde ovat kansalliset tai alueelliset sanomalehdet (n. 52% vastaajista) sekä Ylen verkkosivut (n. 47% vastaajista). Noin 38% kertoo etsivänsä tietoa iltapäivälehdistä (Iltasanomat ja Iltalehti) ja noin 35% kaupallisten kanavien uutislähetysten kautta. Joka viidennen vastaajan viiden tärkeimmän tietolähteen jou-

kossa ovat ystävät ja tuttavat. Maahanmuuttoviraston verkkosivuilta tietoa etsii noin 22% vastaajista ja sisäministeriön verkkosivuilta noin 17% vastaajista.

Sosiaalisesta mediasta tietoa etsitään kyselyn vastaajien mukaan harvoin. Noin joka kymmenes hakee tietoa facebookpäivitysten kautta, facebook-ryhmistä tietoa etsii noin 5% vastaajista. Twitteriä seuraa kansalaiskyselyn vastaajista ainoastaan 2,5%.

Niin sanottujen vastamedioiden, kuten MV-lehti, kautta tietoa etsii 5% vastaajista. Ulkomaalaisten mediatalojen verkkosivujen kautta tietoa hakee noin 13% kansalaiskyselyyn vastanneista.

Tutkimusjulkaisuista tietoa hakevien määrä vaikuttaa poikkeuksellisen suurelta, koska vastaajajoukosta noin 16% kertoo tutkimusjulkaisujen olevan viiden heille tärkeimmän tietolähteen joukossa. Tähän saattaa vaikuttaa se, että esimerkiksi sosiaalisessa mediassa jaetaan usein erityyppisiä tutkimuksiin liittyviä päivityksiä, jolloin tietolähde on itseasiassa sosiaalinen media, eikä varsinaisesti tutkimusjulkaisu. Sama efekti saattaa olla näkyvissä osittain myös esimerkiksi Ylen verkkosivujen, kansallisten ja alueellisten sanomalehtien sekä iltapäivälehtien vastausprosentteissa. Näihin tietolähteisiin päädytään ajoittain sosiaalisessa mediassa jaettujen linkkien välityksellä.

Tietolähteitä tarkasteltaessa voidaan kiinnittää huomio myös siihen, että eri viranomaisten verkkosivuilta tietoa haetaan joko kohtuullisen tai erittäin harvoin. Maahanmuuttoviraston verkkosivuilta tietoa etsii noin 22% vastaajista, sisäministeriön verkkosivuilta noin 17%, poliisin verkkosivuilta noin 14%, rajavartiolaitoksen sivuilta noin 8% prosenttia ja pelastuslaitosten sivuilta ainoastaan noin 2% vastaajista.

Osallistujat toivat muina tietolähteinä esille yhdistykset (esim. SPR:n jäsenlehti), erilaiset verkkosivustot (esim. Wikipedia) sekä henkilökohtaiset kohtaamiset turvapaikanhakijoiden kanssa (esim. tulkkina toimiminen).

Taulukko 6: Tietolähde, josta etsii tietoa turvapaikanhakijatilanteesta

Tietolähde, josta etsii tietoa turvapaikanhakijatilanteesta (valitse viisi itsellesi tärkeintä)	Prosenttiosuus (%), joka vastaajista on valinnut ko. tietolähteen (N=1047)
Ylen uutislähettykset	65,9
Kansalliset tai alueelliset sanomalehdet (esimerkiksi Helsingin Sanomat, Lapin Kansa, Keski-suomalainen, Pohjalainen tai Savon Sanomat)	51,8
Ylen verkkosivut	47,4
Iltapäivälehdet (esimerkiksi Iltasanomat ja Iltalehti)	37,8
Kaupallisten kanavien uutislähettykset (esimerkiksi MTV, TV4)	35,2
Kaupallisten mediatalojen verkkosivut (esimerkiksi MTV, TV4)	22,3
Maahanmuuttoviraston verkkosivut	21,9
Tuttavat ja ystävät	20,0
Sisäministeriön verkkosivut	16,8
Tutkimusjulkaisut (esimerkiksi korkeakoulujen julkaisemat raportit ja tutkimusartikkelit)	15,9
Poliisin verkkosivut	13,9
Ulkomaisten mediatalojen verkkosivustot (esimerkiksi BBC, Der Spiegel, Le Monde)	12,5
Facebook-päivitykset	11,1
Rajavartiolaitoksen verkkosivut	8,4
Viikkolehdet (esimerkiksi Seura, Apu, Suomen Kuvalehti)	7,4
Jokin muu, mikä?	6,5
Blogikirjoitukset	5,3
Niin sanotut vastamediat (esimerkiksi MV-lehti)	5,0
Facebook-ryhmät	4,5
Twitter	2,5
Pelastuslaitosten verkkosivut	2,4

3.10 Palaute kansalaiskyselystä

Kansalaiskyselyyn vastanneilla oli kyselyn loppuksi mahdollisuus antaa palautetta itse kyselystä. Palautetta tulikin hyvin runsaasti (ks. alaviite 10). Positiivia näkemyksiä oli määrältään hieman enemmän kuin kriittisiä. Kyselyä pidettiin muun muassa mielenkiintoisena ja riittävän laajana: *”Kiitos mielenkiintoisesta ja hyvin rakennetusta kyselystä. Kysymykset johtivat pohtimaan asiaa useista eri näkökulmista, ja annetut vastausvaihtoehdot sopivat hyvin kokonaisuuteen ilman että ne ohjaavat vastaamaan jollain tietyllä tavalla. Kommentointiosio lisäsi mahdollisuutta löytää sopiva vastausvaihtoehto ja antoi samalla tilaisuuden tarkentaa annettua vastausta.”* Kyselyn nähtiin mahdollistaneen myös muiden kuin *”äänitorvien ja ääripäiden”* näkemysten kuulemisen. Positiivisena näkemyksenä korostuikin mahdollisuus saada oma äänensä kuuluviin:

”Kiitos että mielipiteen sai kertoa. Tämä on maassamme harvinaista.”

"Erittäin hyvä ja mielenkiintoinen kysely. Näitä lisää! Tämän on sitä vaikuttamista, jota vaalien välillä haluan ehdottomasti lisää."

"Hienoa, että näinkin laajaa kyselytutkimusta kansalaismielipiteistä tehdään valtion pitkäaikaisen kehityksen kannalta olennaisen tärkeästä aiheesta - kiitos!"

"Olen kiitollinen ja iloinen että tämä kysely on toteutettu ja toivon sydämestäni, että se tavoittaa ison joukon suomalaisia ihmisiä, jotka asian kanssa painiskelevat."

Kriittisinä kommentteina nousi puolestaan esille erityisesti kyselyn pituus sekä kysymysten vaikeus. Luettavaa koettiin olleen liikaa, ja kyselyä olisi voinut tiivistää. Kysymysten vaikeus näyttäytyi ensinnäkin kyselyssä käsiteltävän teeman monimuotoisuutena: *"Asia on niin monimuotoinen, että vastaaminen oli vaikeaa. Haluaa katsoa asioita inhimillisestä näkökulmasta, mutta vastaamiseen vaikuttaa toisaalta, ei niinkään raha- ja talousasiat, kuin pelko yhteiskuntarauhasta, mikä johtuu joidenkin omien kansalaisten rasistisista kannanotoista ja teoista."* Toisekseen tuotiin esille tietotason vaikutusta vastaamisen vaikeuteen:

"Tosi vaikeita kysymyksiä aiheesta, josta on hankala muodostaa omaa käsitystä."

"Vaikeaa, vaikka olen kiinnostunut yhteiskunnallisista asioista, mutta tietomäärä pieni, enimmäkseen 'mututuntumaa'."

"Moniin asioihin oli vaikea ottaa kantaa, koska en tiedä riittävästi."

"Monet väittämät olivat turhan pitkiä ja niissä oletettiin vastaajan tietävän aiheesta paljon. Olisi voitu yksinkertaistaa merkittävästi. Tämä todennäköisesti rajoittaa otantaa ja vääristää tuloksia. Toivottavasti mahdollinen vinouma otetaan huomioon analyysissa."

Mielenkiintoisena näkökulmana tulivat esille myös luottamus kyselyn vaikuttavuuteen sekä raportoinnin objektiivisuuteen. Vaikuttavuuteen suhtauduttiin osittain skeptisesti: *"Tärkeä asia. Onkohan näillä mitään vaikutusta - tuskin!"* Tulosten raportoinnissa nähtiin puolestaan riski poliittiselle painostukselle: *"Toivottavasti asiat kerrotaan ilman poliittista painostusta, sellaisena kuin se on."*

4 KANSALAISFOORUMEIDEN TULOKSET

Kansalaisfoorumeissa kerätyn monipuolisen aineiston tulokset esitetään tässä luvussa seuraavasti: 1) kansalaisfoorumeiden pienryhmäkeskustelujen kokoavat teemat, 2) kansalaisfoorumeissa syntyneet ideat ja niiden arviointi sekä 3) kansalaisfoorumeissa kerättyyn ennen ja jälkeen -kyselyaineistoon perustuva foorumeiden aikana ilmenevä mielipiteiden muutoksen analyysi.

4.1 Kansalaisfoorumeiden pienryhmäkeskustelujen kokoavat teemat

Kansalaisfoorumeiden pienryhmäkeskustelut nauhoitettiin (yhteensä 36 tuntia nauhoitusta), mutta niitä ei litteroitu sanasta sanaan. Keskusteluista kirjoitettiin nauhojen kuuntelun aikana muistiinpanot, joita kertyi kaikkiaan 134 sivua. Kokoava teemoittelu perustuu kaksivaiheiseen analyysiin²⁰ siten, että ensimmäisellä kuuntelukerralla keskustelunauhoista nostettiin esiin osallistujien kehittämät ideat ja useimmin keskusteluissa esiintyneet teemat. Toisessa vaiheessa analysoitiin keskustelumuistiinpanoista kertynyt tekstiaineisto. Jokaisen pienryhmän keskustelun alussa fasilitaattori pyysi kaikkia osallistujia nimeämään asian tai asiat, joita turvapaikanhakijatilanteeseen liittyen kansalaisfoorumissa tulisi hänen mielestään käsitellä. Muistiinpanoista koodattiin tämän keskustelun aloituksen pohjalta osallistujien tärkeimmäksi kokemat teemat, jotka näin toimivat muistiinpanojen kokonaisanalyysin pohjana. Keskustelun alussa esiin nostettuja teemoja peilattiin suhteessa niiden esiintyvyyteen kokonaiskeskusteluissa. Selviä alueellisia eroja ei keskusteluista ollut löydettävissä; kaikkien viiden kansalaisfoorumin keskustelujen sisällöt olivat hyvin samankaltaiset ja keskusteluteemojen saturaatio selvästi havaittavissa.

Tämän analyysin pohjalta selvästi eniten osallistujia sekä keskustelujen alussa että niiden aikana mietityttäneet teemat ovat: 1) turvapaikanhakijatilanteeseen liittyvä keskusteluilmapiiri, tiedottaminen ja uutisointi Suomessa sekä 2) turvapaikanhakijatilanteeseen monialaisesti kytkeytyneenä turvallisuuden liittyvät kysymykset. Seuraavaksi yleisin ja eniten keskusteluissa esiintynyt teema on vastaanottokeskuksissa vietetty aika, turvapaikkaprosessin pituus ja niihin liittyvä esikotoutuminen. Tähän kytkeytyvän erillisteeman muodostaa integraatio suomalaiseen yhteiskuntaan, johon liittyvät muun muassa kulttuuriset ja uskonnolliset sekä työllistymisen kysymykset. Kehitysyhteistyö, kiintiöpakolaisjärjestelmä suhteessa turvapaikkaprosessiin, ongelmien juurisyyt sekä EU:n rooli turvapaikkatilanteessa muodostavat oman kokonaisuutensa. Suomen valtion taloudelliset resurssit liittyen erityisesti vuoden 2015 poikkeuksellisen suuren turvapaikanhakijamäärän hoitamiseen ovat yksi pienryhmissä paljon keskustelua herättänyt teema. Kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden, laittomasti maassa oleskelevien asema nousi keskusteluissa myös keskeiseen rooliin. Ihmisoikeudet, ihmiskauppa ja -salakuljetus sekä erityisesti turvapaikanhakijalasten asema keskusteluttivat niin ikään kansalaisfoorumeiden osallistujia. Viimeisenä, kokoavana teemana, nousee esiin Suomen ja suomalaisten kantokyky suhteessa

²⁰ Analyysi perustuu kolme tutkijan ensivaiheessa itsenäisesti tekemään pienryhmäkeskusteluaineiston läpikäyntiin. Ensimmäisen analyysin jälkeen kunkin tutkijan tekemää analyysia sekä tulkintoja reflektointiin suhteessa toisiinsa. Lopuksi näin syntyneen teemoittelun kävivät läpi vielä kaksi ydintutkimusryhmän ulkopuolista kansalaisfoorumeissa fasilitaattoreina toiminutta tutkijaa.

turvapaikanhakijamääriin sekä ilmiön laajemmat pitkäaikaisvaikutukset yhteiskunnassa.

Kaikki teemat kytkeytyvät luonnollisesti kokonaisuutena toisiinsa ja pienryhmäkeskustelujen aikana niiden käsittely olikin polveilevaa ja monimuotoista. Jatkossa jokainen teema käsitellään kuitenkin omana alalukunaan, jotta laajojen ja monipuolisten keskustelujen sisältöä pystytään valottamaan tarkemmin ja strukturoidummin. Kaikki tässä käsitellyt teemat heijastuvat jatkossa myös alaluvussa 4.2, jossa käsitellään foorumeiden osallistujien kehittämiä ideoita sekä niiden arviointia foorumeiden jälkeen.

4.1.1 Keskusteluilmapiiri, tiedottaminen ja uutisointi

Turvapaikkatilannetta koskeva keskustelukulttuuri, yleinen ilmapiiri, tiedottaminen sekä uutisointi herättivät kansalaisfoorumeissa eniten keskustelua. Erityisesti sosiaalisessa mediassa tällä hetkellä tilaa saavien polarisoituneiden ääriasenteiden näkyminen ei foorumeiden osallistujien mielestä kannusta suomalaisia asialliseen julkiseen keskusteluun. Tämä koettiin kansalaisfoorumeissa laajaksi ongelmaksi, koska sen nähtiin vääristävän huomattavasti yleistä kuvaa siitä, mitä turvapaikkatilanteesta keskimäärin ajatellaan. Ääriasenteiden suuren näkyvyyden koetaan myös polarisoivan ilmapiiriä entisestään.

Leimautumisen pelkoa koettiin runsaasti. Pienryhmäkeskusteluissa tuotiin poikkeuksetta esiin niin sanottujen rasistikorttien sekä suvakkikorttien esiin nostaminen. Osallistujat kokivat, että heidän on vaikea julkisesti esittää turvapaikkatilanteeseen liittyviä kriittisiä näkemyksiä ja kysymyksiä, omaa pelkoa tai koettua uhkaa ilman, että tulee leimatuksi rasistiksi. Vastakkainasettelun nähtiinkin pahenevan siitä syystä, että ihmiset eivät koe tulevansa kuulluksi; tavanomaisten huolien (esim. kustannukset, rikollisuus) kertomisesta tehdään ikään kuin sopimatonta. Huolta ei saisi suurenalla, mutta ei myöskään lakaista maton alle. Samalla tavoin koettiin myös, että turvapaikkatilanteesta ja turvapaikanhakijoista positiivisessa hengessä puhuttaessa tulee helposti leimatuksi ”kukkahattutädiksi” tai ”kritiikittömäksi suvakiksi”. Tämän kaltaisesta lokeroinnista koettiin tärkeäksi päästä eroon. Lokeroinnin nähtiin pahimmillaan johtavan siihen, että ei saada todellista ymmärrystä toisen ihmisen kannoista; toisen näkemykset pelkistetään liian helposti ”rajat kiinni”-mentaliteetiksi tai maailmaa syleileväksi sinisilmäiseksi suvaitsevaisuudeksi.

Pienryhmissä käydyt keskustelut osoittavat selvästi, että runsaasti julkista mediahuomiota saavat ”ääripäät” ovat saamaansa näkyvyyteen nähden huomattavasti pienemmät. Kansalaisfoorumeiden pienryhmät osoittavat kuitenkin samalla, että turvapaikkatilanteeseen liittyvässä keskustelussa on olemassa erittäinkin polarisoituneita mielipiteitä ja asenteita, jotka ovat toisilleen täysin vastakkaisia. Jatkumon toisessa päässä ovat turvapaikanhakijat ainoastaan täysin uhkana kokevat ja toisessa päässä turvapaikanhakijat ainoastaan puhtaasti positiivisena, täysin ilman mitään uhkia olevana ilmiönä kokevat. Molempia luonnehtii vahva tunnepohjainen, henkilökohtainen suhtautuminen asiaan. Kysymyksessä ovat yhtä aikaa sekä asenteisiin ja arvoihin liittyvät ääripäät että keskustelu- ja vaikuttamistapoihin liittyvä toimintamalli. Molempien niin sanottujen asenteellisten ääripäiden keskustelu- ja vaikuttamistointitapaan näyttäisi kuuluvan tunnepohjainen argumentointi, joka jättää alleen tietopohjaisen puntaroinnin sekä avoimen suhtautumisen toisten ihmisten näkemyksiin ja kokemuksiin. Nämä niin kutsutut ääripäät ovat kuitenkin marginaalisen pienet ver-

rattuna suureen joukkoon joka mahtuu niiden väliin. Tässä suuremmassa joukossa on turvapaikanhakijoihin positiivisemmin ja negatiivisemmin suhtautuvia suomalaisia, jotka omista mielipiteistään ja muiden erilaisista mielipiteistä huolimatta, näkevät ilmiön kompleksisen luonteen sekä sen hyvinkin moninaiset yhteiskunnalliset kytkökset ja haluavat keskustella siitä avoimesti. Kaikkien yhteinen huoli, suhtautumisesta riippumatta, oli se, että turvapaikkapolitiikasta ja turvapaikkatilanteesta ei Suomessa puhuta riittävästi eikä avoimesti. Tämä puhumattomuus koettiin tilanteen ehkä suurimmaksi ongelmaksi, ja myös turvallisuusuuhaksi, tällä hetkellä.

Ongelman koetaan kasvavan sen myötä, että mediassa, myös valtamedioissa kuten Yle, esillä olevaa tietoa ei koeta täysin puolueettomaksi, vaan se nähdään monin tavoin vääryyteenä ja välittyneenä. Pienryhmissä korostui myös näkemys siitä, että tietoa peitellään. Peittelyn nähtiin puolestaan antavan tilaa spekulatioille, mikä taas ajaa keskustelua kohti ääripäitä. Toisaalta nähtiin, että turvapaikanhakijoita koskevaa uutisointia sensuroidaan, koska ei haluta antaa rasistisille mielipiteille kasvualustaa. Toisaalta taas juuri sensuroinnin nähtiin olevan se tekijä, mikä johtaa ääripäänäkemyksen lisääntymiseen. Puntaroidun mielipiteen muodostaminen turvapaikkakakysymyksessä koettiin vaikeaksi, koska teemasta ei tiedetä riittävästi. Kaikissa pienryhmäkeskusteluissa nostettiin esille se, että eri viranomaisten (erityisesti poliisi, sisäministeriö ja maahanmuuttovirasto) toivottiin kertovan kaikesta turvapaikkatilanteeseen liittyvästä nopeasti, avoimesti ja suoraan ilman median välikäsiä. Toisaalta, tietoa ei myös juurikaan itse etsitä viranomaisten verkkosivuilta, jossa sen koetaan olevan vaikeasti saatavilla. Ajantasaisen ja avoimen tiedottamisen koettaisiin vievän pohjaa pois huhuilta sekä väärinymmärryksiltä, joita koettiin tällä hetkellä esiintyvän runsaasti. Huhujen ja väärinymmärrysten nähtiin entisestään vaikeuttavan asiallisen, puntaroidun keskustelun syntymistä sekä edesauttavan ääripäihin liitettävien ilmiöiden voimistumista yhteiskunnallisessa keskustelussa.

4.1.2 Turvallisuus

Turvapaikanhakijatilanteeseen liittyen turvallisuus oli keskusteluilmapiirin ohella toinen selvästi eniten kansalaisfoorumeissa esiin noussut teema. Turvallisuuteen liittyen kansalaisfoorumeissa pohdittiin turvapaikanhakijoiden taustojen selvittämisen vaikeutta. Tämä herätti huolta sekä suomalaisten että turvapaikanhakijoiden turvallisuudesta. Suhteessa suomalaiseen yhteiskuntaan koettiin turvallisuusuuhkana se, että osalla turvapaikanhakijoista voi olla rikostausta, jonka myötä esimerkiksi rikollisuuden määrä saattaa lähteä kasvuun myös Suomessa. Vaikeuden selvittää turvapaikanhakijoiden taustoja koettiin myös lisäävän terrorismin uhkaa. Tietämättömyys turvapaikanhakijoiden mahdollisista rikostaustoista, ja sen yleisyydestä, yhdessä mediassa esiintyneiden esimerkiksi seksuaalirikosten kasvuun liittyvien tilastojen kanssa nähtiin kasvattavan turvattomuuden tunnetta. Sisäiseen turvallisuuteen liittyvistä uhkista sekä turvapaikanhakijoiden Suomessa tekemien rikosten määrästä toivottiin avoimempaa tiedottamista, jotta turha pelko saataisiin vähenemään.

Vaikeus selvittää taustoja liittyy myös turvapaikanhakijoiden turvallisuuteen. Koska tietojen saaminen lähtömaan tilanteesta on usein hankalaa, koettiin turvapaikkapäätösten venyvän kohtuuttoman pitkiksi prosesseiksi, ja pahimmillaan tiedonsaannin ongelmien koettiin johtavan vääriin, turvapaikanhakijoille kohtalokkaisiin päätöksiin.

Turvapaikanhakijoiden taustojen selvittämiseen liittyy myös osittain paradoksaalinen turvallisuuskysymys. Kansalaisfoorumeissa keskusteltiin siitä, että päätösprosessit

ovat nykyisellään liian pitkiä. Pitkät odotusajat vastaanottokeskuksissa kuluttavat turhaan valtion resursseja, eivät ole kohtuullisia turvapaikanhakijoita kohtaan ja altistavat turvallisuushuhkille. Käsittelyaikojen toivottiin lyhenevän. Toisaalta samaan turvallisuusteemaan liittyen toivottiin tehtävän mahdollisimman perusteellista työtä, jotta turvapaikanhakijoiden taustat tulevat tarkasti selvitettyiksi ennen turvapaikan myöntämistä.

Suomalaisten ja turvapaikanhakijoiden välisten väkivaltaisten yhteenottojen lisääntymisen mahdollisuus koettiin selkeänä turvallisuushkana. Tämän nähtiin olevan suoraan yhteydessä sekä asenteiden polarisoitumiseen, suomalaisen yhteiskunnan yleiseen eriarvoistumiseen sekä huono-osaisuuden jatkuvaan lisääntymiseen. Myös asuinalueiden eriytymisen koettiin aiheuttavan tulevaisuudessa mahdollisen turvallisuuhan. Näiden lisäksi koettiin uhkaavana se, että suomalaisten asenteet suhteessa turvapaikanhakijoihin ovat polarisoituneet ja tämän pelättiin aiheuttavan tulevaisuudessa yhteenottoja kantasuomalaistenkin välillä.

Kansalaisfoorumeissa keskusteltiin myös vastaanottokeskusten sisäisestä turvallisuudesta. Turvallisuushkana nähtiin eri taustaisten turvapaikanhakijaryhmien keskinäiset yhteenotot sekä esimerkiksi naisiin ja lapsiin vastaanottokeskuksissa mahdollisesti kohdistuva väkivalta. Vastaanottokeskusten turvallisuuteen liitettiin myös se, että pitkien päätösprosessien aikana turvapaikanhakijoilla tulisi olla mahdollisuus mielekkääseen tekemiseen, jotta syrjäytymistä ja sen mahdollisesti aiheuttamaa turhautumista ja jopa radikalisoitumista voitaisiin estää.

4.1.3 Vastaanottokeskuksissa vietetty aika ja esikotoutuminen

Koska useista syistä johtuen turvapaikkapäätösten prosessit ovat venyneet hyvinkin pitkiksi, keskusteltiin kansalaisfoorumeissa runsaasti vastaanottokeskuksessa vietetävästä ajasta sekä niin sanotusta esikotoutumisesta. Esikotoutumisella viitattiin muun muassa turvapaikkapäätöstä odottavan henkilön kielen opiskelun ja työnteon mahdollisuuksiin.

Merkityksellinen tekeminen ja osallistuminen suomalaisen yhteiskunnan arkipäiväisiin toimintoihin mahdollisimman nopeasti maahan saapumisen jälkeen nähtiin hyvin tärkeänä. Vastaanottokeskuksessa joudutaan viettämään usein hyvinkin pitkiä aikoja. Tämä aika tulisi kansalaisfoorumien osallistujien mielestä käyttää tehokkaasti kielenopiskeluun, muihin opintoihin tai työelämään tutustumiseen. Tämän nähtiin edesauttavan kotoutumista mahdollisen myönteisen turvapaikkapäätöksen saamisen jälkeen sekä ehkäisevän erilaisia turvallisuuteen liittyviä uhkakuvia. Järkevän tekemisen puuttumisen nähtiin aiheuttavan turhautumista, joka puolestaan on omiaan lisäämään erilaisia epätoivottavia yhteiskunnallisia ilmiöitä. Myös kohtaamisten merkityksellisyyttä nostettiin esille. Turvapaikanhakijoiden ja kantasuomalaisten välinen kanssakäyminen paitsi hälventäisi molemminpuolisia ennakkoluuloja, myös edistäisi kotoutumista.

Keskustelussa nostettiin esille myös se, että esimerkiksi kovin laajamittainen turvapaikanhakijoiden kouluttaminen on osittain turhaa resurssien käyttöä, sillä kaikki eivät tule saamaan turvapaikkaa Suomessa ja he palaavat lähtömaihin. Toisaalta, erilaisesta koulutuksesta koettiin olevan kielteisen päätöksen saaneidenkin kohdalla hyötyä heidän palatessaan kotimaahan ja se rinnastettiin kehitysyhteistyöhön. Esiko-

toutumisen edistämiseen liittyen kansalaisfoorumeiden osallistujat kehittivät useita konkreettisia ideoita. Ideoihin palataan tarkemmin alaluvussa 4.2.

4.1.4 Integraatio suomalaiseen yhteiskuntaan

Esikotoutumisen lisäksi turvapaikanhakijoiden integraatio suomalaiseen yhteiskuntaan yleisesti keskustelutti kansalaisfoorumeiden osallistujia. Foorumeissa käytiin kriittistä keskustelua siitä, kenen tulee sopeutua ”enemmän”, maahantulijan vai vastaanottavan yhteiskunnan sekä kuinka pitkälle mitäkin tapoja tulee suvaita. Kansalaisfoorumeiden osallistujat olivat yhtä mieltä siitä, että Suomessa tulee ennen kaikkea kunnioittaa ja noudattaa Suomen lakeja. Myös suomalaisen yhteiskunnan arvoja, normeja ja tapoja tulee kunnioittaa, mutta ilman, että pakotetaan luopumaan omasta kulttuuriperinnöstään. Uskontojen ja niiden mukanaan tuomien käyttäytymissääntöjen ja jopa lakien asema suhteessa Suomen lakeihin ja sääntöihin nousi useasti keskusteluissa esiin ja tämä koettiin osittain melko ongelmallisena kysymyksenä. Keskustelu uskontojen roolista, niin kristinuskon kuin esimerkiksi islaminkin, koettiin myös vaikeaksi keskusteluteemaksi, koska niistä ei ole riittävästi tietoa.

Naisen aseman nähtiin olevan hyvin keskeisessä asemassa yhteiskunnallisessa integraatiossa. Tästä keskusteltiin kahdesta näkökulmasta: turvapaikanhakijoiden suhtautuminen suomalaisiin naisiin sekä turvapaikanhakijanaisten asema suomalaisen yhteiskunnan ja oman kulttuurinsa leikkauspisteessä. Keskustelut kytkeytyivät erityisesti naisen asemaan arabikulttuureissa. Sekä miehet että naiset kokivat keskusteluissa hyvin tärkeäksi, että Suomessa oleskeltaessa kunnioitetaan ja noudatetaan suomalaista tasa-arvokäsitystä ja kohdellaan niin suomalaisia kuin turvapaikanhakijanaisia sen mukaisesti.

Naisen aseman ohella toinen yksittäinen yhteiskunnalliseen integraatioon merkittävästi vaikuttava tekijä koettiin kansalaisfoorumin keskusteluissa olevan oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden työllistyminen. Ammattitaidon todentamisen nähtiin olevan nykyisellään liian vaikeaa ja osaamisen usein jäävän käyttämättä. Myös suomalaisen byrokratian ja korkean koulutustason koetaan vaikeuttavan työllistymistä. Kielitaidottomuus nähtiin suurimpana esteenä työllistymiselle. Pakolaisstatuksella maassa oleskelevien työttömyys koettiin kansalaisfoorumin keskusteluissa korkeaksi, joskin tuotiin esiin myös heidän työllistämisensä ja työllistymisensä suhde suomalaisten työttömyyteen.

4.1.5 Kehitysyhteistyö, kiintiöpakolaisjärjestelmä, EU ja ongelmien juurisyyt

Kaikissa kansalaisfoorumeiden pienryhmäkeskusteluissa nousi tavalla tai toisella esille kehitysyhteistyö, ongelmien juurisyihin vaikuttaminen, turvapaikkaproblematiikan globaali luonne, sen suhde kiintiöpakolaisjärjestelmään sekä yksittäisen valtion turvapaikkapolitiikan mahdollisuudet vaikuttaa globaalissa tilanteessa ja toisaalta yhteiseurooppalainen vastuu turvapaikkatilanteen hoitamisessa. Laajassa mielessä turvapaikkatilanteen nähtiin olevan sen tasoinen, ja mahdollisesti pahenevan tulevaisuudessa ilmastopakolaisuuden kautta, että yksittäisen valtion toimenpiteet eivät ole riittäviä sen hoitamisessa. Kansalaisfoorumeissa nostettiinkin esille EU:n roolia. EU:n toivottiin ryhdistäytyvän ja ottavan suuremman roolin, sen sijaan, että vastuuta

sysätään yksittäisten valtioiden vastuulle. Lisäksi kaivattiin yhtenäisiä käytäntöjä, erityisesti liittyen turvapaikanhakijoiden sisäisiin siirtoihin.

Kansalaisfoorumeissa keskusteltiin siitä, että usein parasta turvapaikkapolitiikkaa olisi ongelmien juurisyihin puuttuminen turvapaikanhakijoiden lähtömaissa, esimerkiksi kriisinhallinnan ja kehitysyhteistyön keinoin. Tämä edesauttaisi sitä, ettei kenenkään tarvitsisi lähteä etsimään turvapaikkaa. Keskusteluissa nähtiin, että sen avulla voitaisiin ehkäistä epätoivoisia turvapaikanhakumatkoja sekä ihmissalakuljetusta. Lisäksi koettiin, että kriisien hoitaminen lähtömaissa vähentäisi pitkällä aikavälillä tarvetta resurssien käyttöön Suomessa. Tässä yhteydessä ristiriidaksi nähtiin Suomen hallituksen toimet kehitysavun leikkaamiseksi. Toisaalta kehitysyhteistyöhön suhtauduttiin myös varauksella, koska koettiin, että historiassa on runsaasti huonoja esimerkkejä sen tehottomuudesta ja suoranaisista väärinkäytöksistä. Onnistuneimpana kehitysyhteistyönä koettiin koulutukseen panostaminen.

Turvapaikanhakuprosessia soveliaampana tai sitä tukevana auttamisen keinona kansalaisfoorumeissa koettiin kiintiöpakolaisjärjestelmän nykyistä suurempi hyödyntäminen. Joko siten, että se olisi ainoa keino saada pakolaisstatus tai nykyistä suuremmassa määrin käytössä turvapaikkajärjestelmän rinnalla. Kiintiöpakolaisjärjestelmän laajempaa käyttöä perusteltiin keskusteluissa esimerkiksi sillä, että siten eniten turvapaikkaa tarvitsevat naiset, lapset, vanhukset ja muut heikoimmassa asemassa olevat saavat varmemmin suojelua. Tätä keskustelua katalysoi se seikka, että nyt suurin osa Suomeen saapuneista turvapaikanhakijoista oli nuoria miehiä. Tämä oli asia, joka herätti runsaasti kriittistä keskustelua. Henkilöiden tausta voitaisiin selvittää jo pakolaisleireillä, minkä koettiin vähentävän tarvetta pitkiin selvityksiin ja odotteluun Suomessa ja johtavan tehokkaampaan integraatioon suomalaiseen yhteiskuntaan. Esiin tuotiin vaihtoehtona myös se, että mikäli kiintiöpakolaisjärjestelmä olisi ainoa tapa saada pakolaisstatus, saattaisi tämä vähentää tarvetta ihmissalakuljetukseen.

4.1.6 Taloudelliset resurssit

Turvapaikanhakijatilanteen hoitamiseen käytettyjen taloudellisten resurssien suhteen kansalaisfoorumeissa oltiin epätietoisia kustannusten vuotuisista määristä, niiden käyttökohteista ja kustannusten suhteesta valtion muihin menoihin. Maahanmuuttoviraston asiantuntijoille esitettiin lukuisia kysymyksiä muun muassa viraston käytössä olevista henkilöstöresursseista, vastaanottoimintaan käytetyistä resursseista ja niiden jakautumisesta, turvapaikanhakijoiden saamasta vastaanottorahan määrästä ja niin edelleen. Kustannuksiin liittyen keskusteltiin erityisesti niiden suhteesta suomalaisten huono-osaisuuden sekä syrjäytymisen ehkäisyyn ja esimerkiksi suomalaisten työllistymisen edistämiseen käytettyihin varoihin. Vastaanottorahan määrä suhteessa työttömyysturvaan ja opintotukeen nousivat esiin useissa pienryhmissä. Kustannuksiin liittyvänä positiivisena asiana nähtiin se, että suurin osa turvapaikanhakijatilanteen hoitamiseen käytetystä rahasta jää Suomeen, jolloin se pysyy suomalaisen yhteiskunnan käytössä. Keskustelua herätti myös turvapaikkatilanteen vaikutus työllisyyteen, koska esimerkiksi turvapaikkapuhutteluihin sekä vastaanottokeskuksiin on vuoden 2015 jälkeen ollut mittava tarve lisätä henkilökuntaa. Vaikutus työllisyyteen todennettiin myös asiantuntijapuheenvuorossa, joskin osallistujat kyseenalaistivat sitä, kuinka todellinen tämä hyöty on ollut. Kriittisimmissä kommentissa työllistämisaikutusta pidettiin ”optisena harhana”, rahan tullessa kuitenkin

valtiolta. Pelkona oli se, että työllistämisaikutus näkyy todellisuudessa verojen nousuna ja palvelumaksujen kasvuna.

4.1.7 Kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneet ja laittomasti maassa oleskelevat

Kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden, laittomasti maassa oleskelevien henkilöiden asema herätti kansalaisfoorumeissa runsaasti kysymyksiä. Ilmiön koettiin olevan Suomessa varsin uusi²¹, eikä vielä tiedetä, kuinka siihen tulisi suhtautua. Epäselvää oli keskusteluissa esimerkiksi se, onko laittomasti maassa oleskelevan kielteisen päätöksen saaneen turvapaikanhakijan suojeleminen rikos, ja käsitelläänkö asiaa lain mukaan eri tavoin sen mukaan, onko suojelija yksityishenkilö tai esimerkiksi kirkko tai järjestö. Laittomasti maassa oleskelevien määrästä esiintyi myös runsaasti epätietoisuutta.

Pienryhmissä puntaroitiin muun muassa sitä, kuinka yksittäinen kansalainen pystyisi henkilökohtaisten keskustelujen pohjalta tarkemmin arvioimaan yksittäisen turvapaikanhakijan kielteisen päätöksen syitä kuin, mitä maahanmuuttoviraston asiantuntijat pitkäkestoisesta selvitystyön perusteella. Pääsääntöisesti ajateltiin, että mikäli kirkot, järjestöt tai yksittäiset kansalaiset laajamittaisesti ryhtyvät kyseenalaistamaan viranomaisten tekemien turvapaikkapäätösten oikeellisuuden, halvaannuttaa tämä ennen pitkää koko turvapaikkajärjestelmän. Toisaalta keskusteluissa nousi myös esille turvapaikkapäätösten perustelujen ristiriitaisuus ja epäinhimillisuus. Keskusteluissa hyväksyttiin yleisesti se, että ketään ei voida Suomessa jättää kuitenkaan pakkaseen paleltumaan, vaan akuutti suoja, sekä myös hätätapauksissa sairaanhoito, tulee tarvittaessa tarjota kenelle tahansa. Toisaalta nähtiin myös, että kunnat eivät järjestelmällisesti voi ryhtyä tarjoamaan laittomasti maassa oleskeleville laajoja palveluja tai toimeentuloa, koska tämän koettiin murentavan turvapaikkajärjestelmän sekä sen myötä myös laajemmin heikentävän yhteiskuntajärjestystä.

Koska teemaan liittyi runsaasti epätietoisuutta, toivottiin keskusteluissa viranomaisien ja valtiovallan taholta selkeitä, koko maassa yhdenmukaisia ohjeita suhteessa laittomasti maassa oleskelevien turvapaikanhakijoiden palveluihin.

Laittomasti maassa oleskelevat henkilöt koettiin osittain myös turvallisuushkana, koska heidän olinpaikkaansa tai aikeitaan ei tiedetä. Laittoman maassoleskelun nähtiin voivan johtaa rikoksiin toimeentulon ja selviämisen turvaamiseksi. Toistaiseksi turvallisuushka arvioitiin kuitenkin melko pieneksi, mutta mikäli kielteisten päätösten seurauksena laittoman maassoleskelun määrä kasvaa, kasvaa myös sen aiheuttama turvallisuushka.

4.1.8 Ihmisoikeudet, ihmiskauppa, salakuljetus ja lasten asema

Turvapaikanhakijoiden ihmisoikeudet nousivat keskusteluissa esiin suhteessa pitkiin päätöksentekoprosesseihin Suomessa, kielteisiin turvapaikkapäätöksiin ja palautuk-

²¹ Teeman nousemiseen keskusteluihin vaikutti varmasti osaltaan se, että tammikuussa 2017 niin sanotuista paperittomista ja heidän asemastaan Suomessa uutisoitiin runsaasti eri medioissa. Lisäksi teemasta esitettiin väitteitä kansalaisfoorumeissa ennen ja jälkeen keskusteluja tehdyissä kyselyissä.

siin, laittomasti maassa oleskeleviin kielteisen päätöksen saaneisiin henkilöihin, ihmiskauppaan ja -salakuljetukseen sekä ennen kaikkea suhteessa lasten asemaan.

Yksin maahantulleiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden asema ja oikeuksien toteutuminen mietityttivät kansalaisfoorumeiden osallistujia eniten yksittäisenä ihmisoikeuksiin liittyvänä teemana. Lasten koettiin olevan kaikkiin muihin nähden selkeästi heikoimmassa asemassa. Pienryhmissä koettiin, että erityisesti lasten kannalta kiintiöpakolaisjärjestelmän parempi hyödyntäminen olisi ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta erityisen tärkeää, koska silloin välttyttäisiin pitkiltä ja vaarallisilta turvapaikanhakumatkoilta sekä ihmissalakuljetuksen vaaroilta. Olot pakolaisleireillä nähtiin lapsille sopimattomina, joten heidän koettiin olevan ensimmäisenä turvapaikan tarpeessa. Keskusteluissa korostettiin myös sitä, että Suomen tulisi omalla toiminnallaan pyrkiä edistämään pakolaisleirien olosuhteiden parantamista.

Kansalaisfoorumeissa puntaroitiin sitä, millaisia keinoja ja toimenpiteitä Suomella yksittäisenä valtiona voisi olla vaikuttaa ihmiskaupan ja -salakuljetuksen kitkemiseen. Kehittämisehdotuksina nostettiin toistuvasti esille sekä kiintiöpakolaisjärjestelmän nykyistä laajempi käyttäminen että kehitysyhteistyön ja kriisinhallinnan keinoin lähtömaiden tilanteiden parantaminen. Tämän koettiin vähentävän tehokkaimmin ja pitkällä aikavälillä kestävimmin tarvetta vaarallisiin turvapaikanhakumatkoihin. Keskusteluissa nostettiin esiin se, että ongelma koetaan niin globaaliksi ja laajaksi, että se vaatii sekä EU-tason että kansainvälisen tason yhteistoimintaa.

Ihmisoikeuksiin liitettävänä teemana kansalaisfoorumeissa keskusteltiin myös yleisellä tasolla jokaisen oikeudesta parempaan elämään. Keskusteluissa puntaroitiin turvapaikkaprosessin suhdetta työ- ja opiskeluperustaiseen maahanmuuttoon. Kansalaisfoorumeiden osallistujien näkemysten mukaan jokaisella, jolla on perustellusti aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi alkuperän, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen vuoksi on oikeus hakea turvapaikkaa Suomesta. Tämä tulisi kuitenkin osallistujien mielestä pystyä erottamaan muusta tarpeesta etsiä parempaa elintasoja ja turvallisempaa elämää itselleen ja perheelleen, johon jokaisella myös on oikeus. Keskusteluissa viitattiin useasti esimerkiksi suomalaisten työperäiseen maahanmuuttoon sekä Ruotsiin että Pohjois-Amerikkaan. Osallistajat katsoivat, että paremman elämän etsimisen tulisi kuitenkin tapahtua muutoin kuin turvapaikanhakumenettelyn kautta, joka on lähtökohtaisesti tarkoitettu vainon perusteella kansainvälistä suojelua tarvitseville henkilöille.

4.1.9 Suomen ja suomalaisten kantokyky – pitkäaikaisvaikutukset

Kansalaisfoorumeissa osallistujat puntaroivat myös laajassa merkityksessä Suomen ja suomalaisten kantokykyä suhteessa turvapaikanhakijatilanteeseen. Kansalaisfoorumi menetelmänä mahdollistaakin perinteistä mielipidekyselyä huomattavasti syvemmän pohdinnan tutkimuksen kohteena olevista ilmiöistä. Keskusteluissa nousee esille käsillä olevan tilanteen vaikutuksia pitkällä aikavälillä; pohdintaa eri mahdollisuuksista sekä niihin vaikuttavista tekijöistä. Tämä mahdollistuu tiedonsaannin ja kanssaosallistujien kuuntelun sekä yhteisen puntaroinnin kautta. Yhteen ajanhetkeen leimallisesti kytkeytyvät ilmiöt pystytään keskusteluissa asettamaan laajempiin yhteiskunnallisiin kehyyksiinsä.

Keskustelua herätti erityisesti se, miten suomalainen yhteiskunta selviäisi, mikäli vuoden 2015 kaltaisia tai sitä suurempia turvapaikanhakijamääriä vastaanotettaisiin useina vuosina peräkkäin. Osallistujien mielipiteet asiassa jakautuivat siten, että osa ajattelisi Suomen eli rakenteiden, järjestelmän ja resurssien kestävästi paremmin kuin suomalaiset kansana. Osa puolestaan katsoo, että kyllä suomalaiset aina selviävät ja sopeutuvat uuteen tilanteeseen, mutta yhteiskunnan, Suomen, rakenteet ja resurssit eivät kestä toistuvia vuoden 2015 kaltaisia tai sitä suurempia turvapaikanhakijamääriä. Kantokyvyn arvioimista pidettiin vaikeana, koska se nähtiin hyvin monimuotoisena asiana, joka kytkeytyy laajasti kaikkeen muuhun suomalaisen yhteiskunnan kehitykseen, ja myös kansainvälisiin tapahtumiin, johon Suomella tai suomalaisilla ei koettu olevan mahdollisuuksia juurikaan vaikuttaa.

Keskustelujen perusteella voidaan kuitenkin todeta, että osallistujat näkevät yhteiskunnan kantokyvyn moniulotteisempina kuin vain taloudellisiin tekijöihin liittyvä asiana. Turvapaikanhakijatilanteella nähdään olevan yhtymäkohtia suomalaisen yhteiskunnan muihin ilmiöihin ja niiden kehittymiseen tulevaisuudessa. Turvapaikanhakijatilanteen koetaan muuttavan yhteiskuntaa pitkäaikaisemmin kuin vain akuutissa vaiheessaan esimerkiksi vastaanottokeskusten määrän lisääntymisen kaltaisina konkreettisina seikkoina. Tämä nousee esiin esimerkiksi suhteessa laittomasti maassa oleskelevien määrän lisääntymiseen, jonka katsottiin olevan Suomessa varsin uusi ja toistaiseksi tuntematon ilmiö, johon ei ole olemassa valmiita toimintamalleja.

4.2 Kansalaisfoorumeissa syntyneet ideat

Kansalaisfoorumeiden osallistujat laativat keskusteluiden lomassa ideoita turvapaikatilanteeseen liittyvän toiminnan kehittämiseksi tulevaisuudessa. Keskusteluista koottiin kaiken kaikkiaan 22 erilaista ideaa. Osallistujilla oli vielä mahdollisuus arvioida näistä jokaista sähköisen lomakkeen välityksellä²². Yhteensä 75 osallistujaa antoi arvokkaan panoksensa ideoiden arvioinnissa. Ideoiden koonti ja jälkikäsitteily on kuvattuna tarkemmin luvussa 2.3.3. Seuraavaksi ideat esitellään yksitellen siten, että ensin kuvataan itse idea. Tämän jälkeen esitetään määrällisesti näkemysten jakautuminen kyseisen idean kohdalla. Lopuksi käydään vielä tiivistetysti läpi osallistujien esittämät ideakohtaiset kommentit eli ideoihin liitetyt keskeiset haasteet ja mahdollisuudet.

²² Deliberatiivisen kansalaisfoorumien lopputuotos vaihtelee riippuen toteutettavasta kansalaisfoorumimallista. Esimerkiksi kansalaisraadissa lopputulemana on raatilaisten raatipäivien aikana yhdessä laatima kirjallinen julkilausuma (ks. Raisio & Vartiainen 2011). Deliberatiivisen mielipidemittauksen lopputulos ilmenee puolestaan ennen ja jälkeen -kyselyjen esille tuomana mielipiteenmuutoksena (ks. Fishkin 2009). Vaikuttamis- ja turvallisuuskahvioloissa tilaisuus on päättynyt niin sanottujen idealomakkeiden täyttämiseen, joiden pohjalta tapahtumien järjestäjät ovat koonneet osallistujien yhteisen kannanoton (ks. Raisio ym. 2017). Jotta pienryhmäkeskusteluille jäisi riittävästi aikaa, päätettiin turvapaikkatilannetta käsittelevissä kansalaisfoorumeissa toteuttaa foorumeiden aikana syntyneiden ideoiden arviointi sähköisesti.

IDEA 1. Turvapaikanhakijoiden kotouttaminen tulee aloittaa aktiivisesti vastaanotto-prosessin aikana. Tämän ”esikotouttamisen” tulee pitää sisällään kielinopetusta arjen tilanteissa, tutustumista suomalaisen yhteiskunnan instituutioihin (koulut, virastot, kirkot, järjestöt, yritykset jne.) sekä suomalaisessa arjessa tarvittavien taitojen harjoittamista.²³

Täysin samaa mieltä	68,0%
Osittain samaa mieltä	20,0%
Neutraali	4,0%
Osittain eri mieltä	5,3%
Täysin eri mieltä	1,3%
En osaa sanoa	1,3%
<i>N 75, kommentteja 35</i>	

Suuri enemmistö vastaajista antoi idealle tukensa. Kommentteja tarkastellessa tulee esille, että esikotouttamisen nähdään tarjoavan turvapaikanhakijoille ”järkevää tekemistä” ja siten ehkäisevän tylsistymistä ja edesauttavan henkistä jaksamista. Esikotouttamisen myötä turvapaikanhakijat eivät jäisi yhteiskunnan ulkopuolelle odottamaan turvapaikkapäätöstä, vaan osallistuisivat aktiivisesti merkitykselliseen toimintaan: ”Ihmisten pitäisi voida tuntea heti olevansa tulossa osaksi Suomen yhteiskuntaa.” Esikotouttamisen sisältönä vastaajat korostivat erityisesti kieltenoppimista, paikallisiin ihmisiin tutustumista sekä suomalaisen yhteiskunnan lakien ja käytäntöjen läpikäymistä. Esikotouttamistoimijoina tuotiin vahvasti esille kolmannen sektorin toimijoita, esimerkiksi nuoriso- sekä maahanmuuttajajärjestöjä. Toisaalta kommentteissa tuotiin esille myös sitä, että esikotouttaminen aiheuttaisi yhteiskunnalle turhia kuluja, koska kaikki eivät tule saamaan turvapaikkaa: ”Heikkous olisi se, että resurssia kuluu, jos ei turvapaikkaa myönnetäkään, tulee jonkinlainen hukkainvestointi.” Vastaajat pohtivat myös turvapaikanhakijoiden motivaatiota kotoutumiseen sekä esikotoutumisen luomaa turhaa toivoa ja siten pettymystä, jos ei turvapaikkaa myönnetäkään. Lisäksi tuotiin esille sitä, että esikotouttamisen sijaan olisi tärkeämpää panostaa turvapaikkapäätösten teon nopeuttamiseen. Haasteista huolimatta enemmistö vastaajista näyttää kuitenkin kokevan, että esikotouttaminen sisältäisi enemmän vahvuuksia kuin heikkouksia, ja että riski tulisi ottaa, vaikka osaltaan kyse olisikin resurssien haaskaamisesta. Tähän liittyen tuotiin vielä esille myös sitä, että ”tiedot ja taidot ei mene hukkaan, vaikkei myönteistä päätöstä tulisikaan”.

IDEA 2. Turvapaikanhakijoille tulee organisoida mentorointijärjestelmä eli tavalliset suomalaiset ihmiset tukisivat turvapaikanhakijoita sopeutumisessa. Organisoivana tahona voi olla esimerkiksi Suomen Punainen Risti, jolla on organisaationa pitkä kokemus tukihenkilötoiminnasta.

Täysin samaa mieltä	48,0%
Osittain samaa mieltä	30,7%
Neutraali	10,7%
Osittain eri mieltä	5,3%
Täysin eri mieltä	4,0%
En osaa sanoa	1,3%
<i>N 75, kommentteja 37</i>	

Myös tämä idea sai vastaajien vahvan tuen. Mentorointitoiminnan nähtiin auttavan kontaktien muodostumisessa myös vastaanottokeskusten ulkopuolelle: ”[T]ällainen

²³ Helsingissä toukokuussa 2016 toteutetussa turvapaikanhakijoiden ihmisoikeuksia käsitelleessä vaikuttamiskahvilassa nousi esille hyvin samankaltaisia ideoita (ks. Harju ym. 2016)

olisi enemmän ihmiseltä ihmiselle -toimintaa, jossa todella oikeasti tutustutaan erilaisiin ihmisiin puolin ja toisin, eikä tämä olisi liikaa "ylhäältä" ohjattua vaan todellista elämän konkretiaa". Mentoroinnin rooli korostuisi erityisesti syrjäytymisvaarassa olevien turvapaikanhakijoiden osalta. Toimintaa ei kuitenkaan haluttu yksinomaan SPR:n organisoimaksi, vaan vastaajat painottivat toiminnan verkostomaista organisoimista. Näkökulmana tuli lisäksi esille se, että tätä toimintaa ei tulisi jättää yksinomaan kansalaisaktiivisuuden varaan. Vastaajat pohtivat myös sitä, että löytyykö todellisuudessa riittävä määrä vapaaehtoisia mentoreiksi. Toisaalta tuotiin esille myös sitä, että mentoroijien tulisi olla koulutettuja ja heidän taustansa olisi tarkistettava. Mentorointi ei saisi myöskään aiheuttaa lisäkustannuksia: "Jos se täysin vapaaehtoisvoimin onnistuu, niin mikä ettei. Jos se taas syö entistä enemmän veroroja turvapaikkakustannuksiin, niin mieluummin ei." Mentorointiin ei myöskään saisi pakottaa ketään. Mentoroinnin ohella myös vertaistuen merkitys nousi esille: "[Oleskelulupaprosessin läpikäyneet] voivat toimia tärkeinä tulkkeina virastoissa ja kielen opettelu alkuvaiheissa turvapaikanhakijan rinnallakulkijana."

IDEA 3. Suomalaisia työttömiä tulee työllistää palkkaa tai palkkiota vastaan turvapaikanhakijoiden tukihenkilöiksi ja suomalaiseen yhteiskuntaan tutustuttajiksi.

Täysin samaa mieltä	21,3%
Osittain samaa mieltä	44,0%
Neutraali	10,7%
Osittain eri mieltä	12,0%
Täysin eri mieltä	10,7%
En osaa sanoa	1,3%
<i>N 75, kommentteja 42</i>	

Erotuksena yllä esitettyyn ideaan, tässä ideassa painottuu vapaaehtoisuuden sijaan palkan tai palkkion maksaminen tukihenkilöiksi ryhtyville. Näkemykset alkavat jakaantua ja täysin samaa mieltä olevien määrä vähenee merkittävästi. Toisaalta enemmistö vastaajista suhtautuu tähänkin ideaan myönteisesti. Kommenteissa painotetaan sitä, että toiminnan tulisi olla edelleen vapaaehtoista. Tukihenkilönä toimiminen ei sovi kaikille, joten siihen ei saa pakottaa, eikä tehtävästä kieltäytymisestä saa rangaista. Työntantajavelvoitteiden tulisi olla kunnossa, palkka riittävä ja ero tukityöllistettyjen ja vapaaehtoisten välillä selvä. Tehtävästä kiinnostuneet voisivat ilmoittautua vapaaehtoisiksi ja tehtävässä toimiminen edellyttäisi lyhyen koulutuksen läpikäymistä. Toimintamalli herätti vastaajissa kiinnostusta: "Voisin alkaa tehtävään." "Työttömänä pidän hyvänä asiana, jos turvapaikanhakijatilanne tuo lisää työpaikkoja." Toisaalta muutamissa kommentteissa tuotiin esille sitä, että kotouttaminen on ammatti-ihmisten työtä ja pahimmillaan toimintamalli johtaisi siihen, että "rampa sokeaa taluttaa". Myös toimijoiden turvallisuuteen liittyvät kysymykset nostettiin esille. Kuten edellisten ideoiden kohdalla, myös tässä toiminnan nähtiin lisäävän kustannuksia ja toimintaa olisikin hyvä kohdentaa niihin, jotka saavat turvapaikan: "Erittäin hyvä ajatus, mutta kuten edellä – turvapaikan saaneille". Parhaimmillaan toimintamalli kuitenkin muodostaisi kaikille osapuolille hedelmällisen ratkaisun: "Kaikki hyötyvät. Työttömät jotka haluavat tehdä sitä työllistyvät ja parasta apua ulkomaalaisille on Suomen kansa."

IDEA 4. Turvapaikanhakijoiden vastaanottorahan vastikkeellisuutta tulee korostaa; esimerkiksi osallistuminen aktiivisesti suomalaiseen työelämään vastikkeeksi vastaanottorahasta. Tämä nopeuttaa turvapaikanhakijan tutustumista suomalaiseen yhteiskuntaan, ehkäisee "tyhjäkäyntiä" vastaanotto-prosessin aikana sekä vähentää suomalaisten ajatuksia siitä, että turvapaikanhakijat saavat kaiken ns. ilmaiseksi.

Täysin samaa mieltä	40,0%
Osittain samaa mieltä	29,3%
Neutraali	12,0%
Osittain eri mieltä	8,0%
Täysin eri mieltä	9,3%
En osaa sanoa	1,3%

N 75, kommentteja 41

Idea sai enemmistön kannatuksen, joskin kommentteissa tuotiin esiin monia idean toteuttamiseen liittyviä haasteita. Yhtenä haasteena nostettiin esille turvapaikanhakijoiden moninaisuus; kaikki eivät kykene esimerkiksi traumaista johtuen työtehtäviin. Turvapaikanhakijan tilanne tulisikin huomioida yksilöllisesti. Riskinä nähtiin myös matalapalkkatyömarkkinoiden synty ja yritysten välisen kilpailun vääristyminen. Kriittisimmin suhtautuvat näkivät vastikkeellisuuden pakkotyönä ja orjuuttamisena. Kaksi vastaajaa toi puolestaan esille, että vastaanottorahaa ei tulisi antaa lainkaan, vaan ainoastaan ruoka ja välttämätön majoitus sekä terveydenhuolto. Toisaalta vastikkeellisuus nähtiin myös *"itsestään selvyytenä"* ja merkittävänä tekijänä kotoutumisen kannalta: *"Mikä tahansa toimenpide, joka avaa turvapaikanhakijalle ovia sopeutua yhteiskuntaan, poistua vastaanottokeskuksesta päivisin ja tavata suomalaisia muodossa jos toisessa, on hänelle eduksi niin henkisesti kuin myös kotiutumisen kannalta!"*

IDEA 5. Turvapaikanhakijoiden ammattitaidon toteamiseksi ja varmistamiseksi tulee luoda oma näyttötutkintojärjestelmä. Jos ammattitaito todetaan riittäväksi näyttötutkinnon kautta, vältetään turhia ja pitkiä koulutusprosesseja ja saadaan näin ihmiset nopeammin tuottavaan työhön.

Täysin samaa mieltä	47,3%
Osittain samaa mieltä	35,1%
Neutraali	6,8%
Osittain eri mieltä	6,8%
Täysin eri mieltä	1,4%
En osaa sanoa	2,7%

N 74, kommentteja 32

Idea sai laajaa kannatusta ja kommentteissa tuotiin esille runsaasti näyttötutkintojärjestelmään liittyviä positiivisia seikkoja. Kouluttaminen nähtiin turhaksi, jos osaaminen ja tietotaito ovat jo suomalaista vastaavalla tasolla: *"Monilla on täysin kelvollinen koulutus, jota vaan ei nykyään Suomessa hyväksytä ilman uudelleenopiskelua"*. Turvapaikanhakijoilla on monenlaisia tutkintoja ja nämä tulisikin vastaajien mielestä saada käyttöön yhteiskunnassa. Näyttötutkinnot mahdollistaisivat tutkintojen vertailukelpoisuuden ja *"[s]amalla varmistuu, että ilman papereita saapuvat ovat ammatiltaan mitä väittävät."* Toisaalta tuotiin esille sitä, että työllistyminen edellyttäisi näyttötutkinnon lisäksi suomen kielen oppimista. Lisäksi näyttötutkintojärjestelmän organisoimien hankaluutta pohdittiin. Mallia toivottiin myös kehitettävän niin, että sitä voisi hyödyntää kaikkien ihmisten kanssa, myös suomalaisten. Rajauksena tuotiin esille,

että järjestelmä ei koskisi kuitenkaan kaikkia ammatteja: ”Koskee ammatteja, joissa lyhyt näyttö on sopiva tapa. Lääkärit yms. nimikesuojatut edelleen virallisen reitin kautta.”

IDEA 6. Turvapaikanhakijoiden majoittamista kotimajoitukseen (suomalaisten luokse) tulee helpottaa ja tehdä yleisemmäksi. Tämä nopeuttaa kielen oppimista sekä integroi sujuvammin suomalaiseen arkeen ja yhteiskuntaan.

Täysin samaa mieltä	26,7%
Osittain samaa mieltä	30,7%
Neutraali	20,0%
Osittain eri mieltä	12,0%
Täysin eri mieltä	10,7%
En osaa sanoa	0,0%
<i>N 75, kommentteja 39</i>	

Idea sai kannatusta, joskin sen onnistuminen herätti vastaajissa suuren määrän epäilyksiä. Vastaajat pohtivat, että löytyykö majoittajia riittävästi ja ovatko he tehtävään sopivia. Kuinka yhteiselo onnistuu silloin, kun ei ole yhteistä kieltä ja miten vastuukysymykset hoidetaan? Entä kuinka huolehditaan niin majoittajien kuin myös majoittajien turvallisuudesta. Myös kustannukset tulee huomioida: ”Jos halukkaita kotimajoittajia löytyy ja tämä tapa tulee edullisemmaksi tai korkeintaan yhtä kalliiksi kuin laitostamajoitus niin mikä ettei.” Lisäksi se herätti kysymyksiä, että mitä tapahtuisi kielteisen turvapaikkapäätöksen tullessa. Epäilyksistä huolimatta kommentteissa nostettiin esille sitä, että suomalaisten ja turvapaikanhakijoiden tutustuminen arjessa vähentäisi ennakkoluuloja, ja majoittuminen vanhusten luona tuottaisi jopa kodinhoidollista hyötyä. Yksi vastaaja toi osittaisratkaisuna esille tukiperhetoiminnan: ”Tukiperheessä vierailu esim. alkuun kerran kuussa viikonloppuna edistäisi kotouttamista.”

IDEA 7. Vastaanottokeskusten avoimuutta tulee lisätä, jolloin tavalliset suomalaiset pääsevät helpommin tutustumaan sekä turvapaikanhakijoihin että oloihin, joissa he vastaanottokeskuksissa elävät.

Täysin samaa mieltä	37,3%
Osittain samaa mieltä	25,3%
Neutraali	21,3%
Osittain eri mieltä	10,7%
Täysin eri mieltä	5,3%
En osaa sanoa	0,0%
<i>N 75, kommentteja 33</i>	

Vastaajat kannattivat avoimuutta, mutta kannustivat varovaisuuteen sen suhteen, että siinä ei mennä liian pitkälle: ”Ehkä voisi olla jotain avointen ovien päiviä, mutta täysin vapaa pääsy on mielestäni hieman liioiteltua, eikä se varmasti tunnu turvapaikanhakijoistakaan hyvältä, jos keskuksessa ravaa jatkuvasti vierasta väkeä aivan kuin eläintarhassa.” Kommentteissa ehdotettiin muun muassa avoimia peli- ja ruokailtoja sekä erilaisten tapahtumien järjestämistä. Keskeistä olisi varmistaa, että turvapaikanhakijoilla säilyy ”kotirauha” ja turvallisuus taattaisiin niin vierailijoille kuin myös turvapaikanhakijoille ja vastaanottokeskuksissa työskenteleville. Kommentteissa esiintyy kaksi vastapäistä näkemystä. Toisaalta nähdään, että negatiiviset asenteet omaavat suomalaiset voisivat sabotoida vastaanottokeskusten toimintaa. Toisaalta taas nähdään, että vastaanottokeskusten arjen tuleminen tutuksi voisi vähentää

suomalaisten turvapaikanhakijoihin kohdistamia pelkoja ja ennakkoluuloja: ”Kyllä! Vastaanottokeskukset ovat mysteereitä, joihin ei pääse.”

IDEA 8. Urheiluseurat ja erilaiset järjestöt tulee ottaa aktiivisesti mukaan järjestämään kohtaamispaikkoja turvapaikanhakijoille ja suomalaisille: liikuntaa, ruokakulttuuria, käsitöitä, talkoita jne. Tämä tutustuttaa turvapaikanhakijat nopeammin suomalaiseen elämään ja antaa suomalaisille mahdollisuuden tutustua turvapaikanhakijoihin. Kohtaamispaikat tulee luoda sinne, missä ihmiset arkipäivässään ovat.

Täysin samaa mieltä	52,1%
Osittain samaa mieltä	27,4%
Neutraali	11,0%
Osittain eri mieltä	8,2%
Täysin eri mieltä	1,4%
En osaa sanoa	0,0%

N 73, kommentteja 31

Idea sai laajaa kannatusta. Kommenteissa tuotiin esille positiivisina seikkoina hyvin samankaltaisia asioita kuin yllä muiden ideoiden osalta. Matalan kynnyksen paikkojen nähtiin ensinnäkin luovan edellytyksiä toisiin tutustumiselle. Tutustuminen puolestaan vähentäisi ennakkoluuloja ja juuri tekemisen kautta tutustuisi hyvin. Näkökulmana tuli esille myös se, että yhteisöllistä toimintaa tulisi olla Suomessa ylipäättään nykyistä enemmän, eikä sitä tarvitsisi kohdistaa millekään tietylle väestöryhmälle. Yksi osallistujista esitti lisäksi seuraavankaltaisen tempauksen toteuttamista: ”Asukastuvat, kirjastot, urheilujärjestöt ym. ym. – kaikki tulisi haastaa mukaan yhteisellä, isolla tempauksella. 100-vuotias Suomi voisi sisältää sata tapaa lähestyä turvapaikanhakijoita. Kaikille avoin kilpailu voisi tuottaa uusia näkökulmia :)”. Haasteeksi nähtiin kohtaamisten aikaansaaminen ”etäämmälle olevien välille”, koskien niin kantaväestöä kuin myös turvapaikanhakijoita. Entä mistä saadaan riittävästi aktiiveja ja riittääkö järjestöjen rahoitus tapahtumien toteuttamiseen? Lisäksi osa vastaanottokeskuksista on suhteellisen syrjässä, jolloin kohtaamispaikkojen luominen vaikeutuu. Kriittisimpinä kommentteina tuotiin esille muun muassa yhteenottojen lisääntyminen sekä tapahtumien luonne: ”Propagandatilaisuuksiako ei vielä ole tarpeeksi?”

IDEA 9. Teatterin ja draaman avulla tulee opettaa turvapaikanhakijoille suomalaisen yhteiskunnan toimintamalleja ja tapoja; miten voi toimia ja miten ei voi toimia sosiaalisissa tilanteissa. Tämä kaventaa suomalaisten ja turvapaikanhakijoiden välisiä kulttuurieroja.

Täysin samaa mieltä	32,4%
Osittain samaa mieltä	37,8%
Neutraali	17,6%
Osittain eri mieltä	4,1%
Täysin eri mieltä	8,1%
En osaa sanoa	0,0%

N 73, kommentteja 33

Teatterin ja draaman käyttäminen sai enemmistön tuen, joskin myös erimielisyyttä ilmeni. Haasteiksi nähtiin muun muassa kielimuurit ja harrastelijateattereiden vähäiset resurssit. Toiminta koettiin myös teennäisenä ja naurettavana: ”Naurettava ajatus, että aikuisia ihmisiä laitetaan pelleilemään teatterin keinoin.” Vastaajat pohtivat

myös sitä, että voiko taiteen avulla todella opettaa ja ottavatko turvapaikanhakijat teatterin kautta esitetyt näkemykset tosissaan. Vastakkaisina näkemyksinä tuotiin puolestaan esille, että teatteri toimisi esimerkiksi luentoja paremmin. Asiat jäisivät paremmin mieleen ja suomalaiseseen kulttuuriin kiinni pääseminen helpottuisi. Teatteri ja draama toimisivat molempiin suuntiin eli myös suomalaisilla voisi olla opittavaa. Kyseessä olisi yksi toimintatapa muiden joukossa: *"Menetelmistä viis, kunhan kotouttamista tapahtuu. Kaikki keinot käyttöön."*

IDEA 10. Vastaanottoraha tulee muuttua erilaisiksi maksukorteiksi tai palveluteleiksi, joiden käyttäminen tukee paikallista yrittäjyyttä vastaanottokustusten sijoituspaikkakunnilla.

Täysin samaa mieltä	31,1%
Osittain samaa mieltä	37,8%
Neutraali	10,8%
Osittain eri mieltä	9,5%
Täysin eri mieltä	5,4%
En osaa sanoa	5,4%
<i>N 74, kommentteja 34</i>	

Idea sai kannatusta, joskin keskeisenä haasteena nostettiin esille turvapaikanhakijoiden eriarvoistuminen: *"Taas paternalistinen, holhoava persu-assenne taustalla. Elämme kuitenkin demokratiassa, joka koskee kaikkia asukkaita yhdenvertaisesti."* Ideaa kuitenkin kannatettiin, koska sen nähtiin ehkäisevän vastaanottorahan lähettämistä lähtömaihin tai salakuljettajille: *"Kyllä, parempi niin että raha menee suomalaisille yrityksille kuin, että he lähettävät rahat esim. Irakiin tai Syyriaan. Silloin ei ainakaan tiedetä mihin ne rahat todellisuudessa päättyy."* Muutama kommentoija nosti esille vielä sen, että idean lähtökohta on ikään kuin väärä; vastaanottoraha pitäisi poistaa kokonaan tai sitä tulisi vähentää merkittävästi.

IDEA 11. Viranomaisten tulee tiedottaa aiempaa suuremmin turvapaikanhakijatilanteesta ja sen kehittymisestä; ei median välityksellä, vaan suoraan viranomaisilta kansalaisille. Esimerkiksi maahanmuuttovirasto ja sisäministeriö tiedottaisivat näkyvämmiin sosiaalisessa mediassa. Se ei riitä, että tiedot ovat viranomaisten verkkosivuilla, koska siellä käyvät vain harvat ja tietoa on vaikea löytää.

Täysin samaa mieltä	54,1%
Osittain samaa mieltä	25,7%
Neutraali	9,5%
Osittain eri mieltä	5,4%
Täysin eri mieltä	1,4%
En osaa sanoa	4,1%
<i>N 74, kommentteja 25</i>	

Idea sai vastaajien vahvan tuen. Tämä näkyi myös vastaajien kirjoittamissa kommentteissa: *"Erilaiset mediat viranomaisten ja kansalaisten välillä pyrkivät usein muokkaamaan sisältöä mahdollisimman myyväksi, joten suora, ammattimainen tiedotus olisi hyväksi."* *"Kyllä! Medialla tuntuu olevan aina jokin oma agendansa, jonka mukaisesti asia ilmoitetaan. Mieluummin suoraa tiedottamista! Todella hyvä idea."* Viranomaisten suuremman tiedottamisen nähtiin johtavan klikkiotsikoilta säästymiseen, spekulatioiden vähenemiseen ja tiedonvälityksen luotettavuuden parantamiseen. Toisaalta myös ihmisten omaa vastuuta tiedonhankinnassa nostettiin esille.

IDEA 12. Viranomaisten tulee tiedottaa turvapaikanhakijatilanteesta ja sen kehittymisestä suoraan koteihin jaettavilla tiedotteilla eli "tietopaketti postilukusta".

Täysin samaa mieltä	17,6%
Osittain samaa mieltä	18,9%
Neutraali	14,9%
Osittain eri mieltä	18,9%
Täysin eri mieltä	28,4%
En osaa sanoa	1,4%
<i>N 74, kommentteja 36</i>	

Idea kotiin jaettavista tiedotteista ei saanut osallistujien enemmistön kannatusta. Idea nähtiin toisaalta kalliina, toisaalta taas tilannetta turhaan paisuttelevana: *"Oikein hyvä idea toisaalta, mutta haasteena on se, kuinka suuri osa tällaisesta tiedotuksesta siirtyy suoraan roskakoriin eli se voi olla voimavarojen ja ajan ja rahan tuhlausta."* *"Kuulostaa niin dramaattiselta ja poikkeukselliselta eleeltä, että eiköhän se vain viestisi epäsuorasti, että nyt on jotain todella vaarallista meneillään."* Positiivisemmissä kommentteissa tuotiin esille sitä, että kaikki ihmiset eivät kuitenkaan käytä internetiä, jolloin kotiin jaettava tiedote tulisi tarpeeseen. Lisäksi osa osallistujista esitti idealle rajauksen eli tiedotetta voisi jakaa tarpeen vaatiessa asuinalue- tai kuntatasolla.

IDEA 13. Iltapäivälehtien tulee tehdä asiallisia, tietopohjaisia kuukausiliitteitä tai teemanumeroita turvapaikanhakijatilanteesta. Suomalaiset lukevat näitä paljon, joten sitä kautta saadaan nopeasti levitettyä tietoa.

Täysin samaa mieltä	28,8%
Osittain samaa mieltä	24,7%
Neutraali	24,7%
Osittain eri mieltä	8,2%
Täysin eri mieltä	12,3%
En osaa sanoa	1,4%
<i>N 73, kommentteja 37</i>	

Ideaa kannatti vain hieman yli puolet vastaajista. Kriittisimmät kommentoijat eivät nähneet, että iltapäivälehdet olisivat oikea taho tiedonlevittäjäksi: *"Luottamus näihin on likimain nollassa, huono vaihtoehto."* Lisäksi lehdistönvapaus nostettiin esille eli *"kuulostaa epäilyttävältä, että toimittajille saneltaisiin, miten jostain asiasta pitää kirjoittaa"*. Idea sai kuitenkin enemmän kannatusta kuin yllä esitetty idea kotiin jaettavasta tiedotteesta: *"Tämä tapa on parempi kuin kotitalouksille jaettavat tiedotteet. Tiedon lisäksi journalistien tavan mukaan asiaa pitää käänellä useasta eri näkökulmasta. Se parantaisi kansalaiskeskustelun tasoa"*. Kommentteissa kaivattiinkin avointa tiedottamista niin turvapaikanhakijatilanteeseen liittyvistä haitoista ja haasteista kuin myös uutisointia kotouttamiseen liittyvistä onnistumisista.

IDEA 14. Tulee luoda sähköinen, viranomaislähtöinen kansalaisfoorumi, jonne voi kirjautua omilla nettipankkitunnuksillaan. Foorumilla on mahdollista saada ajantasaista tietoa asioista sekä keskustella asioista omalla nimellään, ilman nimimerkkiä.

Täysin samaa mieltä	31,5%
Osittain samaa mieltä	32,9%
Neutraali	16,4%
Osittain eri mieltä	8,2%
Täysin eri mieltä	8,2%
En osaa sanoa	2,7%
<i>N 73, kommentteja 29</i>	

Idea sai kannatusta, joskin kommentteissa heijastui suomalaisen maahanmuuttokeskustelun polarisoituminen: *"Itse en kuitenkaan tällä hetkellä uskaltaisi palvelua käyttää sen pelossa, että saan jonkun rasistin kimppuuni."* *"Jos takaatte, että asiallisella tiedottamisella koko humanitaarisen maahanmuuton heikkouksista ei tule poistetuksi foorumilta tai saa rikossyytettä kiihottamisesta kansanryhmää vastaan."* Omalla nimellä kirjoittaminen herättikin jonkin verran vastustusta. Toisaalta sen nähtiin tuovan vastuuta kirjoittajalle. Hyvänä puolena korostui mahdollisuus kysyä kysymyksiä suoraan viranomaisilta. Myös foorumin vaikuttavuus nousi esille: *"Olisin toisaalta tällaisen kannalla, jos se ei olisi vain pelkkä "keskustelukerho" vaan voisi olla mahdollisuus myös vaikuttaa asioiden hoitoon eli sitä käytettäisiin myös, viranomaisten puolelta, ajatus- ja ideahautomona ja tällä tavalla lisättäisiin kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia."*

IDEA 15. Turvapaikanhakijoiden taustat tulee tarkistaa jo EU:n ulkorajoilla, ennen kuin he pääsevät EU-alueelle. Sen jälkeen aidosti turvapaikkaa tarvitsevat tulee sijoittaa nopeasti eri EU-maihin yhdessä sovittujen maakohtaisten kiintiöiden mukaisesti.

Täysin samaa mieltä	39,2%
Osittain samaa mieltä	29,7%
Neutraali	10,8%
Osittain eri mieltä	5,4%
Täysin eri mieltä	8,1%
En osaa sanoa	6,8%
<i>N 74, kommentteja 34</i>	

Ideaa kannatettiin, mutta se herätti kommentoijissa myös skeptisyyttä. Pohdintaa herätti muun muassa EU:n valtioiden kyky tehdä yhteistyötä ja jakaa kustannuksia, ulkorajojen valtioille koitua työmäärä sekä turvapaikanhakijoiden pakkautuminen rajoille. Lisäksi myös turvapaikkaa tarvitsevien sijoittamisen nopeuteen suhtauduttiin epäillen. Positiivisina seikkoina nähtiin, että idean mukainen toiminta tulisi ehkäiseeksi *"turvapaikkaturismia"* ja vähentäneeksi ihmissalakuljetusta. Kriittisinä näkökulmina tuotiin esille mahdolliset ongelmat turvapaikanhakijoiden ihmisoikeuksien toteutumisessa.

IDEA 16. Suomeen haettavien kiintiöpakolaisten määrää tulee kasvattaa; haetaan suoraan leireiltä eniten turvaa tarvitsevia (lapset, naiset ja vanhukset). Tämä ehkäisee ”turvapaikkaturismia” sekä ihmissalakuljetusta.

Täysin samaa mieltä	47,3%
Osittain samaa mieltä	23,0%
Neutraali	13,5%
Osittain eri mieltä	5,4%
Täysin eri mieltä	6,8%
En osaa sanoa	4,1%

N 74, kommentteja 30

Idea sai laajaa kannatusta. Kommentoijat korostivat erityisesti eniten turvaa tarvitsevien hakemisen merkitystä: *”Mahdollisuutena ja vahvuutena näen tässä sen, että ne ihmiset, jotka eniten tarvitsevat apua ja ovat kaikkein heikoimmassa asemassa omassa maassaan, saisivat kenties tällä tavalla paremmin apua! Nythän on myös niin, etteivät sairaat, vammaiset, vanhukset, lapset, naiset ja köyhät ihmiset sieltä hirveyksien keskeltä mihinkään pääse.”* Linjaus sai kannatusta myös niiltä, jotka olivat eri mieltä kiintiöpakolaisten määrän kasvattamisesta: *”Ensimmäisen lauseen kanssa eri mieltä, mutta toinen osa eli eniten turvaa tarvitsevien hakeminen iso plussa!”* Kriittisimmässä kommentissa korostettiin sitä, että pakolaiskiintiöt tulisi nollata väliaikaisesti, kunnes tilanne *”spontaanienveturvapaikanhakijoiden”* suhteen on saatu rauhoitettua.

IDEA 17. Suomen tulee ottaa vastaan ainoastaan kiintiöpakolaisia suoraan pakolaisleireiltä. Taustat tarkastetaan pakolaisleireillä, mikä vähentää tarvetta pitkiin selvitysprosesseihin Suomessa ja nopeuttaa näin pakolaisten integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan.

Täysin samaa mieltä	33,8%
Osittain samaa mieltä	18,9%
Neutraali	13,5%
Osittain eri mieltä	21,6%
Täysin eri mieltä	9,5%
En osaa sanoa	2,7%

N 74, kommentteja 30

Suhteessa yllä olevaan ideaan, jakoi tämä idea huomattavasti enemmän vastaajien näkemyksiä. Kriittisesti ideaan suhtautuvat näkivät sen olevan epärealistinen; raja-valvonta ei ole riittävää eikä kaikilla ole mahdollisuutta kulkea pakolaisleireille. Lisäksi pakolaisleirien työmäärä kasvaisi merkittävästi, jolla olisi puolestaan vaikutusta odotusaikoihin. Vastaajat nostivat esille myös vapaan liikkuvuuden sekä yhteisvastuun: *”Kriisitilanteissa meillä kaikilla on kuitenkin yhteisvastuu, ollaanhan me täällä planeetalla kaikki keskenämme. Mitä jos Suomeen tulisi samanlainen kriisi ja muut maat jättäisivät meidät oman onnemme nojaan?”* Myönteisinä kommentteina nousivat esille samat kuin yllä: *”Erittäin hyvä idea. Rahat kohdistuvat uudelleen suoraan niille, jotka turvaa tarvitsevat ja näin useampia voidaan auttaa.”*

IDEA 18. Kehitysyhteistyössä tulee kasvattaa koulutukseen käytettäviä resursseja. Tämä parantaa köyhempien maiden tilannetta kestävästi pitkällä aikavälillä ja vähentää tarvetta lähteä etsimään turvapaikkaa.

Täysin samaa mieltä	51,4%
Osittain samaa mieltä	29,7%
Neutraali	12,2%
Osittain eri mieltä	1,4%
Täysin eri mieltä	0,0%
En osaa sanoa	5,4%
<i>N 74, kommentteja 24</i>	

Idea sai vastaajien vahvan tuen. Tämä näkyi myös vastaajien kirjoittamissa kommentteissa: *"Koulutus parantaa aina oloja", "Eryteisesti tyttöjen koulutukseen kannattaa satsata!" "Kyllä, sillä ongelmat heidän kotimaissaan tulisi ratkaista niin, että siellä on hyvä ja turvallista elää. Koulutus on tässä avainasemassa."* Kommentteissa esiintyi myös hieman skeptisyyttä kehitysyhteistyötä kohtaan. Lisäksi kommentteissa nostettiin esille, että koulutuksen lisääminen ei ole niin relevantti asia sotaa käyvissä valtioissa tai vakavien luonnonkatastrofien yhteydessä: *"Voi auttaa pitkällä tähtäimellä köyhissä mutta vakaissa maissa, mutta koulutus ei jälleenrakenna sota-alueita eikä tuo rauhaa itsessään sodan keskelle."*

IDEA 19. Suomen tulee osallistua aktiivisemmin sotilaalliseen kriisinhallintaan. Autetaan hoitamaan ja ehkäisemään kriisejä kohdemaissa, jotta tarve etsiä turvapaikkaa vähenee.

Täysin samaa mieltä	24,7%
Osittain samaa mieltä	21,9%
Neutraali	21,9%
Osittain eri mieltä	17,8%
Täysin eri mieltä	9,6%
En osaa sanoa	4,1%
<i>N 73, kommentteja 24</i>	

Idea jakoi vastaajien näkemyksiä. Vastaajat näkivät hyväksi sen, että kriisit ratkaistaisiin paikan päällä, mutta sotilaallinen kriisinhallinta ei saanut kirjoitetuissa kommentteissa juurikaan kannatusta. Kommentteissa ideaa tarkennettiin siten, että kyseessä olisi *"rauhanomaista puuttumista ja rauhanturvatyön kaltaista olojen turvaamista"*. Sotilaallisen kriisinhallinnan nähtiin auttavan vain hetkellisesti: *"Sotilaallisella kriisinhallinnalla on varmaankin paikkansa, mutta se vaikuttaa enemmän oireen hoitamiselta kuin ongelmien ratkaisulta. Jos kriisit ovat monimutkaisia ja liittyvät esim. elinolosuhteiden sietämättömyyteen, mahdollisuuksien olemattomuuteen ja siitä kumpuvaan tyytymättömyyteen, ei sotilaallinen osallistuminen ratkaise asiaa."*

IDEA 20. Suomalaisen kulttuurin ei tule joustaa liikaa. Turvapaikanhakijoille tulee kertoa, että koska oleskellaan Suomessa, tulee kaikkien sopeutua suomalaisen yhteiskunnan sääntöihin ja tapoihin sekä kunnioittaa niitä.

Täysin samaa mieltä	54,1%
Osittain samaa mieltä	25,7%
Neutraali	2,7%
Osittain eri mieltä	6,8%
Täysin eri mieltä	9,5%
En osaa sanoa	1,4%

N 74, kommentteja 31

Idea sai laajaa kannatusta. Vastaajien kirjoittamissa kommentteissa idea herätti monipuolista pohdintaa. Samanmielisyyttä ilmensivät muun muassa seuraavat kommentit: *"100% samaa mieltä. Maassa maan tavalla tai ulos", "Tämän pitäisi olla ihan itsestään selvää. Suomalainen kulttuuri ja suomalaiset ovat joustaneet aivan liikaakin jo joissakin asioissa."* *"Tapakulttuuria olisi korostettava, sillä se ei ole lakiin kirjoitettu."* Toisaalta tuotiin esille sitä, että Suomessakaan ei ole yhtä ainoaa suomalaista kulttuuria, jonka mukaan tulisi toimia. Keskeistä olisi lain noudattaminen: *"Jokaisen ihmisen pitää saada olla sellainen, minkälainen hän haluaa, eikä ketään pidä pakottaa toisten tapoihin. Laki on erikseen ja sitä tulee tietenkin kaikkien noudattaa."*

IDEA 21. Kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneille, laittomasti maassa oleskeleville henkilöille tulee tarvittaessa tarjota vain "suoja pakkasesta" ja akuutti terveydenhoito.

Täysin samaa mieltä	35,1%
Osittain samaa mieltä	14,9%
Neutraali	13,5%
Osittain eri mieltä	14,9%
Täysin eri mieltä	14,9%
En osaa sanoa	6,8%

N 74, kommentteja 33

Ideaan kantaa ottaminen koettiin vaikeaksi. Kommenteissa näkyy näkemysten vahva jakautuminen. Ideaa kohtaan ilmeni kahdenlaista kriittisyyttä. Siinä missä toiset olivat sitä mieltä, että mitään palveluja ei tulisi tarjota, toiset taas kannattivat turvapaikkapäätösten uudelleentutkintaa: *"Ei tule tarjota mitään, vaan heidät tulee poistaa Suomesta saman tunnin sisällä kielteisen turvapaikkapäätöksen jälkeen."* *"Mielestäni jos ihmisellä ei ole oikeasti paikkaa minne mennä, tulisi hänen päätöksensä tutkia uudestaan. Ei ihmisiä pitäisi jättää heitteille Suomen kaltaisessa maassa."* Minimipalvelut tulisi turvata *"ihmisyyden nimissä"*, toisaalta taas *"mitään ylimääräistä"* ei pitäisi tarjota.

IDEA 22. Kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden, laittomasti maassa oleskelevien henkilöiden auttamisen käytäntöjen tulee olla selkeät ja yhdenmukaiset koko Suomessa.

Täysin samaa mieltä	68,9%
Osittain samaa mieltä	21,6%
Neutraali	0,0%
Osittain eri mieltä	2,7%
Täysin eri mieltä	0,0%
En osaa sanoa	6,8%
<i>N 74, kommentteja 22</i>	

Suhteessa yllä olevaan ideaan, oltiin tästä ideasta huomattavan samanmielisiä. Kommenteissa näkemykset kuitenkin taas jakaantuivat. Erimielisyys ilmeni siinä, minkä sisältöisiksi nämä käytännöt nähtiin: ”Sama sääntö koko Suomessa, pois maasta”, ”Mutta ei niiden tarvitse kuitenkaan olla tylyjä ja epäinhimillisiä.” Myös mahdolliset sanktiot jakoivat näkemyksiä: ”Ei kenenkään/minkään auttamishalu/mahdollisuuksia ainakaan tulisi lainsäädännöllä rajoittaa.” ”Koko maan, ja kaikkien siellä toimivien tulee noudattaa vain ja ainoastaan Suomen lakeja ja asetuksia, esim. kirkko ei voi toimia vastoin maan lakeja.”

4.3 Näkemysten muutos kansalaisfoorumeissa

Kansalaisfoorumeissa ennen ja jälkeen pienryhmäkeskustelujen kerätty kyselyaineisto raportoidaan tässä luvussa ainoastaan niiltä osin kuin vastausjakaumissa oli selkeitä eroja. Kaikki ennen ja jälkeen kyselyiden vastausjakaumat ovat liitetaulukoissa 1-7 (ks. liite 3). Osa kysymyksistä jätettiin sähköisen kansalaiskyselyn alustavan analyysin ja vastaajien palautteen perusteella pois ja joidenkin kysymysten järjestystä muutettiin, joten liitetaulukoissa 1-7 esitetyt osiot ja niiden sisältämät väittämät eivät täysin vastaa luvussa 3 raportoidun sähköisen kansalaiskyselyn alalukujen (osioiden) jaottelua. (Sähköisen kansalaiskyselyn väittämät ovat liitteenä 1 ja kansalaisfoorumeissa kerätyn kyselyaineiston väittämät ovat liitteenä 2.)

Yleisenä havaintona voidaan todeta, että tiedonsaannin ja keskustelujen jälkeen en osaa sanoa -vastausten määrä väheni sellaisten kysymysten kohdalla, johon foorumeissa esitettyssä tietopakettissa tai asiantuntijoiden vastauksissa saatiin selvästi uutta informaatiota. Tällaisia väittämiä olivat selkeimmin taloutta koskevat (esim. valtio käyttää liikaa rahaa turvapaikanhakijoiden vastaanottopalveluihin, liitetaulukko 6) tai toimenpiteitä turvapaikanhakijoiden maahantulon kontrolloimiseksi koskeneet väittämät (esim. kauppapoliittisten keinojen hyödyntäminen tai EU-valtioiden vastuu turvapaikanhakijoiden rekisteröimisessä, liitetaulukko 2). Sama yleisilmiö havaitaan myös ei samaa eikä eri mieltä -vastausten merkittävänä vähenemisenä useiden väittämien kohdalla. Tämä on erityisen selvää esimerkiksi turvapaikanhakijoiden vastaanottamista koskevissa väittämissä, kuten ”Suomen tulee tarvittaessa alentaa vastaanottokeskusten palvelutasoa, kuten työ- ja opintotoimintaa” (liitetaulukko 4). Aineiston perusteella voidaan tehdä varovainen päätelmä siitä, että tiedon saaminen sekä aiheesta keskustelu helpottavat mielipiteen muodostamista kyseisestä aiheesta. Toisaalta, on havaittavissa viitteitä myös siitä, että tiedon lisääntyminen saattaa vaikeuttaa mielipiteen muodostamista. Informaation lisääntymisen seurauksena asioiden monialaisuus näyttäytyy uudessa valossa.

Kun tarkastellaan ennen ja jälkeen kyselyjen väittämäkohtaisten vastausten keskiarvojen nettomuutoksia (vastauskeskiarvon suoraa muutosta eri ryhmien, ennen-jälkeen välillä, ilman, että tarkastelleen yksittäisten vastausten muutosten suuntaa), voidaan todeta vastausten muuttuneen tilastollisesti merkitsevästi viiden väittämän kohdalla:

1. Kansalaisfoorumiin osallistumisen myötä foorumiin osallistuneista niiden määrä lisääntyi, jotka olivat sitä mieltä, että erilaisia mielipiteitä turvapaikanhakijatilanteeseen liittyen voi esittää ilman leimautumisen pelkoa ($p=0,024$). Muutos selittyi sillä, että väittämästä vahvasti eri mieltä olevien osuus on selkeästi vähentynyt (liitetaulukko 1). Muutokseen vaikuttanee itse kansalaisfoorumiin osallistumiseen liittyvä itseisarvo; osallisuus ja osallistuminen keskusteluun lisää kokemusta siitä, että omia mielipiteitä on mahdollista tuoda julki ja niitä kuunnellaan. Mikäli kansalaisfoorumin keskusteluympäristö koetaan turvalliseksi, vähentäne se leimautumiseen liittyvää pelkoa.²⁴
2. Kansalaisfoorumiin osallistuminen vaikuttaa pehmentäneen osallistujien näkemyksiä siitä, että turvapaikanhakijoiden maahantulo johtaa sosiaalisiin konflikteihin ($p=0,006$). Liitetaulukosta 3 nähdään, että muutos on tapahtunut lähinnä siten, että väittämästä vahvasti samaa mieltä olevien määrä on hieman laskenut.
3. Kansalaisfoorumiin osallistuneista niiden määrä vähentyi, jotka olivat sitä mieltä, että turvapaikanhakijoiden maahantulo kasvattaa terrorismin uhkaa ($p=0,015$). Myös tässä kohdin muutos on tapahtunut lähinnä siten, että vahvasti samaa mieltä olevien määrä on hieman laskenut (liitetaulukko 3).
4. Kansalaisfoorumiin osallistuneista niiden määrä lisääntyi, jotka olivat sitä mieltä, että valtion velkaa voidaan lisätä tilanteesta selviämiseksi, jos turvapaikanhakijoiden määrä kasvaa vuoden 2015 tilanteesta ($p=0,038$). Liitetaulukosta 6 nähdään, että tämän väittämän kohdalla samaa mieltä olevien määrä on lisääntynyt selkeästi.
5. Kansalaisfoorumiin osallistuneista niiden määrä vähentyi, jotka olivat sitä mieltä, että turvapaikanhakijoiden aktiivinen osallistuminen suomalaisen yhteiskunnan perustoimintoihin edistää sopeutumista suomalaiseen kulttuuriin ($p=0,007$). Tämä muutos näkyy erityisen selkeänä liitetaulukossa 6 siinä, että väittämästä ennen pienryhmäkeskusteluja vahvasti samaa mieltä olleiden määrä on pudonnut noin 72%:sta 62%:iin. Tässä on kuitenkin syytä huomioda, että väittämän kanssa eri mieltä olevien määrä ei kuitenkaan kasvanut. Kansalaisfoorumeissa keskusteltiin runsaasti integroitumisesta ja sopeutumisesta suomalaiseen yhteiskuntaan. Keskusteluissa esimerkiksi työllistyminen ja turvapaikanhakijanaisten asema osana suomalaista yhteiskuntaa koettiin erittäin haastavana, eikä sopeutumista tai integraatiota koettu näiden asioiden kohdalla aina yrityksestä huolimattakaan syntyvän. Muun muassa tällä keskustelulla saattaa olla vaikutusta siihen, että vaikka toisaalta esikotoutumisen merkitystä korostettiin runsaasti niin keskusteluissa kuin niiden aikana syntyneissä ideoissakin, saman aikaisesti alettiin hahmottaa sopeutumisen ja integraation haastavuus sekä siihen liittyviä ongelmakohtia. Suhtautuminen suomalaiseen kulttuuriin sopeutumiseen vaikuttaa olevan seikka, jossa tiedon saanti sekä puntaroivat keskustelut avaavat kysymyksen moniulotteisuutta

²⁴ Tämä on tuotu esille myös aiemmassa tutkimuksessa, ks. esim. Raisio ym. (2017).

uudella tavalla, ja tätä kautta ikään kuin vaikeuttavat vahvojen kannanottojen muodostamista.

Kun yksittäisten vastausten suuntien muutosta (negatiivisesta positiiviseen, positiivisesta negatiiviseen, neutraalista negatiiviseen jne.) tarkasteltiin, havaittiin kuitenkin, että vastausten muutosten suunnissa on selkeä trendi ainoastaan kahden väittämän kohdalla: 1) Turvapaikanhakijoiden aktiivinen osallistuminen suomalaisen yhteiskunnan perustoimintoihin (esimerkiksi työ, opiskelu ja harrastukset) edistää sopeutumista suomalaiseen kulttuuriin (17 osallistujaa muutti näkemystensä vähemmän myönteiseksi) ja 2) Suomen tulee vaatia kaikilta EU:n jäsenmailta vastuuta rekisteröidä maahan saapuneet turvapaikanhakijat, jotta rekisteröimätön liikkuminen Schengen-alueella saadaan loppumaan (19 osallistujaa muuttui näkemyksensä vähemmän myönteiseksi). Kuten edellä on todettu, näistä ensimmäisen kohdalla myös vastauskeskiarvojen nettomuutos on tilastollisesti merkitsevä.

Tarkasteltaessa yksittäisten vastausten muutosten suuntia ovat selkeimmät yhteen suuntaan tapahtuneet suuret muutokset havaittavissa seuraavissa väittämässä:

- ”Suomessa on riittävästi mahdollisuuksia osallistua aktiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun turvapaikanhakijatilanteesta.” Neutraalista kielteiseen muutti mielipiteensä kansalaisfoorumin aikana 14 osallistujaa. Toisaalta myös kahdeksan osallistujaa muutti mielipiteenä kielteisestä myönteiseen.
- ”Turvapaikanhakijoiden maahantulo johtaa sosiaalisiin konflikteihin (esimerkiksi väkivaltaisiin yhteenottoihin eri väestöryhmien välillä).” Kantansa neutraalista kielteiseksi muutti kymmenen osallistujaa.
- ”Turvapaikanhakijoiden maahantulo kasvattaa rikollisuutta.” Kantansa neutraalista kielteiseksi kansalaisfoorumin aikana muutti 13 osallistujaa.
- ”Suomen tulee tarvittaessa alentaa vastaanottokeskusten palvelutasoa, kuten työ- ja opintotoimintaa.” Suhteessa tähän väittämään 10 osallistujaa muutti näkemyksensä neutraalista myönteiseksi ja 8 osallistujaa neutraalista kielteiseksi.

Useiden väittämien kohdalla voidaan todeta muutosta kansalaisfoorumeiden aikana tapahtuneen hyvin vähän. Lisäksi myös kaikkien edellä raportoitujen muutosten tulokinnassa tulee huomioiden muutosten olevan a) varsin pieniä ja b) silloinkin, kun ne koko vastauten keskiarvojen tasolla ovat tilastollisesti merkitseviä, tarkasteltaessa muutosten suuntia ovat näkemykset kuitenkin muuttuneet hyvin moneen suuntaan. Kansalaisfoorumeiden ei voida todeta aiheuttaneen osallistujien mielipiteissä suuria muutoksia esimerkiksi turvapaikkapolitiikkaan kielteisemmin tai myönteisemmin suhtautuviksi. Merkittävin muutos on tapahtunut siinä, että 1) neutraalisti eri väittämiin suhtautuvat ovat foorumin keskustelujen jälkeen valmiimpia ottamaan väittämiin selkeästi joko eriävän tai sitä kannattavan mielipiteen ja 2) en osaa sanoa -vastausten määrä vähenee jonkin verran kauttaaltaan, ja selkeämmin juuri väittämässä, joihin kansalaisfoorumi on tuottanut uutta informaatiota.

4.4 Kokemukset kansalaisfoorumiin osallistumisesta

Kansalaisfoorumeiden osallistujilta kerättiin tietoa myös siitä, kuinka he kokivat kansalaisfoorumin menetelmänä. Taulukossa 7 on kuvattuna osallistujien kansalaisfoorumeiden lopuksi täyttämässään kyselyssä ilmaistut näkemykset. Näkemysten voi tulkita olevan kauttaaltaan hyvin positiivisia. Esimerkiksi yli 85% osallistujista koki ryhmässä keskustelemisen miellyttävänä kokemuksena. Suurimman osan (87,5%) mielestä myös omien mielipiteiden esille tuominen oli helppoa. Keskustelun nähtiin myös osoittaneen, että omista poikkeavat mielipiteet voivat olla perusteltuja. Väitteen kanssa täysin tai osittain samaa mieltä oli hieman vajaa 80% osallistujista. Lähes kaikki (95,8%) kansalaisfoorumeiden osallistujat olisivat myös valmiita osallistumaan uudelleen samantyyppisiin tilaisuuksiin.

Taulukko 7: Osallistujien kokemukset kansalaisfoorumista menetelmänä (%).

	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Neutraali	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
Ryhmässä keskusteleminen oli miellyttävä kokemus.	60,0	25,8	6,7	6,7	0,8	0,0
Minun oli helppo tuoda omia mielipiteitani esiin keskustelussa.	61,7	25,8	4,2	7,5	0,8	0,0
Keskustelu osoitti, että myös omistani poikkeavat mielipiteet voivat olla perusteltuja.	45,0	34,2	13,3	5,0	0,8	1,7
Osallistuisin mielelläni uudelleen samantyyppiseen kansalaisfoorumiin.	85,8	10,0	2,5	0,0	0,8	0,8
Kansalaisfoorumiin osallistumalla pystyn vaikuttamaan itselleni tärkeisiin asioihin.	32,5	40,0	19,2	1,7	0,8	5,8
Yhteiskunnallisen päätöksenteon tukena tulisi järjestää tavallisille kansalaisille tarkoitettuja kansalaisfoorumeiden tapaisia keskustelutilaisuuksia.	80,0	15,8	1,7	2,5	0,0	0,0
Turvapaikkapolitiikkaa koskevat tiedoni lisääntyivät kansalaisfoorumin aikana.	52,5	30,0	9,2	5,0	3,3	0,0
Turvapaikkapolitiikkaa koskevat näemykseni muuttuivat kansalaisfoorumin aikana.	4,2	30,0	20,0	22,5	20,8	2,5

Osallistujat olivat myös suhteellisen positiivisia sen suhteen, että kansalaisfoorumiin osallistumalla pystyi vaikuttamaan heille itselleen tärkeisiin asioihin, joskin vajaa 30% osallistujista olikin hieman epäileväisiä asian suhteen. Myös aiemmissa tutkimuksissa (esim. Raisio ym. 2017) osallistumisen vaikuttavuuden todentaminen on herättänyt osallistujista epäluuloisuutta. Tästä huolimatta osallistujat näkivät, että yhteiskunnallisen päätöksenteon tukena tulisi järjestää tavallisille kansalaisille tarkoitettuja kansalaisfoorumeiden tapaisia keskustelutilaisuuksia. Vain 2,5% osallistujista oli asian suhteen osittain eri mieltä ja vajaa 2% osallistujista omasi neutraalin mielipiteen. Tärkeänä havaintona nousi esille myös se, että hieman yli 80% osallistujista koki, että heidän turvapaikkapolitiikkaa koskevat tietonsa lisääntyivät kansalaisfoorumin aikana. Vastaavasti eniten erimielisyyttä (43,3% täysin tai osittain eri mieltä) aiheutti

väite siitä, että osallistujien turvapaikkapolitiikkaa koskevat näkemykset olisivat muuttuneet kansalaisfoorumien aikana.

Osallistujilla oli lisäksi mahdollisuus, kansalaisfoorumeissa kehitettyjä ideoita arvioidessaan, antaa palautetta kansalaisfoorumimenetelmästä. Sähköisen lomakkeen lopussa oli avoin kenttä, johon toivottiin näkemyksiä kansalaisfoorumeiden positiivisista ja negatiivista puolista kuin myös konkreettisia kehittämisideoitakin. Lomakkeen täyttäneistä 75 henkilöstä 37 henkilöä antoi palautetta. Laadullinen palaute tukee kansalaisfoorumeiden loppukyselyjen määrällistä aineistoa. Ensinnäkin osallistujat toivat kommentteissaan esille sen, että kansalaisfoorumeissa pystyi tuomaan esille oman mielipiteensä: ”*Erittäin hyvä ja kiinnostava tapa päästä osalliseksi keskustelusta. Tilaisuudessa uskalsi sanoa mielipiteensä, ilman pelkoa leimautumisesta.*” ”*Olen kokenut, että saan paremmin ajatuksiani eteenpäin, niitä ei tyrmätä ylimielisesti niin kuin usein face to face -keskusteluissa tehdään.*” Toisaalta yksi osallistuja toi esille tähän liittyviä haasteita: ”*Oli kiinnostavaa osallistua. Jotenkin vain tuntui, etten saanut omassa ryhmässäni omaa ääntäni kuuluviin. Kenties toinen ääripää vaiensi.*” Lisäksi toinen osallistuja koki, että maahanmuuttokriittisemmät osallistujat olisivat omilla mielipiteillään johdatelleen keskusteluiden suuntaa. Positiivisina näkemyksinä tuli esille myös mielipiteiden moninaisuus, kuulluksi tuleminen ja tiedonsaanti:

”Erinomainen tapa tuoda tavallisten ihmisten mielipide esille ruotuun katsomatta. Kattava ja eri sukupuolten sekä eri-ikäisten hyvä tapa saada tietoa ja tulla kuulluksi.”

”Tilaisuus oli varsin onnistunut. Hyvää keskustelua erilaisine mielipiteineen. Sain myös paljon uutta tietoa tilanteesta.”

”Oli antoisaa ja tuntui, että vihdoinkin Suomen kansaa kuunnellaan!”

”Hieno tilaisuus ja hienoja ideoita. Onneksi saadaan kansalaistenkin mielipide kuulluksi.”

Osallistujat toivoivat lisää vastaavankaltaisia tilaisuuksia. Kansalaisfoorumeille nähtiin tilaus: ”*Viime aikoina kärjistynyt ja polarisoitunut keskusteluilmapiiri kertoo mielestäni juuri siitä, ettei tällaisia avoimen keskustelun foorumeita juuri ole. Koin tapahtuman oikeasti kehittävänsä omia pohdintoja Suomen maahanmuutto- ja turvapaikanhakijatilanteesta.*” Myös paikalla olleet viranomaiset saivat kiitosta: ”*Jäi fiilis, että meitä oikeasti kuunnellaan, ja Maahanmuuttoviraston ihmiset vaikuttivat ihan ihmisiltä, eikä vain virkansa puolesta höpöttäviltä koneilta.*” Se, että osallistuminen ei päättynyt kansalaisfoorumeihin, vaan osallistujat saivat vielä arvioida foorumeissa syntyneitä ideoita, herätti myös kommentteja. Tämä ”*jälkihoito*” koettiin positiivisesti, joskin yksi osallistuja huomautti hänen ideansa puuttumisesta²⁵, kun taas toinen kritisoi itse ideoita:

”Olipa kovin outoja juttuja tässä kyselyssä. Lähtökohta turhan viranomaiskeskeinen. Vapaa kansalaisyhteiskunta ja humaani asenne puuttui. Kysymykset naiiveja ja triviaaleja. Toivottavasti tämä ei tullut Perussuomalaisten puoluetoilta!? Kysehän on tässä asiassa hädänalaisista, kuolemaa paenneista ihmisistä! Älkää siis lyökö lyötyjä!”

²⁵ Osallistuja kommentoi ideansa käsitelleen sitä, että turvapaikanhakijat saisivat Suomessa ensisijaisesti eväitä ja ammatillista koulutusta paluumuutolle kotiseudulle, jolloin myös suomalaisille tulisi suurempi motivaatio auttaa ja syntyisi yhteiseksi hyväksi ja päämääräksi tähtäävä kansallinen hanke.

Osallistajat esittivät myös kehittämissideoita. Toivomuksena esitettiin muun muassa, että vastaavankaltaisella konseptilla voisi luoda kohtaamisia turvapaikanhakijoiden ja "tavallisten suomalaisten" välille. Keskusteluaikaa voisi jatkossa olla enemmän ja tila rauhallisempi, jolloin kovaäänisemmät ryhmät eivät häiritsisi muiden ryhmien keskusteluja. Lisäksi "faktatietoa omaavia viranomaisia" olisi voinut olla enemmänkin paikalla. Myös keskusteluaiheita voisi jatkossa monipuolistaa: "*Lisää tällaista osallistuvaa demokratiaa ja kaikenlaisista aiheista!*"

5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Johtopäätökset esitetään seuraavaksi kuudessa eri alaluvussa: yhteiskunnallinen polarisaatio, esikotoutuminen, turvallisuus, kehitysapu ja kiintiöpakolaisjärjestelmä, laittomasti maassa oleskelevat sekä viimeisenä tutkimuksen rajoitukset, haasteet sekä aineistosta nousevat jatkotutkimusaiheet. Alaluvut sisältävät koko aineistosta selkeimmin esiin nousseet kokonaisuudet.

5.1 Yhteiskunnallinen polarisaatio

Tutkimuksen aineistosta yksittäisenä eniten suomalaisia turvapaikkatilanteessa huolestuttavana teemana nousee esille koko yhteiskuntaa leimaava polarisaatiokehitys. Huoli suomalaisen yhteiskunnan polarisaatiosta nousee esiin niin sähköisen kansalaiskyselyn avovastauksissa, kansalaisfoorumeiden keskusteluissa kuin myös kansalaisfoorumeissa syntyneiden ideoiden arvioinnissakin. Se näkyy selkeästi myös kyselyvastauksissa niiden väitteiden kohdalla, joissa pyydettiin ottamaan kantaa esimerkiksi suomalaisen yhteiskunnan keskustelukulttuuriin. Olipa mielipide turvapaikkakäytökseen mikä tahansa, koetaan leimautumisen mahdollisuus hyvin suurena. Oma mielipidettä ei koeta voitavan esittää suoraan ja mahdollisuudet asialliseen, tietopohjaiseen keskusteluun esimerkiksi turvapaikkapolitiikasta koetaan heikoiksi. Sama kokemus on sekä niillä, jotka suhtautuvat turvapaikanhakijatilanteeseen negatiivisesti tai kriittisesti että niillä, jotka näkevät sen positiivisena ilmiönä. Aineiston perusteella vaikuttaa siltä, että suomalaiset ovat hyvin huolestuneita, koska julkisen keskustelun valossa on olemassa vain kaksi äärimielipidettä – olet joko suvakki tai rasisti.

Tarve asialliselle, rauhalliselle keskustelulle turvapaikanhakijatilanteesta näyttäytyy aineistossa kauttaaltaan. Sähköiseen kansalaiskyselyyn vastasi viikossa yli tuhat suomalaista. Kyselyyn annettiin avoimia vastauksia poikkeuksellisen runsaasti ja niissä sekä kiiteltiin mahdollisuutta saada oma ääni viimeinkin turvallisesti kuuluviin että samalla kuitenkin epäiltiin onkohan tälläkään lopulta merkitystä. Kansalaisfoorumeihin osallistui 123 suomalaista, käyttäen vajaa neljä tuntia omaa vapaa-aikaansa osallistuakseen yhteiskunnalliseen keskusteluun arasta ja hankalasti käsiteltävästä aiheesta. Kansalaisfoorumeissakin aihe koettiin vaikeaksi ja oman mielipiteen esittäminen suoraan osittain hankalaksi, koska leimautumisen pelko oli myös näissä keskusteluissa läsnä. Siitä huolimatta kansalaisfoorumit koettiin tarpeellisiksi ja onnistuneiksi. Ne tarjosivat suomalaisille mahdollisuuden reippaaseenkin, mutta asialliseen ja fasilitoituun, keskusteluun tärkeästä yhteiskunnallisesta teemasta. Tiedonsaanti ja erityisesti Maahanmuuttoviraston asiantuntijoiden läsnäolo koettiin tärkeäksi keskustelujen onnistumiselle. Kansalaisfoorumeissa koettiin pääasiassa päästävän pois vastakkainasettelusta asiakeskustelun ympärille, joskin keskusteluihin mahtui myös polarisoituneempia kannanottoja ja kärkkäämpiä kohtaamisia eri näkemysten välillä. Tästä huolimatta, ja myös sen vuoksi, avoin keskustelu koettiin erittäin tärkeäksi ja sitä toivottiin järjestettävän lisää myös muista yhteiskunnallisesti aroista aiheista.

Valtaosan tähän tutkimukseen osallistuneista suomalaisista voidaan tulkita olevan niin sanottuja tolkun kansalaisia. He vaikuttavat suhtautuvan turvapaikkakäytökseen avoimesti, mutta asiallisen kriittisesti. Turvapaikkakäytöksen kompleksisuus ja sen kietoutuminen laajempaan kansainväliseen kehitykseen sekä myös monialai-

sesti kansallisiin yhteiskunnallisiin ilmiöihin ymmärretään ja sitä puntaroidaan. Myös toisten, eri mieltä olevien näkemyksiä pyritään kuuntelemaan, eikä suoraan hylkäämään; kyetään ikään kuin astumaan toisen saappaisiin. Halutaan myös lisää tietoa ja sen myötä ymmärrystä. Ääripäitä turvapaikkakeskustelussa on kaksi – täysin kielteinen ja kriittikittömän myönteinen – mutta nämä ääripäät vaikuttavat tutkimuksen aineistoon nojaten edustavan hyvin pientä osaa kansasta. Äärimmäiset mielipiteet suuntaan ja toiseen ovat saaneet huomattavasti enemmän näkyvyyttä ja kuuluvuutta, kuin mitä niiden suhteellinen osuus kansasta antaisi odottaa. Tämän koettiin olevan erityisen korostuneesti esillä sosiaalisessa mediassa, jossa jo yksi ihminen voi omalla toiminnallaan ja päivityksillään saada omassa sosiaalisen median verkostosaan aikaan tarkoituksellisen ”kuplan”. Sosiaalinen media nähtiin myös erityisen alttiiksi tahallisen vaikuttamisen ja disinformaation levittämisen ja leviämisen kannalta.

Tarve suoralle viranomaistiedottamiselle

Polarisaatiokehitystä ruokkii osaltaan se, että tietoa turvapaikkaprosessista, turvapaikkapolitiikasta, turvapaikanhakijoiden todellisista määristä, profiilista ja lähtömaista, turvapaikkapäätöksenteon kriteereistä ja niin edelleen ei koeta olevan riittävästi ja helposti saatavilla. Sähköisessä kansalaiskyselyssä vastaajien oli hyvin vaikea erottaa eri viranomaisten tiedottamistoimintaa toisistaan eikä esimerkiksi viranomaisten verkkosivuilta juuri etsitä tietoa itse. Kansalaisfoorumeissa tätä teemaa pystyttiin tarkentamaan ja keskusteluissa tuotiinkin erittäin usein esille, että kaivataan aivan suoraa viranomaistiedottamista kansalaisille. Tiedottamiseksi ei riitä medialle toimitettu tiedote tai viranomaisen verkkosivuille esiin laitettu informaatio. Median koetaan usein värittävän ja suodattavan viranomaisten viestejä, eikä informaatio verkkosivuilta saavuta suurta yleisöä. Kansalaisfoorumeissa tuotiin esille sitä, että mikäli huhut saavat siivet esimerkiksi sosiaalisessa mediassa pitäisi ne pyrkiä katkaisemaan viranomaisten toimesta tiedottamalla mahdollisimman nopeasti. Myös eri teemoista vaikeneminen ruokkii huhuja ja on omiaan lisäämään polarisaatiokehitystä kiihdyttävää toimintaa. Kun median viestiin ei koeta voitavan luottaa, eikä suoraa viranomaistiedottamista ole riittävästi, etsitään tietoa yhä enemmän vaihtoehtolähteistä.

Kansalaisfoorumeissa nostettiin esille yksittäisenä ideana suomalaisen keskustelukulttuurin parantamiseksi sähköinen viranomaisten ylläpitämä ja fasilitoima kansalaisfoorumi. Foorumilla voitaisiin välittää suoraa informaatiota, keskustella sekä kysellä. Foorumiin kirjauduttaisiin omilla pankki- tms. tunnuksilla ja keskustelu käytäisiin avoimesti omalla nimellä. Tätä pidettiin vastavoimana usein sosiaalisessa mediassa tai verkkoviestimissä käytävälle vihamieliselle verkkokeskustelulle.

5.2 Esikotoutuminen

Esikotoutuminen on teema, joka sai laajaa kannatusta läpi aineiston. Tämä näkyy niin sähköisen kansalaiskyselyn vastausjakaumissa, kansalaisfoorumeiden keskusteluissa kuin kansalaisfoorumeissa syntyneissä ideoissa. Kansalaisfoorumeiden ideoista lähes puolet (ks. ideat 1-10, luku 4.2.) keskittyi esikotoutumiseen tai suomalaiseen yhteiskuntaan integroitumiseen liittyviin teemoihin. Turvapaikanhakijat viettävät monista järjestelmänsäkin liittyvistä syistä pitkiä aikoja vastaanottokeskuksissa ja tutkimukseen osallistuneet toivat vahvasti esille, että tämä aika pitäisi ottaa hyötykäyttöön. Turvapaikanhakijoille tulee tarjota mahdollisuus järkevään hyödylliseen tekemiseen. Tämän nähdään ehkäisevän turhautumista ja sen myötä usein esiintyviä lieveilmiöitä. Järkevä tekeminen ja osallistuminen tavallisiin suomalaisen yhteiskunnan

toimintoihin mahdollisimman aikaisesta vaiheesta lähtien, koetaan lopullisen kotoutumisen kannalta erittäin oleelliseksi. Kielen opettelu normaaleissa arjen tilanteissa välittömästi maahan saapumisen jälkeen nähtiin erittäin tärkeänä, niin kansalaiskyselyn aineistossa kuin kansalaisfoorumeiden keskusteluissakin.

Turvapaikanhakijoiden odotetaan myös osallistuvan vastikkeellisesti johonkin yhteiskunnan kannalta järkevään toimintaan. Vastaanottorahan nähtiin vaativan vastikkeellista toimintaa. Vastikkeellisuuden koettiin myös vähentävän suomalaisen kantaväestön kokemusta siitä, että turvapaikanhakijat saisivat etuja muun väestön kustannuksella.

Toisaalta erityisesti kansalaisfoorumeissa pohdittiin myös sitä, menevätkö esikotoutumiseen käytetyt resurssit niin sanotusti hukkaan, mikäli henkilö saa kielteiden turvapaikkapäätöksen. Tälle vastaanäkemysnä tuotiin esiin, että kaikki koulutus ja kokemus on ihmiselle aina hyödyllistä ja esimerkiksi osallistuminen suomalaisen yhteiskunnan toimintaan saattaa antaa lähtömaahan palaavalle paremmat mahdollisuudet sekä selvitä paluunsa jälkeen että olla rakentamassa kotimaansa yhteiskuntaa tulevaisuudessa. Näin esikotoutuminen rinnastettiin eräällä tavalla kehitysyhteistyöhön. Ristiriitaisena aineistossa suhteessa esikotoutumisen suureen kannatukseen voidaan nähdä se, että tarpeen vaatiessa selkeä enemmistö kansalaiskyselyn vastaajista on kuitenkin valmis karsimaan vastaanottopalveluiden tasoa, mikäli tilanteessa selviäminen tätä edellyttää.

5.3 Turvallisuus

Sekä kansalaiskyselyn että kansalaisfoorumeiden aineistosta nähdään, että enemmistö tutkimukseen osallistuneista kokee turvapaikanhakijoiden laajamittaisen maahantulon jossakin muodossa uhkana sisäiselle turvallisuudelle. Kyseessä voi olla niin rikollisuuden lisääntyminen (sekä turvapaikanhakijoiden että kantasuomalaisten osalta) kuin myös yhteiskunnan polarisoituminen ja siitä mahdollisesti aiheutuvat seurannaisvaikutukset. Enemmistö kansalaiskyselyn vastaajista kokee turvapaikanhakijoiden laaja-alaisen maahantulon lisäävän myös terrorismin uhkaa. Myös laittomasti maassa oleskelevat kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneet henkilöt koetaan turvallisuusuhkana. Kansalaiskysely sekä kansalaisfoorumeissa käyty keskustelut kertovat lisäksi, että turvapaikanhakijoiden maahantulon koetaan lisäävän sosiaalisten konfliktien mahdollisuutta. Kansalaisfoorumeiden osallistajat olivat kuitenkin näkemyksissään kaiken kaikkiaan maltillisempia ja lisäksi osan näkemykset muuttuivat pienryhmäkeskusteluiden ja tiedonsaannin myötä epäilevimmiksi turvapaikanhakijoiden laaja-alaisen maahantulon aiheuttamia uhkia kohtaan.

Turvallisuutta käsiteltiin kansalaisfoorumeiden keskusteluissa hyvin laaja-alaisesti. Keskusteluissa nähtiin, että turvapaikanhakijoiden taustoissa voi olla asioita, joiden myötä aiheutuu niin yksilökohtaista uhkaa suomalaisille kuin laajempaa uhkaa myös koko yhteiskunnan tasolla. Uhkaa koettiin kansalaisfoorumeiden keskustelujen pohjalta muun muassa liittyen turvapaikanhakijoiden kulttuurien eroihin suhteessa suomalaisten yhteiskunnan sääntöihin, lakeihin ja tapoihin. Kansalaisfoorumeiden keskustelujen sekä kansalaiskyselyssä annetun avoimen palautteen pohjalta voidaan tulkita enemmistön vastaajista olevan sitä mieltä, että tullessa Suomeen sopeudutaan suomalaisen yhteiskunnan elämäntapaan ja maahan tulijan tulee joustaa vastaanottavaa kulttuuria enemmän. Kansalaisfoorumeiden keskusteluissa yksi idea (ks.

idea 20, luku 4.2.) koskikin sitä, että turvapaikanhakijoille tulisi selkeästi tuoda esiin suomalaisen yhteiskunnan toimintatavat.

Turvapaikanhakijatilanne aiheuttaa aineiston perusteella turvallisuushkaa myös niin sanottujen kantasuomalaisten taholta. Tämä on yhteydessä edellä käsiteltyyn yhteiskunnalliseen polarisaatioon. Kansalaisfoorumeiden keskusteluissa tuotiin esiin, että uhkana nähdään yhtä lailla suomalaisten suhtautuminen ja käyttäytyminen turvapaikanhakijoita kohtaan. Sosiaalisia konflikteja nähtiin olevan mahdollista kehittyvän niin kantasuomalaisten ja turvapaikanhakijoiden välille, eri kulttuureista tulevien turvapaikanhakijaryhmien välille kuin myös kantasuomalaisten erilaisia näkökantoja turvapaikkatilanteeseen omaavien ryhmien välille.

5.4 Kehitysapu ja kiintiöpakolaisjärjestelmä

Kansalaisfoorumeiden pienryhmäkeskusteluissa korostui näkemys siitä, että Suomen tulisi panostaa nykyistä enemmän sekä kehitysapuun että kiintiöpakolaisjärjestelmän parempaan hyödyntämiseen. Kansalaisfoorumeiden ideoista viisi liittyi kehitysyhteistyöhön, kiintiöpakolaisjärjestelmään tai (sotilaalliseen) kriisinhallintaan (ks. ideat 15-19, luku 4.2).

Vuoden 2015 laajamittaisessa turvapaikanhakijoiden maahantulossa kansalaisfoorumeiden osallistujia ihmetytti eniten turvapaikanhakijoiden profiili – tulijoista suurin osa oli 18-34 -vuotiaita miehiä. Pelkona on, että kipeämmin turvapaikkaa tarvitsevat lapset, naiset, vanhukset ja muut heikossa asemassa olevat jäävät joko lähtömaihin tai pakolaisleireille. Kansalaisfoorumeissa tuotiin vahvasti esiin, että kiintiöpakolaisten määrää voitaisiin lisätä, koska samalla tämän nähtiin mahdollisesti pitkällä aikavälillä vähentävän tarvetta lähteä etsimään turvapaikkaa. Tämä puolestaan koettiin sekä inhimmillisempänä, ihmisarvoisempana ratkaisuna että sen nähtiin myös pitkällä aikavälillä olevan kustannustehokkaampaa Suomen kannalta. Samalla nähtiin, että kiintiöpakolaisjärjestelmän kautta eniten apua tarvitsevia voitaisiin auttaa paremmin ja kohdennetummin.

Yleisesti voidaan todeta, että aineiston perusteella suomalaiset ovat valmiita auttamaan niitä, jotka apua tarvitsevat. Järjestelmää toivotaan kuitenkin kehitettävän siihen suuntaan, että juuri kipeimmin apua tarvitsevat saisivat sitä varmimmin. Tähän kysymykseen liittyi myös sekä kansalaiskyselyssä että kansalaisfoorumeissa esiin noussut tarve panostaa nykyistä enemmän kehitysyhteistyöhön sekä siviilikriisinhallintaan osallistumiseen. Kansalaisfoorumeiden keskusteluissa kehitysyhteistyön koettiin olevan ainoa pitkällä aikavälillä toimiva ratkaisu tukea ja auttaa turvapaikanhakijoita. Kriisien syntymisen ehkäisyyn tulisi aineiston perusteella käyttää nykyistä enemmän resursseja. Tämä nähtiin tärkeäksi niin yleisinhimillisistä lähtökohdista kuin myös siitä näkökulmasta, että mikäli lähtömaiden tilannetta voitaisiin parantaa, tarve hakea turvapaikkaa vähenee. Tämä tarkoittaa vähemmän vaarallisia turvapaikkamatkoja läpi Euroopan sekä vähemmän turvapaikanhakijoita Suomen rajoilla ja sitä kautta vähemmän tarvetta käyttää resursseja maan sisällä turvapaikanhakijatilanteen hoitamiseen.

Tähän teemaan liittyvät myös kansalaisfoorumeissa esiin nostetut niin sanotut elintasopakolaiset. Foorumeiden osallistajat näkivät, että turvapaikkajärjestelmä ei ole tarkoitettu ensisijaisesti paremman elämän etsimiseen, vaan se perustuu kansainvälisen suojelun tarpeeseen. Työ- tai opiskeluperustaisen maahanmuuton, esimerkiksi

paremman elintason saavuttamiseksi, ei tulisi tapahtua turvapaikkamenettelyn kautta.

5.5 Laittomasti maassa oleskelevat

Kansalaiskyselyn vastausten perusteella suomalaiset suhtautuvat hyvin kriittisesti niin sanottuihin paperittomiin eli kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneisiin laittomasti maassa oleskeleviin henkilöihin. Heidät koetaan turvallisuusuhkana ja erittäin selkeä enemmistö kansalaiskyselyn vastaajista näkee, että viranomaisten tulee poistaa maasta ne, jotka eivät vapaaehtoisesti poistu. Kyselyn vastaajat suhtautuivat niinkään hyvin kriittisesti siihen, että kirkot, aatteelliset järjestöt tai yksittäiset henkilöt saisivat suojella laittomasti maassa oleskeleviä henkilöitä.

Kansalaisfoorumeiden osallistujien suhtautuminen oli hieman maltillisempaa kuin kansalaiskyselyn vastaajien. Pienryhmäkeskusteluissa teemaa käsiteltiin hyvin monipuolisesti. Paikalla olleilta maahanmuuttoviraston asiantuntijoilta kysyttiin toistuvasti, millä perusteilla turvapaikkapäätöksiä tehdään, kuinka tarkkaan taustat selvitetään, kuinka paljon päätöksiä palautetaan uudelleen käsittelyyn ja mistä syistä sekä kuinka paljon tällä hetkellä on laittomasti maassa oleskeleviä kielteisen päätöksen saaneita ja mikä on prosessi, jolla heidät pyritään palauttamaan. Turvapaikkapäätösten oikeellisuus ja perusteet keskusteluttivat runsaasti. Näkemyksenä korostui se, että yksittäisellä kansalaisella ei ole juurikaan mahdollisuutta lähteä arvioimaan yksittäisen turvapaikanhakijan taustoja tai tarvetta kansainväliselle suojelulle, vaan päätöksissä tulisi luottaa Maahanmuuttoviraston toiminnan oikeellisuuteen, joskin joissakin puheenvuoroissa tuotiin esille myös päätösten epäinhimillisyyttä ja perustelujen ristiriitaisuutta. Pelkona oli kuitenkin se, että mikäli laittomasti maassa oleskelevien sallitaan jäädä maahan ja heille tarjotaan esimerkiksi perusturvaa, romuttaa tämä osaltaan turvapaikanhakujärjestelmän ja horjuttaa luottamusta viranomaisiin sekä lopulta järkyttää yhteiskuntarauhaa.

Laittomasti maassa oleskevat nähtiin Suomessa niin uutena ilmiönä, että siihen koettiin kansalaisfoorumeissa olevan vaikea ottaa selkeää kantaa. Asiasta ei tiedetä tarpeeksi. Erityisesti toivottiin viranomaisilta tässä tilanteessa selkeää toimintalinjausta ja toimintaohjeistusta erityisesti kuntiin, jotta kaikkialla Suomessa toimittaisiin samoilla perusteilla sekä samoin periaattein.

5.6 Tutkimuksen rajoitukset ja jatkotutkimusaiheet

Siltä osin, kun analyysissa on tullut vastaan tutkimukseen liittyviä rajoituksia, on niitä tuotu esille jo edellä. Esille nousseet rajoitukset johtuvat pääosin tutkimuksen toteutuksen aikataulusta. Tiiviin aikataulun vuoksi kansalaiskysely toteutettiin sähköisenä. Tällöin tulee huomioida valikoitumisharha, joka on sisäänrakennettu kaikkiin kuluttaja- tai markkinatutkimuspaneelisiin pohjautuviin sähköisiin kyselyihin. Aikataulusyistä satunnaisotanta väestörekisteritiedoista ja paperisen kyselyn lähettäminen ei ollut kuitenkaan mahdollista. Lisäksi kyselyyn jäi esitestauksesta huolimatta muutamia ongelmallisia kysymyksiä. Sama problematiikka pätee myös kansalaisfoorumeiden osallistujajoukkoon. Osallistujat valittiin jo olemassa olevasta paneelistä, joskin kansalaisfoorumeihin ilmoittautumista mainostettiin myös sosiaalisen median välityksellä. Todettakoon kuitenkin, että kansalaisfoorumeiden osallistujajoukko oli huomattavasti heterogeenisempi kuin aiemmin toteutetuissa vastaavankaltaisissa vaikuttamis-

ja turvallisuuskahviloissa (ks. Harju ym. 2016; Raisio ym. 2017). Mukana oli aidosti eri taustoista tulevia ja erilaisia mielipiteitä omaavia suomalaisia.

Tässä raportissa kuvattu analyysi tulee tarkentumaan myöhemmin kirjoitettavissa kansainvälisissä vertaisarvioituissa artikkeleissa. Tuloksia tullaan muun muassa vertaamaan kansainvälisiin tutkimuksiin asenneväittämien suhteen sekä tarkastelemaan deliberaation mahdollisuuksia erityisen polarisoituneissa yhteiskunnallisissa aiheissa. Erityisenä jatkotutkimusaiheena korostuu kotoutumiseen liittyvien näkemysten tarkastelu. Useissa kansalaisfoorumeiden pienryhmäkeskusteluissa tuli esille tarve ja halu keskustella yksityiskohtaisemmin kotoutumiseen liittyvistä kysymyksistä, jotka oli nyt pääosin rajattu keskusteluiden ulkopuolelle. Lisäksi tutkimusasetelmaa olisi syytä jatkossa laajentaa siten, että osallistujien otanta kattaisi kantasuomalaisien lisäksi myös enenevässä määrin pakolaisia ja turvapaikanhakijoita. Tällöin kansalaisfoorumeiden järjestämisessä tulee huomioida vähintäänkin fasiliaattorien kulttuurien välisen kommunikaation osaamisen varmistaminen sekä riittävät taloudelliset ja ajalliset resurssit tulkkien käyttöön, jotta keskusteluissa kaikilla on tasapuolinen mahdollisuus osallistua ja tulla kuulluksi.

Kaikenkaikkiaan tutkimuksen perusteella vaikuttaa olevan tarve luoda enemmän tilaa puntaroidulle keskustelulle maahanmuuttoon ja turvapaikanhakijuuteen liittyvistä kysymyksistä. Toivon mukaan tämä tutkimus osaltaan antaa tilaa sille suurelle enemmistölle suomalaisista, jotka eivät ole kokeneet tullessa kuulluksi, edellä kuvattujen niin sanottujen ääripäiden hallitessa keskustelun sisältöä ja sen tapaa. Kuitenkin, kun keskustelukulttuuria lähdetään tulevaisuudessa kehittämään, on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että ei tulla lisänneeksi vain niiden osallisuutta, jotka ovat jo valmiiksi osallisina tai äänekkäimpiä. Laadukkaan kansalaiskeskustelun toteuttaminen edellyttääkin kunnollista, pitkäjänteistä suunnittelua ja neutraaliksi koettuja toteuttajatahoja. Kuten aiemmassa tutkimuksessa on todettu (ks. esim. Raisio ym. 2017), myös poliittisten päätöksentekijöiden roolia osana deliberatiivsta, punta-roivaa demokratiaa tulee jatkossa tarkastella aiempaa selvemmin sekä tutkimuksellisesti että käytännön kehittämisen näkökulmasta.

LÄHTEET

- Adam, H. (2015). Xenophobia, Asylum Seekers, and Immigration Policies in Germany. *Nationalism and Ethnic Politics*, 21(4), 446-464.
- Anderson, J. (2016). Implicit and Explicit Attitudes Towards Asylum Seekers in Australia: Demographic and Ideological Correlates. *Australian Psychologist*, doi:10.1111/ap.12229
- Anderson, J.R., Stuart, A. & Rossen, I. (2015). Not All Negative: Macro Justice Principles Predict Positive Attitudes Towards Asylum Seekers in Australia. *Australian Journal of Psychology*, 67(4), 207-213.
- Blinder, S. & Allen, W.L. (2016). Constructing Immigrants: Portrayals of Migrant Groups in British National Newspapers, 2010-2012. *International Migration Review*, 50(1), 3-40.
- Crage, S. (2016). The More Things Change... Developments in German Practices Towards Asylum Seekers and Recognised Refugees. *German Politics*, 25(3), 344-365.
- Curato, N., Dryzek, J.S., Ercan, S.A., Hendriks, C.M. & Niemeyer, S. (2016). Twelve Key Findings in Deliberative Democracy Research. *Daedalus*, Symposium on Deliberative Democracy. Forthcoming.
- Czymara, C.S., Schmidt-Catran, A.W (2016). Wer ist in Deutschland willkommen?: Eine Vignettenanalyse zur Akzeptanz von Einwanderern. *Kölner Zeitschrift für Soziologie und Sozialpsychologie* 68(2), 193-227.
- Fishkin, J. S. (2009). *When the People Speak: Deliberative Democracy & Public Consultation*. New York: Oxford University Press.
- Greenhalgh, E.M. & Watt, S.E. (2015). Preference for Consistency and Value Dissimilarities in Dehumanization and Prejudice Toward Asylum Seekers in Australia. *European Journal of Social Psychology* 45, 110-119.
- Grönlund, K., Bächtiger, A. & Setälä, M. (toim.) (2014). *Deliberative Mini-Publics: Involving Citizens in the Democratic Process*. Colchester: ECPR Press.
- Grönlund, K., Herne, K. & Setälä, M. (2015). Does Enclave Deliberation Polarize Opinions? *Political Behavior* 37(4), 995-1020.
- Harju, A., Lindell, J., Raisio, H. & Rask, M. (2016). *Loppuraportti vaikuttamiskahviloista*. Deliberatiivisen demokratian instituutti & Koneen Säätiö. Saatavilla: <http://www.deliberaatio.org/~delibero/wordpress/wp-content/uploads/Loppuraportti-vaikuttamiskahviloista.pdf>
- Herne, K. & Setälä, M. (2005). Deliberatiivisen demokratian ihanteet ja kokeilut. *Poliittikka* 47(3), 175-188.
- Louis, W.R., Duck, J.M., Terry, D.J., Schuller, R.A. & Lalonde, R.N. (2007). Why Do Citizens Want to Leep Refugees Out? Threats, Fairness and Hostile Norms in the Treatment of Asylum Seekers. *European Journal of Social Psychology*, 37(1), 53-73.

Mansbridge, J. (2015). A Minimalist Definition of Deliberation. Teoksessa P. Heller & V. Rao (Toim.). *Deliberation and Development: Rethinking the Role of Voice and Collective Action in Unequal Societies*. Washington, DC: World Bank. 27–50.

Mckay, F.H. & Dunn, M. (2016). Can Online Participation on Issues of Asylum Seeking Lead to Action? Understanding the Intent to Act. *Australian Journal of Psychology*, doi:10.1111/ajpy.12147

McKay, F.H., Thomas, S.L. & Kneebone, S. (2012). 'It Would Be Okay if They Came Through the Proper Channels': Community Perceptions and Attitudes Toward Asylum Seekers in Australia. *Journal of Refugee Studies*, 25(1), 113-133.

Mocan, N. & Raschke, C. (2016). Economic Well-Being and Anti-Semitic, Xenophobic, and Racist Attitudes in Germany. *European Journal of Law and Economics*, 41(1), 1-63.

Mongoven, A., Lake, D., Platt, J. & Kardia, S. (2016). Negotiating Deliberative Ideals in Theory and Practice: A Case Study in "Hybrid Design". *Journal of Public Deliberation* 12(1), Article 1.

Pedersen, A., Attwell, J. & Heveli, D. (2005a). Prediction of Negative Attitudes Toward Australian Asylum Seekers: False Beliefs, Nationalism, and Self-Esteem. *Australian Journal of Psychology*, 57(3), 148-160.

Pedersen, A., Clarke, S., Dudgeon, P. & Griffiths, B. (2005b) Attitudes Toward Indigenous Australians and Asylum Seekers: The Role of False Beliefs and Other Social-Psychological Variables. *Australian Psychologist*, 40(3), 170-178.

Raisio H. & Vartiainen P. (2011). *Osallistumisen illuusiosta aitoon vaikuttamiseen: Deliberatiivisesta demokratiasta ja kansalaisraatien toteuttamisesta Suomessa*. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.

Raisio H. (2013). Enklaavideliberaatio osana deliberatiivista demokratiaa: Kokemuksia maahanmuuttajien kansalaisraadista. Teoksessa *Hyvinvointijärjestelmät muuttuvassa toimintaympäristössä*. Acta Wasaensia 277. Vaasa: Vaasan yliopistopaino, 244-360.

Raisio, H., Puustinen, A., Hyytiäinen, M. & Wiikinkoski, T. (2017). *Kansan pulssilla. Tarkastelussa deliberatiiviset turvallisuuskahvilat*. Vaasan yliopiston raportteja 1. Vaasan yliopisto.

Rask, M., Raisio, H. & Jäske, M. (2017). *Deliberatiiviset kansalaisfoorumit – kohti uusia avauksia Suomessa*. Demokratia ja osallisuus -teemajulkaisu. Seuraava erä, Sitra. Saatavilla: <https://www.sitra.fi/seuraavaera/>

Ruuskanen, P., Körkkö, H. & Karumaa, N. (2015). *World Café: Opas deliberatiivisen World Cafén järjestämiseen*. Settlementijulkaisu 38. Suomen Settlementiliitto.

Ryan, M. & Smith, G. (2014). Defining mini-publics. Teoksessa K. Grönlund, A. Bächtiger & M. Setälä (Toim.). *Deliberative Mini-Publics*. Colchester: ECPR Press. 9–26.

Suomalaisten maahanmuuttoasenteet: Iltalehden kysely 2015. [elektroninen aineisto] FSD3063, versio 1.0 (2015-10-30). Tampere, Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [jakaja], 2015.

Suomalaisten maahanmuuttoasenteet: Suomen Kuvalehden kysely 2015. [elektroninen aineisto] FSD3062, versio 1.0 (2015-10-30). Tampere, Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [jakaja], 2015.

Tenenbaum, H.R. & Ruck, M.D. (2012). British Adolescents' and Young Adults' Understanding and Reasoning About the Religious and Nonreligious Rights of Asylum-Seeker Youth. *Child Development*, 83(3), 1102-1115.

Trounson, J.S., Critchley, C. & Pfeifer, J.E. (2015). Australian Attitudes Toward Asylum Seekers: Roles of Dehumanization and Social Dominance Theory. *Social Behavior and Personality*, 43(10), 1641-1656.

Yankelovich, D. (1995). The debate that wasn't: The public and the Clinton plan. *Health Affairs*, 14(1), 7-23.

Yankelovich D. (2011). How to Achieve Sounder Public Judgment. Teoksessa: D. Yankelovich & W. Friedman (Toim). *Toward Wiser Public Judgment*. Nashville, Tennessee. Vanderbilt University Press. 11-32.

LIITTEET

Liite 1. Sähköisen kansalaiskyselyn väittämät

1. Toimenpiteet turvapaikanhakijoiden maahantulon kontrolloimiseksi
 - 1.1 Suomen tulee vaikuttaa kehitysyhteistyön kautta turvapaikanhakijoiden lähtö- ja kauttakulkumaiden demokraattisten olojen, rauhanrakentamisen ja elinolojen parantamiseen siten, ettei ihmisten tarvitsisi muuttaa pois asuinalueiltaan.
 - 1.2 Suomen tulee vaatia kaikilta EU:n jäsenmailta vastuuta rekisteröidä maahan saapuneet turvapaikanhakijat, jotta rekisteröimätön liikkuminen Schengen-alueella saadaan loppumaan.
 - 1.3 Suomen tulee osallistua omalla kalustollaan ja henkilöstöllään eurooppalaisen raja- ja merivartioston (Frontex) yhteisiin rajavalvonta- ja pelastusoperaatioihin esimerkiksi Välimerellä.
 - 1.4 Suomen tulee tarvittaessa osallistua omalla kalustollaan ja henkilöstöllään kansainvälisiin sotilaallisiin ja siviilikriisinhallintaoperaatioihin turvapaikanhakijoiden muuttoliikkeen kannalta keskeisissä lähtö- ja kauttakulkumaissa.
 - 1.5 Suomen tulee myötävaikuttaa talouksien kehittymiseen ja työpaikkojen syntyyn turvapaikanhakijoiden lähtö- ja kauttakulkumaissa kaupapoliittisten keinojen, kuten investointien ja teknologisen kehityksen kautta.
2. Turvapaikanhakijoiden vastaanottopalvelujen järjestäminen Suomessa
 - 2.1 Suomessa voidaan tarvittaessa majoittaa turvapaikanhakijoita myös kontti- ja telttamajoitukseen
 - 2.2 Suomessa voidaan tarvittaessa alentaa vastaanottokeskusten palvelutasoa, kuten työ- ja opintotoimintaa
 - 2.3 Mahdollisesta turvapaikanhakijoiden järjestelykeskuksessa (kuten Torniossa vuoden 2015 lopussa) vietetystä ajasta ei makseta vastaanottorahaa eikä sosiaalietuuksia.
 - 2.4 Suomessa voidaan perustaa tarvittaessa kielteisen oleskelupäätöksen saaneille turvapaikanhakijoille erityisiä palautuskeskuksia minimipalveluin.
 - 2.5 Suomessa otetaan tarvittaessa vastaanottorahan sijasta käyttöön maksukortteja turvapaikanhakijoiden välttämättömiin ruoka- ja vaateostoksiin.
3. Oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden kuntiin siirtyminen ja kotoutuminen
 - 3.1 Suomen tulee edellyttää oleskeluluvan saaneilta selkeää sitoutumista suomalaisen yhteiskunnan sääntöihin (esimerkiksi ”sitoutumissopimuksen” allekirjoittamista).
 - 3.2 Suomen tulee edellyttää kotouttamistoimissa aktiivisuutta ja vastikkeellisuutta, kuten erilaisiin työtehtäviin osallistumista.
 - 3.3 Suomen tulee vahvistaa kansalaisyhteiskunnan (esim. vapaaehtoiset tukihenkilöt, maahanmuuttajajärjestöt, uskonnolliset yhteisöt) osallistumista kotoutumista edistävään työhön.
 - 3.4 Suomen tulee nopeuttaa oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden työllistymistä helpottamalla työllistymisoikeuksia ja työlupien saamista.

- 3.5 Suomen tulee painottaa kotimaisen kielen käytännön opiskelua esimerkiksi työn ja opiskelun yhteydessä.
4. Turvapaikanhakijoiden maahantulo
- 4.1 Turvapaikanhakijoiden maahantulo helpottaa työvoimapulaa.
- 4.2 Turvapaikanhakijoiden maahantulo kasvattaa suomalaisten työttömyyttä.
- 4.3 Turvapaikanhakijoiden maahantulo vahvistaa suomalaisen yhteiskunnan kulttuurista monimuotoisuutta.
- 4.4 Turvapaikanhakijoiden maahantulo johtaa sosiaalisiin konflikteihin (esimerkiksi väkivaltaisiin yhteenottoihin eri väestöryhmien välillä).
- 4.5 Turvapaikanhakijoiden maahantulo korjaa Suomen ikärakennetta.
- 4.6 Turvapaikanhakijoiden maahantulo kasvattaa rikollisuutta.
- 4.7 Turvapaikanhakijoiden maahantulo mahdollistaa köyhemmistä maista saapuville saman elintason kuin suomalaisilla.
- 4.8 Turvapaikanhakijoiden maahantulo kasvattaa terrorismin uhkaa.
5. Turvapaikan myöntäminen
- 5.1 Turvapaikanhakijoiden vastaanottamisessa tulee ensijaisesti suosia helposti länsimaiseen kulttuuriin sopeutuvia ihmisiä.
- 5.2 Suomen tulee ottaa turvapaikanhakijoita vain ns. EU:n sisäisinä siirtoina.
- 5.3 Suomen tulee ottaa vastaan ainoastaan kiintiöpakolaisia suoraan kansainvälisiltä pakolaisleireiltä.
- 5.4 Suomen tulee tiukentaa perheenyhdistämisen kriteerejä siten, että edellytyksenä perheenyhdistämiselle on sosiaalituista riippumaton toimeentulo.
- 5.5 Suomen tulee kiristää turvalliseksi luokiteltujen lähtömaiden kriteerejä ja arvioida säännöllisesti uudelleen eri lähtömaiden turvallisuustilannetta.
- 5.6 Turvapaikanhakijoille myönnettävät oleskeluluvat tulee myöntää aina määräaikaisina.
- 5.7 Väärien tietojen antamisen viranomaisille tulee vaikuttaa suoraan turvapaikan saamiseen.
6. Turvapaikanhakijat ja palvelut Suomessa
- 6.1 Valtio käyttää liikaa rahaa turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskusten ylläpitämiseen.
- 6.2 Mikäli Suomi vastaanottaa enemmän kuin vuoden 2015 kaltaisia turvapaikanhakijamääriä (n. 40 000) tai merkittävästi enemmän (esim. 100 000), voidaan lisätä valtion velkaa tilanteesta selviämiseksi.
- 6.3 Mikäli Suomi vastaanottaa enemmän kuin vuoden 2015 kaltaisia turvapaikanhakijamääriä (n. 40 000) tai merkittävästi enemmän (esim. 100 000), voidaan karsia turvapaikanhakijoiden vastaanottopalvelutasoa tilanteesta selviämiseksi.
- 6.4 Yksityisten palveluntuottajien (yritysten) vastuuta vastaanottopalveluissa tulee kasvattaa.
- 6.5 Järjestöjen (esim. SPR, Martat, Mannerheimin lastensuojeluliitto) vastuuista vastaanottopalveluissa tulee kasvattaa.
- 6.6 Oleskeluluvan saaneilla turvapaikanhakijoilla tulee olla sama oikeus sosiaaliturvaan kuin suomalaisilla, vaikka he eivät ole Suomen kansalaisia.
- 6.7 Oleskeluluvan saaneet turvapaikanhakijat auttavat omalla osaamisellaan vahvistamaan Suomen taloudellista kilpailukykyä tulevaisuudessa.
- 6.8 Oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden sijoittuminen suuriin kasvukeskuksiin kasvattaa asuinalueiden eriytymistä.

- 6.9 Turvapaikanhakijoiden aktiivinen osallistuminen suomalaisen yhteiskunnan perustoimintoihin (esimerkiksi työ, opiskelu ja harrastukset) edistää sopeutumista suomalaiseen kulttuuriin.
7. Kielteisen päätöksen saaneet turvapaikanhakijat
- 7.1 Kirkot ja aatteelliset järjestöt voivat suojella kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneita turvapaikanhakijoita palautukselta.
- 7.2 Yksittäinen kansalainen voi suojella kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneita turvapaikanhakijoita palautukselta.
- 7.3 Kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneella on oikeus jäädä oleskelemaan Suomeen.
- 7.4 Laittomasti Suomessa oleskelevat kielteisen päätöksen saaneet turvapaikanhakijat ovat uhka yhteiskunnan sisäiselle turvallisuudelle ja vakaudelle.
- 7.5 Viranomaisten tulee palauttaa ne kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneet, jotka eivät poistu maasta vapaaehtoisesti.
8. Suomalaisen yhteiskunnan keskustelukulttuuri turvapaikanhakijatilanteessa
- 8.1 Suomessa on mahdollisuta vapaasti ilman leimautumisen pelkoa esittää erilaisia mielipiteitä.
- 8.2 Suomessa on riittävästi mahdollisuuksia osallistua aktiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun turvapaikanhakijatilanteesta.
- 8.3 Keskustelu turvapaikanhakijatilanteesta Suomessa on polarisoitunut siten, että julkisessa keskustelussa näkyvät vain erilaiset ääripäät.
9. Viranomaisten tiedottaminen ja median uutisointi
- 9.1 Sisäministeriön tiedottaminen turvapaikanhakijatilanteesta on ollut vuoden 2016 aikana selkeää.
- 9.2 Sisäministeriön tiedottaminen turvapaikanhakijatilanteesta on ollut vuoden 2016 aikana puolueetonta ja kaikkia kohtaan tasapuolista.
- 9.3 Maahanmuuttoviraston tiedottaminen turvapaikanhakijatilanteesta on ollut vuoden 2016 aikana selkeää.
- 9.4 Maahanmuuttoviraston tiedottaminen turvapaikanhakijatilanteesta on ollut vuoden 2016 aikana puolueetonta ja kaikkia kohtaan tasapuolista.
- 9.5 Poliisin tiedottaminen turvapaikanhakijatilanteesta on ollut vuoden 2016 aikana selkeää.
- 9.6 Poliisin tiedottaminen turvapaikanhakijatilanteesta on ollut vuoden 2016 aikana puolueetonta ja kaikkia kohtaan tasapuolista.
- 9.7 Rajavartiolaitoksen tiedottaminen turvapaikanhakijatilanteesta on ollut vuoden aikana 2016 selkeää.
- 9.8 Rajavartiolaitoksen tiedottaminen turvapaikanhakijatilanteesta on ollut vuoden aikana 2016 puolueetonta ja kaikkia kohtaan tasapuolista.
- 9.9 Pelastuslaitosten tiedottaminen turvapaikanhakijatilanteesta on ollut vuoden 2016 aikana selkeää.
- 9.10 Pelastuslaitosten tiedottaminen turvapaikanhakijatilanteesta on ollut vuoden 2016 aikana puolueetonta ja kaikkia kohtaan tasapuolista.
- 9.11 Ylen uutisointi turvapaikanhakijatilanteesta on ollut vuoden 2016 aikana selkeää.
- 9.12 Ylen uutisointi turvapaikanhakijatilanteesta on ollut vuoden 2016 aikana puolueetonta ja kaikkia kohtaan tasapuolista.

Liite 2. Kansalaisfoorumeissa kerätyn paperisen kyselyn väittämät

1. Suomalaisen yhteiskunnan keskustelukulttuuri turvapaikanhakijatilanteessa
 - 1.1 Suomessa on mahdollista vapaasti ilman leimautumisen pelkoa esittää erilaisia mielipiteitä turvapaikanhakijatilanteeseen liittyen.
 - 1.2 Suomessa on riittävästi mahdollisuuksia osallistua aktiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun turvapaikanhakijatilanteesta.
 - 1.3 Keskustelu turvapaikanhakijatilanteesta on Suomessa polarisoitunut siten, että julkisessa keskustelussa näkyvät vain erilaiset ääripäät.
2. Toimenpiteet turvapaikanhakijoiden maahantulon kontrolloimiseksi
 - 2.1 Suomen tulee vaikuttaa kehitysyhteistyön kautta turvapaikanhakijoiden lähtö- ja kauttakulkumaiden demokraattisten olojen, rauhanrakentamisen ja elinolojen parantamiseen siten, ettei ihmisten tarvitsisi muuttaa pois asuinalueiltaan.
 - 2.2 Suomen tulee vaatia kaikilta EU:n jäsenmailta vastuuta rekisteröidä maahan saapuneet turvapaikanhakijat, jotta rekisteröimätön liikkuminen Schengen-alueella saadaan loppumaan.
 - 2.3 Suomen tulee tarvittaessa osallistua omalla kalustollaan ja henkilöstöllään eurooppalaisen raja- ja merivartioston (Frontex) yhteisiin rajavalvonta- ja pelastusoperaatioihin esimerkiksi Välimerellä.
 - 2.4 Suomen tulee tarvittaessa osallistua omalla kalustollaan ja henkilöstöllään kansainvälisiin sotilaallisiin ja siviilikriisinhallintaoperaatioihin turvapaikanhakijoiden muuttoliikkeen kannalta keskeisissä lähtö- ja kauttakulumaissa (kuten Syyria, Irak tai Turkki).
 - 2.5 Suomen tulee myötävaikuttaa talouksien kehittymiseen turvapaikanhakijoiden lähtö- ja kauttakulumaissa kauppapoliittisten keinojen, kuten investointien ja teknologisen kehityksen kautta.
3. Turvapaikanhakijoiden maahantulo
 - 3.1 Turvapaikanhakijoiden maahantulo helpottaa työvoimapulaa.
 - 3.2 Turvapaikanhakijoiden maahantulo kasvattaa suomalaisten työttömyyttä.
 - 3.3 Turvapaikanhakijoiden maahantulo vahvistaa suomalaisen yhteiskunnan kulttuurista monimuotoisuutta.
 - 3.4 Turvapaikanhakijoiden maahantulo johtaa sosiaalisiin konflikteihin (esimerkiksi väkivaltaisiin yhteenottoihin eri väestöryhmien välillä).
 - 3.5 Turvapaikanhakijoiden maahantulo korjaa Suomen ikärakennetta.
 - 3.6 Turvapaikanhakijoiden maahantulo kasvattaa rikollisuutta.
 - 3.7 Turvapaikanhakijoiden maahantulo mahdollistaa köyhemmistä maista saapuville saman elintason kuin suomalaisilla.
 - 3.8 Turvapaikanhakijoiden maahantulo kasvattaa terrorismin uhkaa.
4. Turvapaikanhakijoiden vastaanottaminen
 - 4.1 Suomen tulee tarvittaessa majoittaa turvapaikanhakijoita myös teltta- ja konttimajoitukseen.
 - 4.2 Suomen tulee tarvittaessa alentaa vastaanottokeskusten palvelutasoa, kuten työ- ja opintotoimintaa.

- 4.3 Suomen tulee tarvittaessa perustaa kielteisen oleskelulupapäätöksen saaneille turvapaikanhakijoille erityisiä palautuskeskuksia minimipalveluin.
- 4.4 Suomen tulee tarvittaessa ottaa vastaanottorahan sijasta käyttöön maksukortteja turvapaikanhakijoiden välttämättömiin ruoka- ja vaa-teostoksiin.
- 4.5 Vuoden 2015 aikana Suomeen saapui noin 35 000 turvapaikanhakijaa. Kuinka suuren määrän turvapaikanhakijoita suomalainen yhteiskunta mielestäsi pystyy vastaanottamaan vuodessa, jos kansainvälinen tilanne sitä esimerkiksi vuonna 2018 vaatisi?

5. Turvapaikan myöntäminen

- 5.1 Suomen tulee ottaa vastaan turvapaikanhakijoita vain niin sanottuina EU:n sisäisinä siirtoina.
- 5.2 Suomen tulee ottaa vastaan ainoastaan kiintiöpakolaisia suoraan kansainvälisiltä pakolaisleireiltä.
- 5.3 Suomen tulee tiukentaa perheenyhdistämisen kriteerejä siten, että edellytyksenä perheenyhdistämiselle on sosiaalityöstä riippumaton toimeentulo.
- 5.4 Suomen tulee kiristää turvalliseksi luokiteltujen lähtömaiden kriteerejä ja arvioida säännöllisesti uudelleen eri lähtömaiden turvallisuustilannetta.
- 5.5 Turvapaikanhakijoille myönnettävät oleskeluluvat tulee myöntää aina määräaikaikaisina.
- 5.6 Väärien tietojen antamisen viranomaisille (esimerkiksi todellisen iän tai henkilöllisyyden salaaminen) tulee vaikuttaa suoraan turvapaikan saamiseen.

6. Turvapaikanhakijat Suomessa

- 6.1 Mikäli Suomi vastaanottaa enemmän kuin vuoden 2015 kaltaisia turvapaikanhakijamääriä (n. 40 000) tai merkittävästi enemmän (esimerkiksi 100 000), voidaan lisätä valtion velkaa tilanteesta selviämiseksi.
- 6.2 Mikäli Suomi vastaanottaa vuoden 2015 kaltaisia turvapaikanhakijamääriä (n. 40 000) tai merkittävästi enemmän (esimerkiksi 100 000), voidaan karsia turvapaikanhakijoiden vastaanottopalveluiden tasoa tilanteesta selviämiseksi.
- 6.3 Oleskeluluvan saaneet turvapaikanhakijat auttavat omalla osaamisellaan vahvistamaan Suomen taloudellista kilpailukykyä tulevaisuudessa.
- 6.4 Valtio käyttää liikaa rahaa turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskusten ylläpitämiseen.
- 6.5 Oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden sijoittuminen suuriin kasvukeskuksiin kasvattaa asuinalueiden eriytymistä.
- 6.6 Turvapaikanhakijoiden aktiivinen osallistuminen suomalaisen yhteiskunnan perustoimintoihin (esimerkiksi työ, opiskelu ja harrastukset) edistää sopeutumista suomalaiseen kulttuuriin.
- 6.7 Suomen tulee edellyttää oleskeluluvan saaneilta selkeää sitoutumista suomalaisen yhteiskunnan sääntöihin (esimerkiksi ”sitoutumis sopimuksen” allekirjoittamista).
- 6.8 Suomen tulee edellyttää kotouttamistoimissa aktiivisuutta ja vastikkeellisuutta, kuten erilaisiin työtehtäviin osallistumista.

- 6.9 Suomen tulee nopeuttaa oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden työllistymistä helpottamalla työllistymisoikeuksia ja työlupien saamista.
- 6.10 Suomen tulee painottaa kotimaisen kielen käytännön opiskelua esimerkiksi työn ja opiskelun yhteydessä.

7. Kielteisen päätöksen saaneet turvapaikanhakijat

- 7.1 Kirkot ja aatteelliset järjestöt voivat suojella kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneita turvapaikanhakijoita palautukselta.
- 7.2 Yksittäinen kansalainen voi suojella kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneita turvapaikanhakijoita palautukselta.
- 7.3 Kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneella on oikeus jäädä oleskelemaan Suomeen.
- 7.4 Laittomasti Suomessa oleskelevat kielteisen päätöksen saaneet turvapaikanhakijat ovat uhka yhteiskunnan sisäiselle turvallisuudelle ja vakaudelle.
- 7.5 Viranomaisten tulee palauttaa ne kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneet, jotka eivät poistu maasta vapaaehtoisesti.

Osallistuminen kansalaisfoorumiin

1. Ryhmässä keskusteleminen oli miellyttävä kokemus.
2. Minun oli helppo tuoda omia mielipiteitäni esiin keskustelussa.
3. Keskustelu osoitti, että myös omistani poikkeavat mielipiteet voivat olla perusteltuja.
4. Osallistuisin mielelläni uudelleen saman tyyppiseen kansalaisfoorumiin.
5. Kansalaisfoorumiin osallistumalla pystyn vaikuttamaan itselleni tärkeisiin asioihin.
6. Yhteiskunnallisen päätöksenteon tukena tulisi järjestää tavallisille kansalaisille tarkoitettuja kansalaisfoorumeiden tapaisia keskustelutilaisuuksia.
7. Turvapaikkapolitiikkaa koskevat tietoni lisääntyivät kansalaisfoorumin aikana.
8. Turvapaikkapolitiikkaa koskevat näkemykseni muuttuivat kansalaisfoorumin aikana.

Liite 3 (Liitetaulukot 1–7).

Suomalaisen yhteiskunnan keskustelukulttuuri turvapaikanhakijatilanteessa	Ennen foorumia						Foorumin jälkeen					
	Vahvasti eri mieltä	Eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Samaa mieltä	Vahvasti samaa mieltä	En osaa sanoa	Vahvasti eri mieltä	Eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Samaa mieltä	Vahvasti samaa mieltä	En osaa sanoa
Väittämä:												
Suomessa on mahdollista vapaasti ilman leimautumisen pelkoa esittää erilaisia mielipiteitä turvapaikanhakijatilanteeseen liittyen.	20 (16,4 %)	59 (48,4 %)	8 (6,6 %)	28 (23 %)	7 (5,7 %)	0 (0 %)	11 (9,1 %)	59 (48,8 %)	12 (9,9 %)	32 (26,4 %)	7 (5,8 %)	0 (0 %)
Suomessa on riittävästi mahdollisuuksia osallistua aktiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun turvapaikanhakijatilanteesta.	15 (12,4%)	43 (35,5 %)	32 (26,4 %)	21 (17,4 %)	8 (6,6 %)	2 (1,7 %)	13 (10,7 %)	54 (44,6 %)	14 (11,6 %)	32 (26,4 %)	7 (5,8 %)	1 (0,8 %)
Keskustelu turvapaikanhakijatilanteesta on Suomessa polarisoitunut siten, että julkisessa keskustelussa näkyvät vain erilaiset ääripäät.	5 (4,1 %)	8 (6,6 %)	11 (9,1 %)	56 (46,3 %)	39 (32,2 %)	2 (1,7 %)	5 (4,1 %)	7 (5,8 %)	10 (8,3 %)	55 (45,5 %)	42 (34,7 %)	2 (1,7%)

Liitetaulukko 1: Suomalaisen yhteiskunnan keskustelukulttuuri turvapaikanhakijatilanteessa, vastausjakaumat ennen ja jälkeen -kyselyt.

Toimenpiteet turvapaikanhakijoiden maahantulon kontrolloimiseksi	Ennen foorumia						Foorumin jälkeen					
	Vahvasti eri mieltä	Eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Samaa mieltä	Vahvasti samaa mieltä	En osaa sanoa	Vahvasti eri mieltä	Eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Samaa mieltä	Vahvasti samaa mieltä	En osaa sanoa
Väittämä:												
Suomen tulee vaikuttaa kehitys yhteistyön kautta turvapaikanhakijoiden lähtö- ja kauttakulkumaiden demokraattisten olojen, rauhanrakentamisen ja elinolojen parantamiseen siten, ettei ihmisten tarvitsisi muuttaa pois asuin-alueiltaan.	1 (0,8 %)	4 (3,3 %)	5 (4,1 %)	51 (41,8 %)	57 (46,7 %)	4 (3,3 %)	0 (0 %)	3 (2,5 %)	6 (5 %)	58 (47,9 %)	53 (43,8 %)	1 (0,8 %)
Suomen tulee vaatia kaikilta EU:n jäsenmailta vastuuta rekisteröidä maahan saapuneet turvapaikanhakijat, jotta rekisteröimätön liikkuminen Schengen-alueella saadaan loppumaan.	0 (0 %)	7 (5,8 %)	14 (11,6 %)	44 (36,4 %)	46 (38 %)	10 (8,3 %)	0 (0 %)	9 (7,4 %)	9 (7,4 %)	62 (51,2 %)	35 (28,9 %)	6 (5 %)
Suomen tulee tarvittaessa osallistua omalla kalustollaan ja henkilöstöllään eurooppalaisen raja- ja merivartioston (Frontex) yhteisiin rajavalvonta- ja pelastusoperaatioihin esimerkiksi Välimerellä.	6 (5 %)	10 (8,3 %)	16 (13,2 %)	52 (43 %)	22 (18,2 %)	15 (12,4 %)	5 (4,1 %)	16 (13,2 %)	19 (15,7 %)	52 (43 %)	17 (14 %)	12 (9,9 %)
Suomen tulee tarvittaessa osallistua omalla kalustollaan ja henkilöstöllään kansainvälisiin sotilaallisiin ja siviilikriisinhallintaoperaatioihin turvapaikanhakijoiden muuttoliikkeen kannalta keskeisissä lähtö- ja kauttakulkumaissa (kuten Syyria, Irak tai Turkki).	9 (7,4 %)	18 (14,9 %)	33 (27,3 %)	37 (30,6 %)	9 (7,4 %)	15 (12,4 %)	14 (11,7 %)	20 (16,7 %)	25 (20,8 %)	40 (33,3 %)	8 (6,7 %)	13 (10,8 %)
Suomen tulee myötävaikuttaa talouksien kehittämiseen turvapaikanhakijoiden lähtö- ja kauttakulkumaissa kauppapoliittisten keinojen, kuten investointien ja teknologisen kehityksen kautta.	4 (3,3 %)	9 (7,4 %)	22 (18 %)	59 (48,4 %)	15 (12,3 %)	13 (10,7 %)	3 (2,5 %)	9 (7,4 %)	21 (17,4 %)	63 (52,1 %)	20 (16,5 %)	5 (4,1 %)

Liitetaulukko 2. Toimenpiteet turvapaikanhakijoiden maahantulon kontrolloimiseksi, vastausjakaumat ennen ja jälkeen -kyselyt.

Turvapaikanhakijoiden maahantulo	Ennen foorumia						Foorumin jälkeen					
	Vahvasti eri mieltä	Eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Samaa mieltä	Vahvasti samaa mieltä	En osaa sanoa	Vahvasti eri mieltä	Eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Samaa mieltä	Vahvasti samaa mieltä	En osaa sanoa
Turvapaikanhakijoiden maahantulo helpottaa työvoimapulaa.	20 (16,4 %)	38 (31,1 %)	12 (9,8 %)	38 (31,1 %)	7 (5,7 %)	7 (5,7 %)	19 (15,8 %)	34 (28,3 %)	17 (14,2 %)	39 (32,5 %)	7 (5,8 %)	4 (3,3 %)
Turvapaikanhakijoiden maahantulo kasvattaa suomalaisten työttömyyttä.	14 (11,5 %)	50 (41 %)	20 (16,4 %)	25 (20,5 %)	7 (5,7 %)	6 (4,9 %)	14 (11,6 %)	56 (46,3 %)	16 (13,2 %)	23 (19 %)	9 (7,4 %)	3 (2,5 %)
Turvapaikanhakijoiden maahantulo vahvistaa suomalaisen yhteiskunnan kulttuurista monimuotoisuutta.	10 (8,3 %)	10 (8,3 %)	12 (10 %)	57 (47,5 %)	29 (24,2 %)	2 (1,7 %)	8 (6,7 %)	12 (10,1 %)	16 (13,4 %)	56 (47,1 %)	25 (21 %)	2 (1,7 %)
Turvapaikanhakijoiden maahantulo johtaa sosiaaliin konflikteihin (esimerkiksi väkivaltaisiin yhteenottoihin eri väestöryhmien välillä).	2 (1,7 %)	26 (21,5 %)	31 (25,6 %)	37 (30,6 %)	22 (18,2 %)	3 (2,5 %)	4 (3,3 %)	31 (25,8 %)	29 (24,2 %)	36 (30 %)	16 (13,3 %)	4 (3,3 %)
Turvapaikanhakijoiden maahantulo korjaa Suomen ikärakennetta.	13 (10,7 %)	16 (13,1 %)	25 (20,5 %)	39 (32 %)	19 (15,6 %)	10 (8,2 %)	10 (8,3 %)	21 (17,4 %)	18 (14,9 %)	44 (36,4 %)	19 (15,7 %)	9 (7,4 %)
Turvapaikanhakijoiden maahantulo kasvattaa rikollisuutta.	5 (4,2 %)	28 (23,7 %)	28 (23,7 %)	33 (28 %)	20 (16,9 %)	4 (3,4 %)	6 (5 %)	39 (32,5 %)	19 (15,8 %)	29 (24,2 %)	21 (17,5 %)	6 (5 %)
Turvapaikanhakijoiden maahantulo mahdollistaa köyhemmistä maista saapuville saman elintason kuin suomalaisilla.	2 (1,6 %)	40 (32,8 %)	27 (22,1 %)	37 (30,3 %)	6 (4,9 %)	10 (8,2 %)	5 (4,1 %)	32 (26,4 %)	29 (24 %)	43 (35,5 %)	4 (3,3 %)	8 (6,6 %)
Turvapaikanhakijoiden maahantulo kasvattaa terrorismin uhkaa.	8 (6,7 %)	25 (20,8 %)	23 (19,2 %)	31 (25,8 %)	27 (22,5 %)	6 (5 %)	10 (8,3 %)	28 (23,1 %)	20 (16,5 %)	32 (26,4 %)	22 (18,2 %)	9 (7,4 %)

Liitetaulukko 3. Turvapaikanhakijoiden maahantulo, vastausjakaumat ennen ja jälkeen -kyselyt.

Turvapaikanhakijoiden vastaanottaminen	Ennen foorumia						Foorumin jälkeen					
	Vahvas- ti eri mieltä	Eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Samaa mieltä	Vahvas- ti samaa mieltä	En osaa sanoa	Vahvasti eri miel- tä	Eri mieltä	Ei sa- maa eikä eri mieltä	Samaa mieltä	Vahvas- ti samaa mieltä	En osaa sanoa
Väittäjä:												
Suomen tulee tarvittaessa majoittaa turvapaikanhakijoita myös teltta- ja konttimajoitukseen.	10 (8,2 %)	35 (28,7 %)	15 (12,3 %)	35 (28,7 %)	22 (18 %)	5 (4,1 %)	8 (6,6 %)	34 (28,1 %)	12 (9,9 %)	42 (34,7 %)	22 (18,2 %)	3 (2,5 %)
Suomen tulee tarvittaessa alentaa vastaanottokeskusten palvelutasoa, kuten työ- ja opintotoimintaa.	13 (10,7 %)	46 (37,7 %)	23 (18,9 %)	24 (19,7 %)	13 (10,7 %)	3 (2,5 %)	11 (9,1 %)	54 (44,6 %)	8 (6,6 %)	35 (28,9 %)	11 (9,1 %)	2 (1,7 %)
Suomen tulee tarvittaessa perustaa kielteisen oleskelulupapäätöksen saaneille turvapaikanhakijoille erityisiä palautuskeskuksia minimipalveluin.	11 (9 %)	19 (15,6 %)	21 (17,2 %)	46 (37,7 %)	18 (14,8 %)	7 (5,7 %)	12 (10 %)	21 (17,5 %)	12 (10 %)	47 (39,2 %)	18 (15 %)	10 (8,3 %)
Suomen tulee tarvittaessa ottaa vastaanottorahan sijasta käyttöön maksukortteja turvapaikanhakijoiden välttämättömiin ruoka- ja vaateostoksiin.	8 (6,6 %)	23 (18,9 %)	19 (15,6 %)	39 (32 %)	24 (19,7 %)	9 (7,4 %)	9 (7,4 %)	15 (12,4 %)	18 (14,9 %)	54 (44,6 %)	16 (13,2 %)	9 (7,4 %)

Liitetaulukko 4. Turvapaikanhakijoiden vastaanottaminen, vastausjakaumat ennen ja jälkeen -kyselyt.

Turvapaikan myöntäminen	Ennen foorumia						Foorumin jälkeen					
	Vahvasti eri mieltä	Eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Samaa mieltä	Vahvasti samaa mieltä	En osaa sanoa	Vahvasti eri mieltä	Eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Samaa mieltä	Vahvasti samaa mieltä	En osaa sanoa
Väittämä:												
Suomen tulee ottaa vastaan turvapaikanhakijoita vain niin sanottuina EU:n sisäisinä siirtoina.	18 (15 %)	51 (42,5 %)	26 (21,7 %)	13 (10,8 %)	2 (1,7 %)	10 (8,3 %)	17 (14,2 %)	52 (43,3 %)	22 (18,3 %)	13 (10,8 %)	2 (1,7 %)	14 (11,7 %)
Suomen tulee ottaa vastaan ainoastaan kiintiöpakolaisia suoraan kansainvälisiltä pakolaisleireiltä.	17 (14,2 %)	46 (38,3 %)	19 (15,8 %)	21 (17,5 %)	13 (10,8 %)	4 (3,3 %)	20 (16,5 %)	43 (35,5 %)	15 (12,4 %)	23 (19 %)	17 (14 %)	3 (2,5 %)
Suomen tulee tiukentaa perheen yhdistämisen kriteerejä siten, että edellytyksenä perheen yhdistämiselle on sosiaalituista riippumaton toimeentulo.	28 (23,1 %)	33 (27,3 %)	12 (9,9 %)	24 (19,8 %)	17 (14 %)	7 (5,8 %)	20 (16,5 %)	40 (33,1 %)	12 (9,9 %)	21 (17,4 %)	22 (18,2 %)	6 (5 %)
Suomen tulee kiristää turvalliseksi luokiteltujen lähtömaiden kriteerejä ja arvioida säännöllisesti uudelleen eri lähtömaiden turvallisuustilannetta.	9 (7,4 %)	24 (19,8 %)	15 (12,4 %)	39 (32,2 %)	31 (25,6 %)	3 (2,5 %)	10 (8,3 %)	18 (14,9 %)	18 (14,9 %)	42 (34,7 %)	29 (24 %)	4 (3,3 %)
Turvapaikanhakijoille myönnettävät oleskeluluvat tulee myöntää aina määräaikaisina.	12 (9,9 %)	18 (14,9 %)	28 (23,1 %)	33 (27,3 %)	23 (19 %)	7 (5,8 %)	11 (9,2 %)	20 (16,7 %)	22 (18,3 %)	35 (29,2 %)	24 (20 %)	8 (6,7 %)
Väriä tietojen antamisen viranomaisille (esimerkiksi todellisen iän tai henkilöllisyyden salaaminen) tulee vaikuttaa suoraan turvapaikan saamiseen.	6 (5 %)	11 (9,1 %)	15 (12,4 %)	39 (32,2 %)	45 (37,2 %)	5 (4,1 %)	6 (5 %)	11 (9,1 %)	18 (14,9 %)	32 (26,4 %)	51 (42,1 %)	3 (2,5 %)

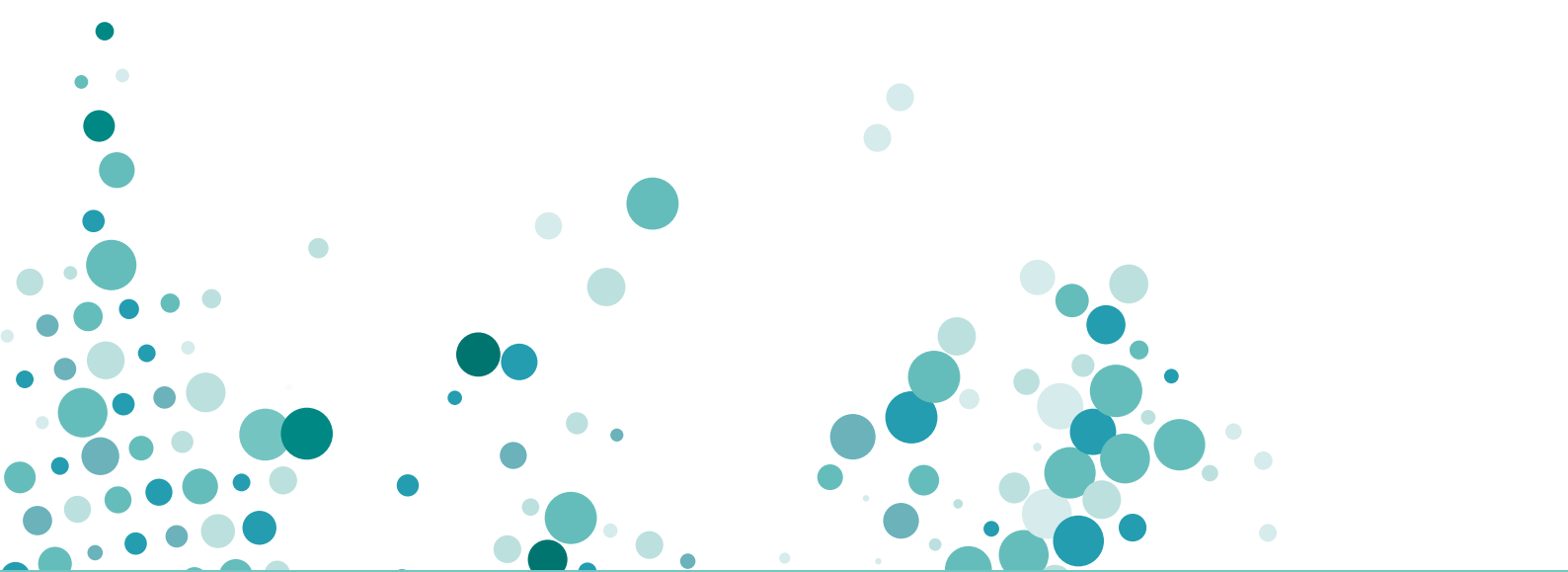
Liitetaulukko 5. Turvapaikan myöntäminen, vastausjakaumat ennen ja jälkeen -kyselyt.

Turvapaikanhakijat Suomessa	Ennen foorumia						Foorumin jälkeen					
	Vahvasti eri mieltä	Eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Samaa mieltä	Vahvasti samaa mieltä	En osaa sanoa	Vahvasti eri mieltä	Eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Samaa mieltä	Vahvasti samaa mieltä	En osaa sanoa
Väittämä:												
Mikäli Suomi vastaanottaa enemmän kuin vuoden 2015 kaltaisia turvapaikanhakijamääriä (n. 40 000) tai merkittävästi enemmän (esimerkiksi 100 000), voidaan lisätä valtion velkaa tilanteesta selviämiseksi.	35 (28,9 %)	21 (17,4 %)	18 (14,9 %)	34 (28,1 %)	8 (6,6 %)	5 (4,1 %)	29 (24 %)	22 (18,2 %)	12 (9,9 %)	43 (35,5 %)	9 (7,4 %)	6 (5 %)
Mikäli Suomi vastaanottaa enemmän kuin vuoden 2015 kaltaisia turvapaikanhakijamääriä (n. 40 000) tai merkittävästi enemmän (esimerkiksi 100 000), voidaan karsia turvapaikanhakijoiden vastaanotopalveluiden tasoa tilanteesta selviämiseksi.	5 (4,1 %)	31 (25,6 %)	17 (14 %)	37 (30,6 %)	27 (22,3 %)	4 (3,3 %)	7 (5,8 %)	33 (27,3 %)	12 (9,9 %)	43 (35,5 %)	23 (19 %)	3 (2,5 %)
Oleskeluluvan saaneet turvapaikanhakijat auttavat omalla osaamisellaan vahvistamaan Suomen taloudellista kilpailukykyä tulevaisuudessa.	14 (11,6 %)	16 (13,2 %)	20 (16,5 %)	52 (43 %)	15 (12,4 %)	4 (3,3 %)	11 (9,2 %)	18 (15 %)	25 (20,8 %)	46 (38,3 %)	17 (14,2 %)	3 (2,5 %)
Valtio käyttää liikaa rahaa turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskusten ylläpitämiseen.	12 (9,9 %)	37 (30,6 %)	22 (18,2 %)	16 (13,2 %)	22 (18,2 %)	12 (9,9 %)	10 (8,3 %)	46 (38 %)	19 (15,7 %)	20 (16,5 %)	22 (18,2 %)	4 (3,3 %)
Oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden sijoittuminen suuriin kasvukeskuksiin kasvattaa asuinalueiden eriytymistä.	4 (3,3 %)	19 (15,7 %)	17 (14 %)	52 (43 %)	21 (17,4 %)	8 (6,6 %)	3 (2,5 %)	16 (13,4 %)	19 (16 %)	56 (47,1 %)	21 (17,6 %)	4 (3,4 %)
Turvapaikanhakijoiden aktiivinen osallistuminen suomalaisen yhteiskunnan perustoimintoihin (esimerkiksi työ, opiskelu ja harrastukset) edistää sopeutumista suomalaiseen kulttuuriin.	0 (0 %)	3 (2,5 %)	1 (0,8 %)	30 (24,8 %)	87 (71,9 %)	0 (0 %)	1 (0,8 %)	2 (1,7 %)	4 (3,3 %)	38 (31,4 %)	75 (62 %)	1 (0,8 %)
Suomen tulee edellyttää oleskeluluvan saaneilta selkeää sitoutumista suomalaisen yhteiskunnan sääntöihin (esimerkiksi "sitoutumissopimuksen" allekirjoittamista).	6 (5 %)	8 (6,6 %)	16 (13,2 %)	43 (35,5 %)	41 (33,9 %)	7 (5,8 %)	4 (3,3 %)	12 (9,9 %)	12 (9,9 %)	49 (40,5 %)	37 (30,6 %)	7 (5,8 %)
Suomen tulee edellyttää kotouttamistoimissa aktiivisuutta ja vastikkeellisuutta, kuten erilaisiin työtehtäviin osallistumista.	3 (2,5 %)	7 (5,8 %)	14 (11,6 %)	60 (49,6 %)	32 (26,4 %)	5 (4,1 %)	5 (4,1 %)	8 (6,6 %)	14 (11,6 %)	52 (43 %)	37 (30,6 %)	5 (4,1 %)
Suomen tulee nopeuttaa oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden työllistymistä helpottamalla työllistymisoikeuksia ja työluvien saamista.	4 (3,3 %)	8 (6,6 %)	13 (10,7 %)	56 (45,9 %)	39 (32 %)	2 (1,6 %)	3 (2,5 %)	10 (8,3 %)	9 (7,5 %)	63 (52,5 %)	32 (26,7 %)	3 (2,5 %)
Suomen tulee painottaa kotimaisen kielen käytännön opiskelua esimerkiksi työn ja opiskelun yhteydessä.	0 (0 %)	0 (0 %)	6 (4,9 %)	49 (40,2 %)	65 (53,3 %)	2 (1,6 %)	0 (0 %)	3 (2,5 %)	1 (0,8 %)	52 (43,3 %)	63 (52,5 %)	1 (0,8 %)

Liitetaulukko 6. Turvapaikanhakijat Suomessa, vastausjakaumat ennen ja jälkeen -kyselyt.

Kielteisen päätöksen saaneet turvapaikanhakijat	Ennen foorumia						Foorumin jälkeen					
	Vahvasti eri mieltä	Eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Samaa mieltä	Vahvasti samaa mieltä	En osaa sanoa	Vahvasti eri mieltä	Eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Samaa mieltä	Vahvasti samaa mieltä	En osaa sanoa
Väittämä:												
Kirkot ja aatteelliset järjestöt voivat suojella kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneita turvapaikanhakijoita palautukselta.	32 (26,2 %)	24 (19,7 %)	14 (11,5 %)	30 (24,6 %)	14 (11,5 %)	8 (6,6 %)	30 (25 %)	26 (21,7 %)	12 (10 %)	40 (33,3 %)	4 (3,3 %)	8 (6,7 %)
Yksittäinen kansalainen voi suojella kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneita turvapaikanhakijoita palautukselta.	32 (26,2 %)	35 (28,7 %)	14 (11,5 %)	26 (21,3 %)	7 (5,7 %)	8 (6,6 %)	31 (25,8 %)	32 (26,7 %)	17 (14,2 %)	27 (22,5 %)	5 (4,2 %)	8 (6,7 %)
Kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneella on oikeus jäädä oleskelemaan Suomeen.	43 (35,2 %)	31 (25,4 %)	24 (19,7 %)	11 (9 %)	5 (4,1 %)	8 (6,6 %)	38 (31,9 %)	36 (30,3 %)	19 (16 %)	17 (14,3 %)	3 (2,5 %)	6 (5 %)
Laittomasti Suomessa oleskelevat kielteisen päätöksen saaneet turvapaikanhakijat ovat uhka yhteiskunnan sisäiselle turvallisuudelle ja va-kaudelle.	9 (7,4 %)	15 (12,3 %)	23 (18,9 %)	35 (28,7 %)	31 (25,4 %)	9 (7,4 %)	4 (3,4 %)	24 (20,2 %)	23 (19,3 %)	31 (26,1 %)	28 (23,5 %)	9 (7,6 %)
Viranomaisten tulee palauttaa ne kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneet, jotka eivät poistu maasta vapaaehtoisesti.	7 (5,7 %)	12 (9,8 %)	24 (19,7 %)	30 (24,6 %)	42 (34,4 %)	7 (5,7 %)	5 (4,2 %)	16 (13,4 %)	20 (16,8 %)	39 (32,8 %)	33 (27,7 %)	6 (5 %)

Liitetaulukko 7. Kielteisen päätöksen saaneet turvapaikanhakijat, vastausjakaumat ennen ja jälkeen -kyselyt

Sisäministeriö PL 26, 00023 Valtioneuvosto
Inrikesministeriet PB 26, 00023 Statsrådet
www.intermin.fi

